

SUMAR SUMAR SUMAR SUMAR SUMAR

„SOCIALISMUL MONDIAL LA RĂSCRUCĂ – O PERSPECTIVĂ DIN INTERIOR”

Inceputul cu acest număr

Dumitru SILIVIU BRUCAN ne oferă un fragment din cartea sa, care poate fi citit în pagina 4.

■ APEL CĂTRE LICHENE
■ CE E CU INTELECTUALII ?
■ SĂ VORBIM DESPRE CARITATE

În pagina 5, textul Incendiare cu semințe prețioase: GABRIEL ILIECANU, AI, PALEOLOGU și SORIN VIERU.

■ ACCENTE

— rubrica își propune să confere esențial politice dimensiunile reprimate în ultimii 45 de ani. O pledoarie publicistică susținută în paginile 6–7, de PETRU CRETĂ, THOMAS KLEININGER, ANDREI PUPPU și DAN CRIBESCU.

■ DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

— publicată în integral textul cel mai deosebit în anii dictaturii comuniste. Paginile 12–13.

■ „NU AM AVUT CURAJUL SA FIM MARTIRI”

ANTONIE PLĂMĂDEA. Mitropolitul Ardealului, teolog și intelectual cunoscut în ultimii ani, încearcă să ne explice mecanismele prin care biserică a fost instaurată de moșneni și firgători, într-un interviu realizat de DAN PAVEL. Pag. 14.

■ FALS PORTRET DE MINISTRU

Dedemisările unor afaceri care îmbolnăuau români de întreaga opinie publică, într-un articol de GABRIEL ANDREESCU din pag. 12.

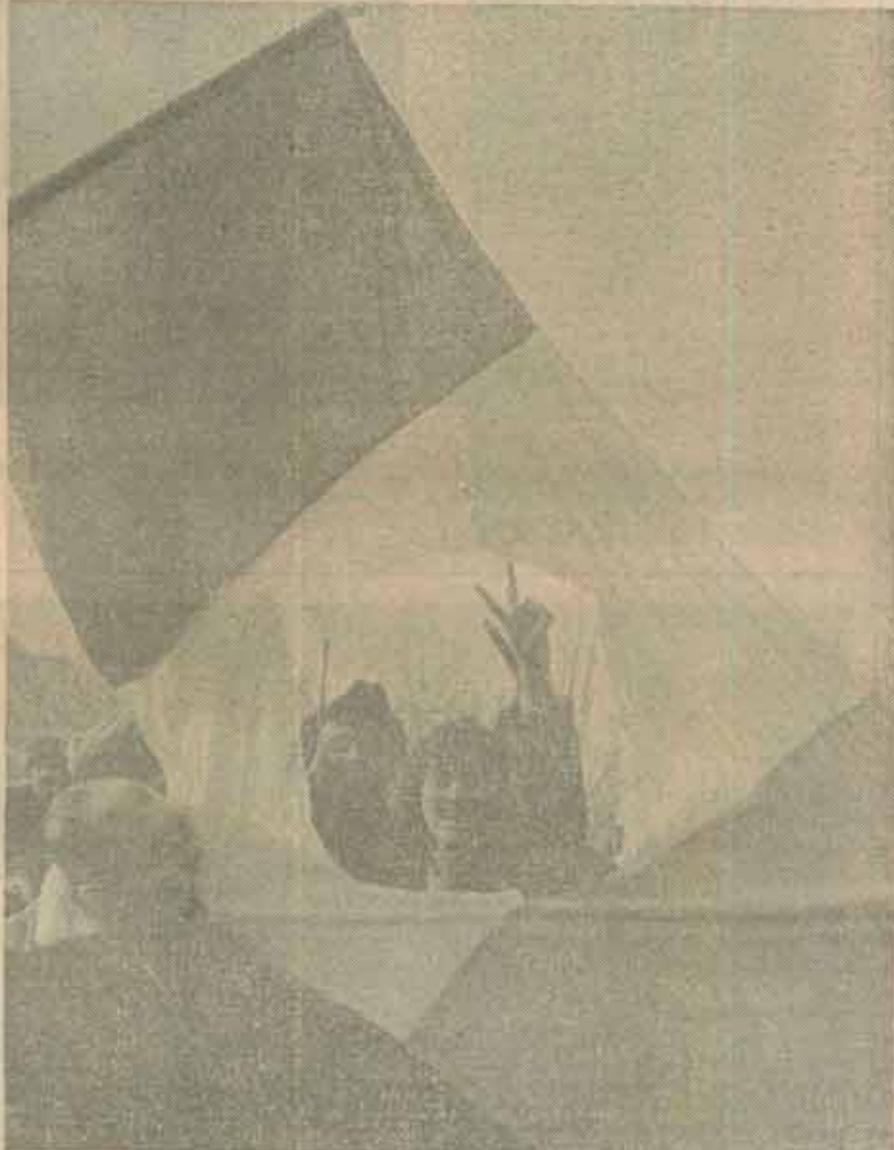

PUBLICAȚIE
SĂPTĂMINALĂ
EDITATĂ DE
**GRUPUL
PENTRU DIALOG
SOCIAL**

■ ANUL I

■ NR. 1

■ 20 Ianuarie 1990

Grupul pentru dialog social

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL este o instanță de reflexie critică asupra problemelor fundamentale care frântă societatea civilă română, asupra inserării ei în contextul european: civilizație – cultură – politică – societate civilă – ecologie. El este un grup de dezbateri între intelectuali de diferite profesii, care își propune să prospereze căile de evoluție și organizare ale acestor societăți, o evoluție bazată pe valorile umane și pe drepturile omului. **GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL** își propune să fie un laborator în care economisti, sociologi, politologii, filozofi, urbanisti, scriitori, teologi etc., să găsească (să caute) împreună strategiile și soluțiile de care societatea română va avea nevoie în viitorul imediat". (din Declarația de constituire a Grupului pentru dialog social)

Text integral în pagina 3.

Prințul număr al publicației noastre ajunge în mina cititorului la o lundă după REVOLTA POPULARĂ din decembrie. „22” dorește să se facă expresia acordului revoluției, purtătorul de cuvint al celor care au înștiințat în stradă pentru a-și impune drepturile. Vom încerca să păstrăm viața SPIRITUL REVOLTEI în paginile noastre. Să fim o instanță critică și realității, născute după prăbușința dictaturii.

Monologul continuu al puterii cu tot ce a însemnat în incluzând și violență a fost întrerupt. DIALOGUL pe care-l propunem nu ar fi fost posibil astăzi fără zilele și noaptele din preajma sărbătorii '89, cind tineretul a hotărât să termine odăta pentru totdeauna cu practica terorizarii celorlalți, a osmunitării, una împotriva celuilalt, a mistificării nerușinante și săracelui.

A fost o jumătate de secol în care istoria a încrezut să nu existe. Totul părea întrat într-un proces de putrefacție fără sfîrșit, în care rind pe rind toate valorile s-au descompus: DEMNITATEA, ONOAREA, ADEVĂRUL, FRUMOSUL, LIBERTATEA, DRAGOSTEA. Am trăit cu totii o viață înfricoșătoare, falsă, umilitoare, sufocată de irică, tensare și vulgaritate. Acestea vor dura încă o bucată de vreme. Nu ajung cîteva săptămîni pentru a ne vindeca, uită și lăsa. Pentru a ne curăța, pentru a face să dispară dintr-o lume o experiență grea. Cel care am trăit-o poate nu vor scăpa niciodată de spectrul acelei realități incredibile. Nu trebuie să aşteptăm UN MIRACOL. Noastră

reală societate civilă română va fi de lungă durată și travarsată de crize. Revoluția nu s-a încheiat odată cu fugă și executarea persoñii ex-presidentiale. România de pe urma lor un întreg oparat, o economie falimentară, dar mai ales o mentalitate bolnăvicioasă

dusă de necula individual cu prisincă și încercă să conțină un fragment cit de mic din ea. Libertaþea este în același timp și o luptă a necula cu el însuþi. Împotriva tentaþiei de a renunþa, de a se trage în margini unde nu există întrebări nimice și pericolele sunt aproape inexistente. A fi liber astăzi înseamnă întâi o contribuþie la înfăptuirea libertăþii celorlalți. Concret, continuu, în toate împrejurările.

SOCIETATEA CIVILĂ ROMÂNEASCĂ începe să se configureze. Începem să vorbim cu vocea mai fermă și tensă discutătorilor noștri: pluralism, partide politice, alegeri libere, sindicate independente, parlament. Sunt semnele unei democraþii pe care, dacă nu veghem circumspecti și activi, o putem pierde. Pentru a fi întregă, această democraþie – deocamdată doar nu număr de decrete și obiective de legi vecchi – trebuie să aibă și resorturi economice reale, instituþii ale unui stat de drept, o viaþă socială în care interesele tuturor categoriilor socio-profesionale să fie corect reprezentate. Unei toleranþe de doctrină trebuie să-i corespundă o diversitate de interese liber exprimate.

„22” VA FI O PUBLICAÞIE A REFLEXIEI CRITICE, ÎN CARE DIALOGUL LUCID SI SINCER, VA FI O CONSTANTA. SANSA NOASTRA ESTE ASEMANEA ACESTEI RASPUNDERI.

EDITORIAL

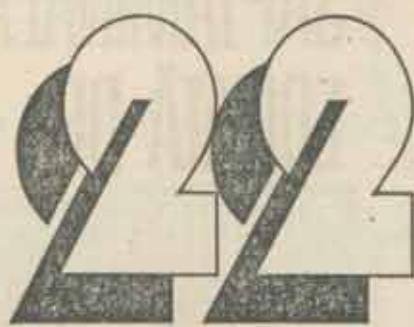
„22”

să: aceea de a te supune, de a slugi, de a cere mereu acordul culve, de a cera un loc sub soare.

LIBERTATEA INDIVIDUALĂ este infinit mai greu de cucerit. Ea nu poate fi impusă prin decret de nimene. Nici chiar de un Guvern rezultat dintr-o revoluþă populară. Libertatea este o luptă de necorezistă.

„22”

AGENDĂ

■ Expoziție de carte franceză

In ziua de 3 ianuarie s-a deschis la librăria „Mihai Sadoveanu” expoziția de carte franceză a librăriilor de la FNAC. Volumele expuse, ca și cele care urmăreză să apară în continuare, reprezintă o donație a FNAC către Biblioteca Centrală Universitară. Deschiderea expoziției a fost făcută de Gabriel Iliecanu și Dan Hăulea; din partea librăriilor franceze au vorbit Simone Mussard și Pierre-Antoine Dupuy, directori de carte la FNAC. Cu această ocazie s-a discutat posibilitatea deschiderii unei „Librării franceze” în București. Redăm în continuare cuvintul rostit de Gabriel Iliecanu.

Istoria evenimentului pe care îl trăim astăzi este simplă și copieigură prin simplitatea ei. L-am cunoscut săptămâna trecută, cu ocazia unui interviu pe care mi l-a acordat pentru „România literară”, pe André Glucksmann, unul dintre numele de prestigiu ale filozofiei franceze contemporane. M-a întrebat cum ne poate ajuta. L-am vorbit de Biblioteca universității distrusă în zilele acestea. Să-i oferă cîteva cuvinte într-un carnet. Peste cîteva ore înaintea anului nou, un avion de la Paris ateriză la Otopeni: în el se aflau André Glucksmann, Simone Mussard și Pierre-Antoine Dupuy, directori de carte la FNAC (înădoienele cea mai prestigioasă întreprindere de librării din Franța) și 13 000 de volume. Peste 10 ore de la aterizare, André Glucksmann a luat avionul spre Paris. A rămas echipa de la FNAC. Cu totii și-au petrecut revelionul în România. Cele 13 000 de volume urmăreză să fie donate Bibliotecii Centrale Universitare. Ver venit, în săptămînile următoare, alte transporturi de carte, alte donații. De ele se vor bucura în primul rînd studenții români.

Cîndva, înainte de război, prezența și desfăcerea cărții franceze în România era un lucru curent și firesc. Cînd un popor își redobindește respirația liberă, el își redobindește în primul rînd firescul. Sîntem acum, și cu acest eveniment, marilor renasterii propriului nostru firesc.

■ Dialog fertil

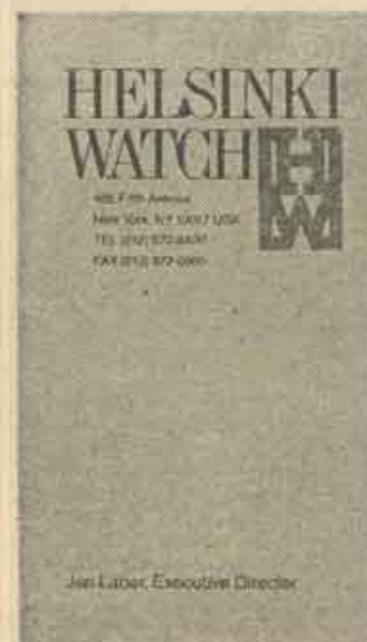
Domnul Cazimir Ionescu, vicepreședinte al Consiliului Frontului Salvați Naționale, s-a întreținut cu cățiva dintre reprezentanții Grupului pentru dialog social în legătură cu programul și activitatea de vîtor a grupului și revistei 22.

■ Schimb de vederi

Sâmbătă, 6 ianuarie 1990, a avut loc întîlnirea dintre reprezentanții GRUPULUI PENTRU DIALOG SOCIAL (C. Anastasiu, P. Cîmpeanu, A. Teodorescu) și delegația FEDERAȚIEI INTERNATIONALE A GRUPURILOR HELSINKI compusă din prințul F.

Schwarzenberg, Jeri Laber (director executiv), Jonathan Fanton (vicepreședinte). A avut loc un schimb de vederi privind constituirea, funcționarea și structura organizațiilor neguvernamentale preoccuptate de apărarea drepturilor omului.

In vizită la redacție prințul F. Schwarzenberg, membru al Federației Internaționale a grupurilor Helsinki.

■ La „Inter”

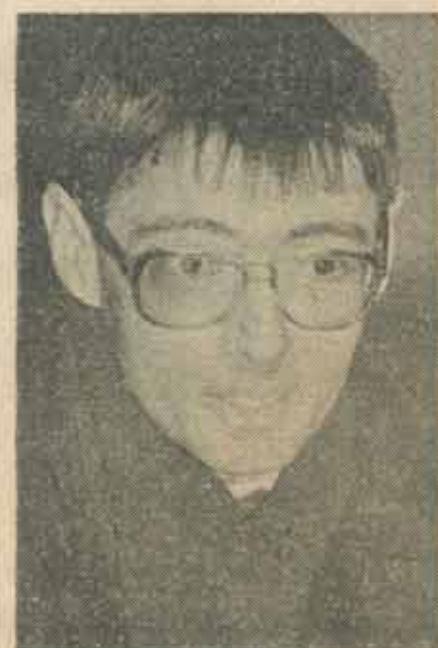
Aspecte din timpul conferinței de presă din 31 decembrie 1989, la care au participat mari companii de televiziune și reviste din întreaga lume. În imagine Al. Paleologu, Andrei Cornea și Petru Creția.

■ Exclusivitate

22 va publica în exclusivitate, începînd cu numărul viitor, carte de dialoguri CE-AR MAI FI DE SPUS, rămasă în manuscris. Autorii: DAN PETRESCU (foto) și LIVIU CANGIOPOL

■ O vizită neprotocolară

Domnul Miller Crouch, consilier de presă la Ambasada Statelor Unite ale Americii, a fost unul dintre primii vizitatori ai sediului Grupului pentru dialog social. El s-a întîlnit cu o parte a colectivului care pregătește primul număr al revistei 22, stabilind cadrul în care se vor desfășura întîlnirile viitoare dintre grupul nostru și organizațiile internaționale neguvernamentale, în legătură cu problemele apărării valorilor democrației și ale libertății individuale.

■ Angajăm!

In vederea întărîrii componențelor tehnice și redacționale, publicația 22 angajă specialisti în următoarele posturi:

- tehnoredactor
- machetator
- două secreteare, care să cunoască 2-3 limbi străine și stenodactilografia
- informatician
- designer
- fotoreporter.

Informații suplimentare la telefon: 14.15.25.

CITITORI! ABONAȚI-VĂ LA „22”!

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL este primul grup independent constituit din România, acționind programatic ca o instanță de reflexie critică asupra problemelor care frângătoarea noastră civilă, asupra inserării ei în context european. În vederea largirii ariei sale de dezbatere, grupul editează revista 22. Vă puteți abona la revista noastră prin toate oficiale poștele din țară, contribuind astfel la susținerea publicației care nu se subordonează nici unei grupări politice și care refuză orice colaborare cu cel ce a susținut vechiul regim.

Declarația de constituire a „GRUPULUI PENTRU DIALOG SOCIAL”

Grupul pentru dialog social se constituie ca un grup de sine stătător, care funcționează legal, începând de astăzi 31 decembrie 1989. El aspiră să reprezinte conștiința lucidă a acestui societății care a fost humiliată și distrusă. Vrem să contribuim la ieșirea din disاءăru și la regenerare.

Grupul pentru dialog social este un grup independent, strict informal, care nu se subordonează nici unei grupări politice și care refuză orice colaborare cu cel care au susținut vecheul regim. Pe cont propriu fiecare membru al Grupului are dreptul la propria sa opiniu și orientare politice, care nu afectează în nici un fel statutul și orientarea Grupului.

Grupul pentru dialog social este o instanță de reflexie critică asupra problemelor fundamentale care trăimită societatea civilă română, asupra interacțiunii și în contextul european: civilizație — cultură — politică — societate civilă — ecologie. El este un club de dezbatere între intelectuali de diferite profesii, care își propune să prospere căile de evoluție și organizare ale acestui societății, o evoluție bazată pe valorile umane și pe drepturile omului. Grupul pentru dialog social își propune să fie un laborator în care economisti, sociologi, politologi, istorici, filozofi, urbanist, scriitori, teologii etc. să găsească (în cauză) împreună strategiile și soluțiile de care societatea română va avea nevoie în viitorul imediat.

Grupul pentru dialog social va organiza dezbateri deschise în rindul diferitelor categorii sociale: studenți, muncitori, militari, intelectuali asupra cărora vecheul regim a lăsat să cadră cortina ideologică. Temele de dezbatere: pluralism, sindicate libere, parlament, partide politice, libertăți civile, drepturile omului, separarea puterilor de stat, cultura și valorile ei, ecologie, urbanism etc. Aceste întâlniri vor fi organizate începând cu 15 ianuarie 1990.

Grupul pentru dialog social strânge mărturiile asupra revoluției din decembrie și a momentelor care au precedat-o (fotografii, depozitări, benzi video etc.).

Grupul pentru dialog social își propune, pentru început, editarea unei publicații săptămânale care să fie oglinda noii societăți civile românești în toate articulațiile ei.

31 decembrie 1989, București

Declaration of principles of the „GROUP FOR SOCIAL DIALOGUE”

The group for social dialogue has been set up as an independent group, legally operating, from today December 31, 1989. It aims to represent the moral conscience of our humiliated and destroyed society. We want to contribute to overcoming the disaster and to the regeneration of the country.

The group for social dialogue is an independent and strictly informal group, not subordinated to any political party, which rejects any cooperation with anybody connected with the old regime. The group does not wish to be a centre of power, but a centre of influence. Each member of the group has the right to hold his own views and political opinions and this will not affect in any way the status and the orientation of the group.

The group for social dialogue is a centre for critical reflection on the fundamental problems facing Romanian civil society within a European context as regards civilization, culture, politics, civil society and ecology. It is an arena for discussion among intellectuals of various disciplines, which aims to study the path of evolution and the organization of our society, based on human values and human rights.

The group for social dialogue proposes to be a forum where economists, sociologists, political scientists, historians, philosophers, town planners and architects, writers, theologians and others can seek together strategies and solutions which Romanian civil society needs in the immediate future.

The group for social dialogue will organise open debates within different social groups such as students, workers, the armed forces, intellectuals, debates, that were stifled by the old regime. The themes of the debates will be: pluralism, free tradeunions, parliament, political parties, civil rights, human rights, the separation of power in the state, culture and its values, ecology, urbanistic development etc. These meetings will be organized starting January 15th, 1990.

The group for social dialogue will collect eye-witness accounts of the December Revolution and of the events leading up to it including photographs, written testimonies, video recordings etc.

The group for social dialogue intends in the near future to publish a weekly journal which will reflect the new Romanian civil society in all its manifestations.

December 31st, 1989

Déclaration constitutive du „GROUPE POUR LE DIALOGUE SOCIAL”

Le groupe pour le dialogue social se constitue comme un groupe autonome, qui agit légalement à partir d'aujourd'hui, 31 décembre 1989. Il aspire à représenter la conscience lucide de notre société qui a été humiliée et à la régénérer.

Le groupe pour le dialogue social est un groupe indépendant, strictement informel qui, ne se subordonne à aucun groupe, courant politique et qui refuse toute collaboration avec ceux qui ont soutenu l'ancien régime. Chaque membre du groupe a le droit de défendre pour son propre compte, ses propres opinions et orientations politiques sans que cela n'affecte pour autant le statut et l'orientation du groupe.

Le groupe pour le dialogue social est une instance de réflexion critique sur les problèmes fondamentaux qui se posent à la société civile roumaine et sur la manière dont ils s'insèrent dans le contexte européen : civilisation — culture — politique — société civile — écologie. C'est un lieu de débats entre intellectuels de diverses professions, qui se propose de prospecter les voies de l'évolution et de l'organisation de cette société, évolution fondée sur les valeurs humaines et les droits de l'homme. Le groupe pour le dialogue social se propose d'être un laboratoire dans lequel des économistes, des sociologues, des politologues, des historiens, des philosophes, des urbanistes, des écrivains, des théologiens etc. puissent chercher ensemble les solutions dont la société civile roumaine va avoir besoin dans l'avenir immédiat.

Le groupe pour le dialogue social organisera des débats ouverts au sein des différentes catégories sociales : étudiants, ouvriers, militaires, intellectuels que l'ancien régime a étouffés sous une chape idéologique. Les thèmes de ces débats seront : le pluralisme, le syndicalisme libre, le parlement, les partis politiques, les libertés civiques, les droits de l'homme, la séparation des pouvoirs, la culture et ses valeurs, l'écologie, l'urbanisme etc. Ces rencontres seront organisées à partir du 15 janvier 1990.

Le groupe pour le dialogue social réunit les témoignages sur la révolution de décembre et sur les moments qui l'ont précédée (photographies, témoignages, bandes vidéo etc.).

Le groupe pour le dialogue social se propose d'édition dans un premier temps, une publication hebdomadaire qui soit le reflet de la nouvelle société civile roumaine dans toutes ses articulations.

31 decembrie 1989, București

Gründungs — erklärung der „GRUPPE FÜR SOZIALEN DIALOG“

Die Gruppe für sozialen Dialog versteht sich als selbständige Gruppe, die angefangen von heute, dem 31. Dezember 1989, in Aktion tritt. Sie beabsichtigt, das nüchternen Bewußtsein dieser würde. Sie will dazu beitragen, daß Rumänien aus dem Desaster herauskommt und sich regeneriert.

Die Gruppe für sozialen Dialog ist eine unabhängige, strikt informelle Gruppe, die sich keinerlei politischen Organisation unterordnet und die jeweilige Zusammenarbeit mit denjenigen ausschließt, die das ehemalige Regime unterstützt haben. Sie erklärt ausdrücklich, daß sie kein Machtzentrum sein, sondern nur Einfluß auf die zukünftige Entwicklung nehmen will. Jedes Mitglied der Gruppe hat das Recht, eigenverantwortlich politische Entscheidungen zu treffen, die aber das Statut und die Orientierung der Gruppe keineswegs beeinflussen sollen.

Die Gruppe für sozialen Dialog ist eine Instanz für kritische Reflexion über die Grundprobleme, die die rumänische zivile Gesellschaft betreffen, über ihre Eingliederung in das europäische Umfeld : Zivilisation, Kultur, Politik, zivile Gesellschaft, Umweltschutz. Sie ist eine Vereinigung für den Gedankenaustausch von Intellektuellen verschiedener Bereiche, die sich vornimmt, die Entwicklungsweg, die Organisationsformen dieser Gesellschaft zu entwerfen, einer Entwicklung, die auf humanen Werten und auf den Menschenrechten beruhen muß. Die Gruppe für sozialen Dialog beabsichtigt, eine Werkstatt zu sein, in der Wirtschaftswissenschaftler, Soziologen, Politologen, Historiker, Philosophen, Stadtplaner, Schriftsteller, Theologen usw. zusammen nach Strategien und Lösungsmöglichkeiten für die zukünftige rumänische Gesellschaft suchen.

Die Gruppe für sozialen Dialog wird öffentliche Diskussionen veranstalten zwischen verschiedenen gesellschaftlichen Gruppen : Studenten, Arbeitern, Angehörigen der Streitkräfte und Intellektuellen, die das ehemalige Regime von der Außenwelt ideologisch abgeschottet hat. Folgende Themen werden zur Diskussion gestellt : Pluralismus, freie Gewerkschaften, Parlamentarismus, politische Parteien, Zivilrecht, Menschenrechte, Gewaltenteilung, Kultur und ihre Werte, Umweltschutz, Stadtplanung usw. Diese Debatten werden ab 15. Januar 1990 veranstaltet.

Die Gruppe für sozialen Dialog sammelt Dokumente über die Dezember-Revolution und über die vorhergehende Epoche (Fotos, Schriftliche Belege, Videos).

Die Gruppe für sozialen Dialog beabsichtigt, für den Anfang eine zweimal monatlich erscheinende Publikation herauszugeben, die die neue zivile Gesellschaft in Rumänien in ihrer ganzen Vielfalt wiedergeben soll.

Bukarest, den 31. Dezember 1989

Prefață

Această carte mi-a fost sugerată de perspectiva pe care o intrevăd ca țările socialiste din Est, în cazul în care nu-să adaptează sistemul la revoluția științifico-tehnică (cel puțin în măsură în care Vestul a făcut-o deja), să rămână captive în secolul XX, oricât de paradoxal ar putea suna acesta, pentru regimuri care pretind a reprezenta viitorul.

Ideea întregii cărti este aceea că revoluția științifico-tehnică a afectat bazele societății și totale sferele vieții omului mult mai profund decât au facut-o revoluțiile sociale și naționale ale timpului nostru. A recunoscute acest lucru fundamental — neavându-l pe Karl Marx — și a trage concluziile de riguroză că principala condiție pentru ca Marxismul să-și mențină relevanța la sfîrșitul acestui secol și să-și revitalizeze forța sa analitică și predictive. Deși principala sarcină a Estului astăzi este să elimeze moștenirea odioasă a stalinismului și să elibereze teoria socială din cătușele care o tin în loc de cincizeci de ani, cu efecte dezastroase asupra tuturor științelor sociale.

Apropindu-ne de nouă mileniu, în care informația și cunoașterea vor domina dezvoltarea socială, să ne amintim că represtarea intelectuală întreprinsă de Inchiziție în Italia și Spania — unde își avușese originea Renașterea și principalele descoperiri științifice — a făcut ca locul cercetării și gădirilor științifice să se mute în nordul Europei și Anglia.

Argumentul meu teoretic fundamental este că, deși schimbarea va trebui să pornească de la economie, ea va trebui să antreneze în mod necesar relațiile sociale și în ultima instanță sistemul politic, și chiar partidul comunist. Numai o schimbare sistemică va permite Uniunii Sovietice să facă față noii etape a revoluției științifico-tehnice: computere, tehnologii informative, comunicări globale. Există suficiente dovezi că Mihail Gorbaciov este conștient de aceasta.

Dar, în timp ce un program global și coerent de reformă a societății sovietice este formulat la Kremlin, noua gindire în domeniul politicilor externe este virtuală limitată de statutul ei de superputere cu sarcini globale și obiective strategice, care preocupa intens conducerea sovietică. De fapt, nici formularea politicii externe, nici acțiunile externe ale Uniunii Sovietice nu-să suau unica sursă sistemul intern. Contextul internațional, în mod special sistemul interstaatal, cu dinamica sa competitivă și focal pentru putere, are un rol important în modelarea politicii externe sovietice. Asadar, schimbarea societății sovietice nu este suficientă. Pentru ca o politică externă sovietică cu adevarat nouă să apară este necesară modificarea a insuși sistemului internațional.

In cartea mea din 1983 Era Post-Brejnev am remarcat că „marea lui Brejnev a marcat sfîrșitul unei ere în istoria sovietică” și că „logica politicii il va obliga pe succesorul lui Brejnev să ofere o alternativă societății statice, economiei inerte și politicii externe placide care au caracterizat Uniunea Sovietică în ultimii ani”. Concluzia mea era: „Noi conducători sovietici se află exact la intersecția a două ere, cu un picior în trecut și un altul pe punctul de a păsi în viitor. Dilema cu care se confruntă este formidabilă. Un lucru este clar: oamenii generației care se ridică nu au nici atâtație și nici obligație politice făcătoare de moștenirea stalinistă. El apartin Uniunii Sovietice de azi, o țară industrială modernă, cu o clasă muncitoare educată și un detinționare de multe milioane de oameni de știință, ingineri și manageri instruiți; o astfel de societate nu poate fi condusă în același fel ca Rusia agrară post-revolutionară. Aceasta este fondul problemei”.

Patru ani mai tîrziu, această anticipare se confirmă.

Introducere

Socialismul mondial se află la răscruce: mal puternic ca oricind în sfera politică-militară, el se luptă cu relativă

„Socialismul mondial la răscruce”

O perspectivă din interior

SILVIU BRUCAN

trebuie afirmat că și deschis: sistemul de planificare la comandă inițiat de Stalin nu assimilează și nu poate asimila revoluția științifico-tehnică. Cel mai mic progres tehnologic cere susținute eforturi extra-economice din partea organelor de partid și stat și o incență chețuitoasă de resurse. Spectaculoasele rezultări sovietice în domeniile cercetării spațialului cosmic și armamentului modern nu s-au răstrâns în procesul industrial civil tocmai datorită caracterului refractor la noile dezvoltări și sistemului economic;

Cu alte cuvinte, sistemul confruntați cu o ordine stabilită, ideologia căreia la în mod neclar o orientare statu quo.

I. Lewis Fuer, ed. Marx and Engels, (New York: Doubleday Anchor, 1959), p. 44.

Traducere de Daniela RUSU

Urmare în numărul următor

WORLD SOCIALISM
AT THE CROSSROADS

An Insider's View

R
D
R

THE
POST-BREZHNEV
ERA

Silviu Brucan

THE
DISSOLUTION
OF
POWER

SILVIU BRUCAN

Nel cel din Est trebuie să avem curajul să admitem că evaluarea noastră privind comportarea celor două sisteme opuse în fața revoluției științifico-tehnice s-a dovedit greșită. Capitalismul din Vest nu arătat o mai mare flexibilitate în inovarea procesului productiv și o mai mare mobilitate în adaptarea la schimbarea tehnologică rapidă. În U.R.S.S., un sistem economic creșt pe cind Rusia era o țară agrară împozițată și păstrat cu încăpătare împătrisă de cinci decenii; chiar și modestele reforme inițiate de Hrușciov și Kostighin pentru a relaxa puțin sistemul despotic de planificare au fost abrogate de bicoară de partid, care și-a consolidat controlul asupra economiei în epoca lui Brejnev.

În consecință, capitalismul a fost principalul beneficiar al revoluției tehnologice și este cîștagitorul ultimelor runde în competiția Est-Vest. Între 1955 și 1980 diferența absolută dintre Est și Vest în privința producției naționale globale pe cap de locuitor aproape s-a dublat, crescind de la 4.000 la 7.700 de dolari. Partea devenită în producția industrială mondială de CAER (Consiliul de Ajutor Economic Reciproic) — care crește cu 10,8 procente între 1950 și 1960, atingând 38,4 procente din total — a crescut numai cu 3,6% între 1960 și 1970 și cu numai 1% între 1970 și 1982.

Discuția din Est privind criza generală a capitalismului era îngălătoare. Datarea începutelor acestei crize în octombrie 1917 putea fi reconfirmată ideologic, dar nu are o bază științifică. Expansiunea teritorială a revoluțiilor socialiste nu a împiedicat capitalismul să-și dezvolte forțele de producție și să crească venitul pe cap de locuitor din 1950 în 1973 cu o rată de două ori mai mare făcă de aceea, la celor mai prospere perioade anterioare ale sale. Să ne reamintim teza lui Marx: „Nici o ordine socială nu dispăr înainte de a fi dezvoltat toate forțele de producție de care este în stare să nici-nău să apară relații de producție noi și superioare înainte de maturizarea condițiilor materiale pentru existența lor în silu vechii societăți”.

Consider că durata capitalismului ar trebui raportată la sistemul industrial; experiența arată că în cadrul acestui sistem, capitalismul își poate dezvolta forțele de producție fără restricții serioase. Sfîrșitul capitalismului va avea loc cind noile tehnologii revolutionare nu-să vor mai găsi loc în limitele sistemului industrial bozat pe magazini, putere electrică și forțe de producție materiale. Impossibilitatea curentă a economiilor apusene de a absorbi zecile de milioane de oameni, chiar într-un moment de ascensiune economică, este primul semnal al apariției unor astfel de limite.

2. Răsturnarea produsă de revoluția din știință și tehnologie cere o reexaminare a politicilor economice socialiste — trecute, prezente și viitoare — dintr-o perspectivă cu totul nouă. De fapt, întregă teorie marxist-leninistă privind construirea societății comuniste trebuie să fie în întregime revizuită: ea este depășită și deci lipsită de o perspectivă clară a viitorului.

Am să încep afirmand că, din punct de vedere marxist, asemenea noțiuni ca societate socialistă, stat socialist, sistem economic socialist nu erau în viciile; Marx vorbea de numai două tipuri de societate, fiecare cu un mod diferit de producție: capitalismul și comunismul. Stalin a fost cel care a inventat noțiunea de „societate socialistă” ca formă intermediară între capitalism și comunism, introducând astfel într-un proces de transformare continuu un fel de punct de popas, unde se presupune că procesul trebuie să se oprească și să facă pauză. Tocmai aici se află Ingătoria, pentru că, odată accentuată o astfel de noțiune, societatea socialistă devine un scop în sine, ceva ce trebuie consolidat, apărat și desigur păstrat cu toate mijloacele. Cauza revoluției este în joc!

GABRIEL LIICEANU

APEL CĂTRE LICHELE

Sinteti puini în mijlocul acestui popor, de vreme ce el s-a putut regăsi peste noapte cu o asemenea forță și grătie; și totuși mulți, dacă ati putut face cu putință, hrâni și cauționa oroaarea vreme de 40 de ani. Vouă, acestor mulți-puini vă adresez, următoarea chemare:

Lăsați o respirație mai lungă între ultimul omagiu pe care l-ați scris, între ultima sedință în care v-ați exprimat entuziasmul pentru realegerea la cel de al XIV-lea Congres și aderenția grăbită pe care ati venit să v-o dati în zilele în care timișoreni nu terminaseră să-și îngroape morții și în care singele de pe Bd. Magheru și din Piața Palatului nu se zvintase încă.

Nu mai stringeți o vreme, bărbătete, minți colegilor vostră și nu-l mai priviți seninii în ochi. Lăsați să se întrevadă o urmă de sfâlă în privirea voastră. Fiți o vreme stin-gheri.

Nu mai apărați la televiziune.

SORIN VIERU

Să vorbim despre caritate

Dacă mai este cineva care nu știe, el trebuie să afle grubnic că printre valorile oricărui religii se prenumără caritatea. Cuvintul proseris pînă mai tîrzi, și de aceea tîrziind în lumina, nelimitat: idee persecutată, ce nu putea fi vehiculată în viața noastră publică; faptă reală a cărei organizare era sever limitată.

Caritatea era privită chiaris de către vechea putere — și pe drept cuvint! — întrucât intra în conflict cu mentalitatea nomenclaturistă, cu ideologia oficială, cu interesele mafiotice ale terorismului de stat, interese reclamind înrăuirea generală.

Astăzi putem rosti fățis numele tău, caritate! Să mai ales, mai ales, putem să te practicăm într-un cadru larg și doschis.

Să vorbim deci despre caritate, dar nu din punct de vedere specific religios, ci etic și social.

Se vorbea înainte despre „întrajutorarea tovărășescă”, opusă și supertoară „filantropiei burgheze”. Dar de ce „filantropie” și de ce „burgheză”? De ce „filantropie”, cînd putem traduce cuvintul în curajos și adevaratul lui: *lubire de oameni*. Să de ce „burgheză”? Nu trebuie să fim putred de bogății sau măcar binisori chivierăni spre a practica lubirea de oameni. Din *putinul* avutul nostru dâm celor ce au încă nemăsurat mai puțin! Din *preaplinul* jumătății noastre revărsăm o picătură celor izolați, singurați, uități, marginalizați, lață sensul esențial al carității.

Si mai este ceea. Caritatea este o consecință ce rezultă din postulatul solidarității sociale, așa cum am ajuns să-o înțelegem azi, ca forță opusă dicturii. Solidaritatea e o valoare primordială, o adevarată pietră de unghi a societății civile pe care o vrem renăscută. Nu „omogenizare socială”, nu strivire a diversității de interese, preocupări și opinii uniformizante mergind pînă la robotizare.

reia persoanei umane, ei evoluția în direcția opusă este slujită de adevarata solidaritate. Mergem în direcția dialogului generalizat, a medierii intereselor divergențe, a trezirii glandurii și înimii (dar fără euforii premature, efuziuni care nu costă nimic și tot solul de dulceuri balanțe). Solidaritatea constituia un adevarat coșmar pentru fostul regim care să fie și totuși solidaritatea socială la cotele ei maxime a făcut cu putință spargerea barajului dictaturii, rapid desfășurată, marca revoluție națională din decembrie.

Caritatea este astăzi o stea valorică din constelația solidarității. Întrajutorarea tovărășescă, sintagma compromisă de lexicoul și acul totalitar, însemnă în practică: „Dacă nu-i înțeles, totuși îi acceptă, te să îl simți”. Dar, totodată, este o formă a echității. O formă secundă, derivată, ajutătoare — să fim bine înțelesi! Înțelesă și crede că simpla generozitate, oricătă de eficace, poate să asigure în fapt, de una singură, echitatea socială, e o iluzie efemeră. Caritatea nu poate înlocui reforma economică, purificarea morală în întregul ei, îndreptarea moravurilor, eficiența structurilor, regenerarea societății civile. Nici asistența structurilor, regenerarea societății civile. Nici asistența socială nu este tot una cu simpla caritate. Dar, bine practicată, caritatea consumă cu toate acestea deziderate și directe. Dacă, lăsată în sine, nu asigură realizarea echității sociale, caritatea încină totuși, întrucâtva balanța în direcția cea bună.

Va trebui să intoncăm pe o față și pe alta boala aspectele carității, semnificațile făpturilor ei, formele și mijloacele prin care ea se înfăptuiește.

Pentru început, bine ar fi de întotdeauna în minte, cîteva adevarări elementare cu valoare de precepti.

Caritatea este o formă și un semn de

Nu mai scrieți în ziare. Nu vă mai ridicăți glasul decit pentru o scurtă căinătă, căci altfel îl ridicăți din nou în mîincună.

Lăsați cuvintele să spună ceea ce spun; nu mai folosiți o vreme vorbelor „demnitate”, „libertate”, „conștiință”, „dreptate”, „popor”. Nu asasinați aceste cuvinte.

Renunțați la alibiuri morale, spunându-vă că nu facă neincedat răul ca să puteți face din cind în cind, o lungă și insuportabilă rușine. Căutați atunci un părinte care să-a pierdut în zilele acestea copilul și cereți-i iertare.

Intrați în nouă an meditativ. Să aprindeți o luminare pentru cei morți, și pentru voi.

Iar dacă veți da curs acestei chemări, veți începe să fiți lichele și veți primi recunoașterea noastră. Vă vom iubi.

30 decembrie 1989

solidaritate socială. Sau, trebuie să-o practicăm în aşa fel incit să fie formă și semn.

In contextul situației noastre actuale, ea este o formă de îmbunătățire și de protest împotriva înrăuirii generale, practicată în regulă de dictator.

Caritatea nu se poate substitui asistenței sociale inițiată de stat, dar-i se poate să-l ia.

Orice acțiune caritabilă își sporește enorm valoarea ei morală cînd este practicată discret, anonim, fără surse și trimbițe, de către o persoană sau altă. Pe de altă parte însă, exemplul bun este contaminant; și trebuie să auzim nu numai de faptă rea, ci și de cea bună. Așadar, bunul simț îi văd dicta, desigur, fiecărui practican al carității ce și cum să facă.

Cit privește pe români din țări străine și pe toți prietenii noștri din afară, este elementul să cunoaștem numele și fapta lor generoasă, răspunzind măcar nășa, cu toată recunoașterea noastră, la tot ce fac el acum pentru noi.

La nivel instituțional, înțărul tărilor, este de dorit să auzim de tot ce plănuiesc și înfăptuiesc o organizație sau un grup inițiator de acțiuni caritabile. Aici, anonimul n-are ce căuta. Totul trebuie să facă la lumina zilei, sub control social, sub pavăza legii. Trebuie societății civile la viață parcurge și momentul generozității. Călăuzita de solidaritate și echitate, lubirea de oameni devine o forță reală!

Si să nu uităm cuvintele care ar trebui scrise cu litere de foc în constituția fiecărui dintre noi: „Nu se știe cine dă și cine primește!”. Caritatea și altruismul, dacă în genere înseamnă ceva, înseamnă mai întâi cova pentru cel ce dă, nu pentru cel ce ia. Înseamnă propria noastră îmbunătățire. Si tocmai de aceea n-ar fi potrivit să scoporim cu surse și trimbițe ceea ce se audă în liniste: cum barba crește, cum se potolese patimile mărunte și se îmbunătățește omul înălțat.

AL.
PALEOLOGU

Cum e cu
intellectualii?

Domnul Ion Gheorghe Maurer, în prima parte a interviului acordat televiziunii, a făcut o afirmație nedumeritoare: că intelacuili nu au adus nici o contribuție la creșterea opoziției anticeaușiste și că nu se poate pune nici o bază în această privință.

Oare Dolina Cornesu, Dan Petrescu, Mircea Dinescu, Gabriel Andreescu, Dan Deșliu, St. A. Dotnăs, Mihai Sora, Geo Bogza, Al. Călinescu, Dan Hăluță, Radu Enescu (Ista este de fapt mult mai lungă) nu sunt intelacuili? Nu a auxiț domnia sa de aceste nume?

Imi dau totuși seama la cine să gindesc domnia sa.

Cind se vorbește de perioada opresivă și obiectivă a dictaturii comuniste, se spune

de obicei, după cum văd, „în acești douăzeci și cinci de ani” (de fapt, primii cinci-sase ani au fost totuși promițători. În sensul că în acea perioadă s-a cîștigat ceva pentru o relativă liberalizare a culturii; apoi a urmat ce se știe).

In ce mă privește, folosesc altă formulă: „doisprezeci de ani, adică patruzeci”. Astăzintă, deși nu trebuie să omitem epoca lui Dej, care nu a fost cituș de puțin mai bună fără încăperi, perioadele diferă. Fără a mai vorbi de luxurile căror le-am cîștigat prădă prea multă, la 21 august 1989 și cam prea multă vreme după aceea.

Dar, și adevarat, în vremea lui Dej, intelacuili se bucurau de considerație și, dacă nu de respect, în tot cîndul de mari avantaje. Atunci am fost privilegiati, academicizați și recunoscuți mai mult decit foarte bine, intelacuili de mare prestigiu. Înțeles să-i enumăr. Evident, acestia nu se gindesc nici o clipă să-si răstească aceste privilegii. Desigur, în acestia se găsind domnul Ion Gheorghe Maurer.

Pentru că domnia sa nu a mai urmărit ce se întimplă în cultura română după ce „s-a” retrăs din viața publică. Cel puțin aşa s-ar părea.

Dar rămîne o întrebare de natură să nedumerescă: oare domnul Ion Gheorghe Maurer nu se socotește intelacuial?

Ce modestie!

MAGDA CÂRNECI

Europă pitică

Nu-ți promit la început, patrie, nici colțuri de unt, nici garlană de flori, ci sudure acră și lacrimi și scrisnet și dinți.

Durece amară a mililor bătătorite de muncă, suferință ascuțită, prelungită a cugeturii, căci ce altceva te-ai putea ajuta să te speli, să te cureți?

Patrie mică și uriașă, patrie măruntă și vastă, monodă de schimb între atâtia mîini nesătule, patrie umilă și incredibil de mindră, adevarat de două parale, patrie Europei pitice.

Nu-ți promit la început decât oboseală și trudă, singe peste sudoare, însingerată sudoare, și cuvintul meu minim și mîinit, căci ce altceva te-ai putea purifica în inima mea?

Patrie adormită ea o pietră arhaică, patie strivită de tilpi și de sine, patrie a neșanselor perpetue și a ultimelor panse, patrie a resemnărilor comode și a renunțărilor cumintă, patrie a speranței absurdură, patrie anistorică și supraistorică.

Patrie a intelacuilor lenesi, a exilului repede, patrie care-ți uită martirii și sfintii și n-ai deprins încă cultul eroilor, patrie de la marginile Europei, de la porțile unui orient putred, unde totul se vine, se cumpără, patrie de la marginile lumii.

Patrie umilă și mindră, patrie mică și uriașă, patrie tîmîtu pe aripă de rugăciunile neștiute ale altor femei și copii, patrie

spălată de singele adolescenților fragezi, îmbrăcată în trupurile lor grăzoare, luminată brusc din înimă lor uriașă, eternă.

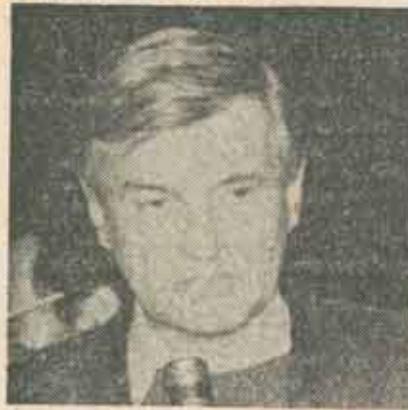
Nu-ți promit la acest al cîteles reînceput nici munți de unt, nici oceane de flori, ci sudoare amară și lacrimi și scrisnet și dinți, durere de neșters a mililor bătătorite de muncă, suferință adincă a cugeturui.

Ca să te poți încă o dată tămădui de eterna ta boala, să te poți ridica din noroi în piconare, să redevi casa albă a înimii mele, patul mintuit al nașterii noastre, pragul visat al resurrecției noastre.

Ca să te poți încă o dată tămădui de eterna ta boala, să te poți ridica din noroi în piconare, să redevi casa albă a înimii mele, patul mintuit al nașterii noastre, pragul visat al resurrecției noastre.

● ACCENTE ● ACCENTE

Petru Cretia

Prolegomene la istoria unui partid fără trecut și fără viitor

Istoria partidului comunist român nu a putut fi publicată niciodată pentru că ea nu putea justifica legitimitatea istorică și politică a acestui partid, pentru că nu avea legitimitatea cu tradițiile de luptă pentru independență ale poporului român, pentru că ar fi arătat în totă golicimea lor pe cel care prețindea a acționa în ilegalitate pentru binele poporului român. La înfrângerea sa în 1921, partidul communist român avea 43 000 de membri, pentru că în 1928 să ajungă doar la două sute de membri. Cauza? Afilierea partidului comunist român la Internaționala III-a, ale cărei prevederi duseau practic la desfășurarea statului român și împărțirea lui între statele vecine. Aceasta este motivul pentru care zeci de mii de membri au renunțat la condiția de membru al partidului comunist, care apăra interesele altor state și nu pe ale României și poporului român.

Acesta este adevaratul motiv pentru care a fost înființat în România activitatea partidului comunist în perioada interbelică. Excepția prima conduceare a partidului, oca din 1921, toate celelalte conduceri ale partidului comunist român nu erau români și fondau în afara granițelor țării din oameni care, mulți dintre ei, abia stiu românește. Iar aceste conduceri transmisau membrilor de partid din România sarcini contrarie intereselor poporului și statului român, fără motivul pentru care muncitorii și intelectualii n-au mai voit să facă parte dintr-un partid comunist care era comunist doar cu numele. După război, adus la putere de tancuri și instalându-se la putere în chip ilegal, partidul comunist a ascuns poporului român datele reale asupra adevarăturii său trecut. În 1944, partidul comunist, cu numele de partid comunist român, avea doar circa 1 000 de membri, dintre care o zdrobitoare majoritate erau alieni sau spătrici. Iată, printre multe altele, de ce nu s-a scris istoria partidului comunist numit român. Ceea ce a urmat după cel de-al doilea război mondial se stie, dar n-o știu încă unerii care au făcut revoluția din decembrie 1989. Membru fostelor partide politice și în primul rând cel al partidului național românesc vor povesti că de brutal au fost falsificate alegerile din 1946, pentru a fi înălțătoare de la putere partidele istorice ale țării. A urmat o sumbră perioadă de teroare promovată de un partid antipopular, partid comunist român, care a folosit metode criminale împotriva oricărui cetățean care încerca să gindescă liber și să acioneze independent precum și împotriva oricărui alt partid de stînga care ar fi vrut o reală legitimitate. Sinistra istorie a Canalului urmări să fie scrisă, ca și în închisorile din Gherla, Aiud, Sighet, Pitești, unde au murit impreună cu floarea țării, Iuliu Maniu și Gheorghe Brătianu. În această perioadă din viața României, cind dictatura purta numele Anel Pauper, a lui Teodor Georganescu, și a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, a fost formată și antrenată criminala organizată numită securitate, care a dus la moarte sute de mii de oameni nevinovați. Toată inteligența României a fost jertfuită atunci. A fi intelectual era egal cu un pericol. A fi făcut parte din vreun partid politic — o vină de nefericită. Au murit oameni numai pentru că deschideau o carte. Au fost dusi la canal oameni numai pentru că intraseră pe uga unei organizații politice. Securitatea nu alegă cind era vorba să mutuieze și să omore. Forțele represive și unitățile teroriste care au acționat în însingerirea decembrie 1989 își au un echivalent, care nu poate fi uitat, în securitatea și agenții primelor decenii de după 1944. Dictatura nu a început ieri ci alături. Ea nu are 25 de ani, ci 45 de ani. Tineretul trebuie să stea, pentru că răul se stîrpește din rădăcina, iar rădăcina teroriștilor începe în România imodul după al doilea război mondial. La moarte lui Gh. Cristescu, întemeietor cinstit al partidului comunist român, necrologul din „Scî-

teia” infieră societatea burgoasă care-l băgase în închisoare, dar nu suține o vorbă despre închisoare în care l-a săruncat chiar partidul comunist român, după război. Lucrețiu Pătrășcanu a fost și el arestat și ucis în închisorile comuniste de după război, iar resabilitarea acestui mare român, făgăduită, a fost folosită doar ca moneda politică, degrabă dată uitării. Trebuie scrisă adeverata istorie a acestui partid comunist, care nu a susținut interesele poporului român. Tradițiile de luptă ale partidului comunist din România nu sunt tradițiile de luptă ale clasei muncitoare care-să iubea țara, ci sunt tradițiile de luptă împotriva statului și poporului român. Legitimitatea istorică a partidului comunist din România pe care s-a băut astăzi moneda este un fals, care trebuie tratat ca orice fals: denunțat și eliminat în cadrul unui schimb de date istorice reale, de opinii autorizate, de mărturii de nedescrisit.

Reconstituirea partidului comunist sub alt nume, oricare ar fi el, nu este compatibilă, din principiu, cu pluralismul unei democrații autentice, iar centralismul numit democratic, definitiv pentru asemenea structură politică, a generat, prima dată altii, pe Stalin și pe Ceaușescu. Oamenii de bună credință din lăuntru fostul partid comunist din România să se gindescă bine la riscul de a cădea într-o dilemă pur partidistică. Aceasta, majoritatea simpli funcționari ai dictaturii, se pot face bine integrați în viața politică din România, dacă vor fi făcuți, de la ea la ea, proba unui grad mai mare sau mai mic de conduită pozitivă în calitate de mijlocitori (fiecare din câteva săptămâni este sortit de a fi înțeleagă și în mod tremendabil exteroare realității). Un epistemolog, să spună un poet, compară pe omul de știință cu un cerciorator care privind cu atenție o stoică ar încerca să vorbească despre înțelegere ocean.

Ințelegere agăzată în prelungirea gândurilor despre germani să înscrie revoluția din România în istorie. Se găsește bine că germanii nu au avut niciodată o revoluție propriu-zisă. Chiar și Revoluția franceză care a modificat atât de mult Europa și întreaga lume, nu a avut o replică adeverată la vecinii de pe Rin. Nemii au subliniat Revoluția franceză și cu un cerciorator care privind cu atenție o stoică ar încerca să vorbească despre înțelegere ocean.

Înțelegere agăzată în prelungirea gândurilor despre germani să înscrie revoluția din România în istorie. Se găsește bine că germanii nu au avut niciodată o revoluție propriu-zisă. Chiar și Revoluția franceză care a modificat atât de mult Europa și întreaga lume, nu a avut o replică adeverată la vecinii de pe Rin. Nemii au subliniat Revoluția franceză și cu un cerciorator care privind cu atenție o stoică ar încerca să vorbească despre înțelegere ocean.

Înțelegere agăzată în prelungirea gândurilor despre germani să înscrie revoluția din România în istorie. Se găsește bine că germanii nu au avut niciodată o revoluție propriu-zisă. Chiar și Revoluția franceză care a modificat atât de mult Europa și întreaga lume, nu a avut o replică adeverată la vecinii de pe Rin. Nemii au subliniat Revoluția franceză și cu un cerciorator care privind cu atenție o stoică ar încerca să vorbească despre înțelegere ocean.

Noi suntem istorici de mizerie și nu înțelegem dacă această încercare de a insera evenimentele extramurătoare din decembrie în istorie nu este cumva o încercare vinovată de a le „răci”, de a le îndepărta de mine, se confundându-le în fluxul în diferent al unei eterno-deveniri.

Dumitru Noica, cel care are un dispreț atât de cuceritor față de istoria contemporană, ne învăță să deschidem ritmul mari ale istoriei de agitație de la suprafață și să suntem cind eram excesul de vreun abuz sau de vreo masură arătrată ne înțelege cum se vede aceasta „din avion”?

Deci cum se văd evenimentele acestor zile „din avion”?

Intr-o succesiune uluitoare, pe supelul poporului român s-au efectuat două experimente de o brutalitate inimagineabilă. Dacă într-o primă fază s-a încercat pînă în ce grad poate fi umilit și înjoiat, acum și trăiesc — pentru securitatea vremii, desigur — aventura libertății totale. E o perioadă de interimat în care visele cele mai înțelepte sunt îndepărtate mai înainte chiar de a fi vizate.

Dar apar deje fenomene negative, și dacă în primele zile ale revoluției ne uitam unul în ochii celerilor cu teamă dar și cu speranță — era un contact nou și promisă între noi — acum am început să recădem întrabile în veșile noastre habituindu-nă. Unul din fenomenele cele mai frapante este răsturnarea tonului enigmatic de odinioară într-o furie demelatoare statutoprinzătoare. A apărut un conformism al criticii care vizează, fără discernămînt, întregul trecut. Atacurile furibunde la adresa cuplului prezidențial sunt neînhumanizabile: este că și cum autorii lor ar vrea să exorcizeze răul din îngîi. Să nu uităm însă că în infernul în care suntem trăiti au existat și nișe: a înflorit amintea și prietenia, am cîntă sărăcile solenități și capaci din pădure au vegheat deasupra noastră.

N-a fost ușor, dar să nu ne iluzionăm, nici de acum înainte nu va fi ușor.

Vreau să fac chiar un pas mai departe. Suntem suficient de liberi în forul meu interior pentru a scrie că am fost împreună cu studentii mei, alături de care am lucrat col la cot, pe trei săptămâni naționale și că am cumpărat acolo clipele cele mai exultante de emulatio din viața mea. Desigur, mi-am dat seama într-un tirat că această activitate nu era cîtuită de puțin productivă și că prezența noastră așa nu era decât un paravan în spațiu căruia se aduceau forțat tinerii muncitorii calificați, dar am aflat atunci că o bucurie greu de descris că înțețul dispuse de o uriașă abnegare ce trebuie neapărat valorificată. Revoluția din decembrie a arătat printre altele că de explozia peste devenită acceptată rezervă latenta de abnegare dacă nu este proluată cu bar și investiții în proiecte rezonabile.

Să astăzi mă mai întâlnesc unicori cu studentii de atunci, deveniți de multă vreme ingineri și tati de familiile grave, și ne amintim cu nostalgie de frumoasele vremuri petrecute în taberele de muncă patriotică. Deoarece răsuorii ne-am mai simțit atât de frumoși și atât de puri ca atunci. Un observator ironie ar putea să spua că și terorii fac parte din acestă perioadă de abnegare.

Ciar și în numeroasele campanii agricole devenite azi obiect de bătucură generală se mai năstau asemenea clîpe în care totul epulzare și combina ferici cu consulația datoriei împlinite, desigur pe roadele de sedere șesu de obicei scurte și foarte agitate. Aflu că pentru studentii din alte țări socialiste participarea la recolta de struguri din Franța reprezintă un prilej binevenit de a vizita același țară altfel inaccesibilă. Dar la noi cine va veni să strîngă roadele? Vor putea pe ogoare, în vii și în grădini agăzind în zadar mina eliberătoare?

S-a spus în mai multe rînduri că era mai grea povară însăși nouă de vechiul regim este frica, că va dura foarte multă pînă ne vom dezvălu de minciuna și servismul, dar poate că cea mai blestemantă moștenire se va dovedi pînă la urmă lenea. Cind vezi occidentalii care ne invadăză acum țara înțelegi că ne va fi de greu să obținem ritmul lor. Să este oare de dorit să ne schimbăm într-o ritmul incit să simțim amintial să ne picădem identitatea. Incit totul să se niveleze cuprins de o viteză omelitoare?

Revoluția nu poate să însemne o desprindere totală de trecut. În marea răsunătoare există și trebuie să existe și elemente de continuitate. Revoluția din decembrie va trebui să-și caute tradițiile într-o istorie în care aproape toate elementele democratice au fost corupti printr-o abuzivă anexare. Peșterile să încalzească procesul de edificare a unei „noi tradiții” dacă se poate spune astăzi, momentului Măiorescu și perioada interbelică vor juca un rol preminent. Primul pentru că a fost prîna mare pentru a putea fi răstămat, cel de al doilea pentru că a fost de piano refuzat de ideologia dominantă.

In concluzie trebuie spus că revoluția nu va putea modifica oamenii în profunzime și că în societate — fie că e civilă — vor trebui să convinătoare de-a purăge frumul și uriaș, binelul și răul, îndevărul și minciuna. Este mai bine să pomenim cu drum cu aşteptări mai modeste pentru că realitatea să poată fi mai generoasă decât ne-am aşteptat. În cînd nu suntem nevoiți să privim peste ani și ani cu amărăciune către aceste zile exalteante și să putem bine să ne înaltăm nouă o cîră, o cîră, o cîră, care să-și va privi trecerea malăcinoasă și împădără a norilor.

● ACCENTE ● ACCENTE

Thomas Kleininger

Revoluția, și apoi?

Atunci cînd în Republica Democrată Germană au început acele mari mișcări de magie care au adus peste un milion de protestatari pe străzi, Leipzigul m-am întrebat înainte de tot ce dacă acest fenomen nu ce va obliga să ne schimbăm radical opiniile asupra poporului german. Una dintre stereotipurile cele mai rezistente spune că acest popor este disciplinat și obedient; pînă la anularea ordinului imperial antiautoritar. Asertarea este sustinută de glama amără că atunci când nemții vor să facă revoluție într-o cîră că cumărați mai întîi bilete de pe ron.

Evenimentele recente din România pun și ele sub semnul întrebării veciilor clîpe despuții mentalitatea poporului român. Unde a fost în aceste zile de sfîrșit de septembrie vestita somnolenta și sufletul românește? unde au boicotul istoriei diagnosticat de Blaga? unde a fost mioșnică resemnată în fața morții? Au pălit în față profunzelor disperări sau poate tot ce ne-a învățat psihologia poporelor este greșit?

Ceea ce mă descumpănează cel mai mult a fost fanaticismul cu care grupurile de teroristi și-au continuat lupta după închecarea oricărui sans de a avea cîstig de cauză. Absența funciară a fanaticismului din structura psihică a poporului român a fost pentru mine întotdeauna argumentul suprem pentru lăudarea pe care o nutrește față de el. Si totuși trebuie să spus că și terorii fac parte din acestă perioadă.

Dar se pare că există momente în teorie cind suflul unui popor este atât de profund afectat incit să intărsească toate datele sale statormice. Aceleasi lucruri se repetă și la nivel individual. Cine nu fugă și se ascunde atunci cînd, neînțețat, este atacat cu gloante ucigașe? Si totuși massacrul de la Timisoara nu a dat nici un rezultat. De dimpotrivă. Ea a scos oamenii în stradă și în alte orașe. Si una din cele mai aguduoare chemări din acele zile a fost Nu plecăm acasă / Merții noștri nu ne lasă. Dictatorii și tor-

Andrei Pippidi

De la început...

5 ianuarie 1990

Punct. De la început. Total. Într-o lăză care a fost nemăsurat de la înapoi într-o epocă de vîrstănoasă accelerată a ritmului istoriei în lumea întreagă.

Aceasta este o revoluție fără ideologie. Un lăzor poate spune că astăzi nu suntem mai vazut niște pînă în acest anumirabilis — al douăzilele de la Revoluția Franceză. Nu s-a întîmpliat în Cecoslovacia, unde există exemplul din 1989, aza primăvara care, pentru oamenii generației mele, care împingeau atunci de ani, a marcat definitiv consiliile. Nu s-a întîmplat nici în Polonia, a cărei veche tradiție de luptă revoluționară, în clandestinitate sau pe bacărică, a făcut frontal de otel al „Solidarității”, cuvint-cheie pentru a defini atitudinea curajoasă și domnă a unui popor în față dictaturii. Poate nu avem încă informații suficiente pentru a înțelege ceea ce s-a petrecut în Germania răsăritene și în Bulgaria, dar, aparent, arăpa reformistă a partidului comunist a avut acolo rolul hotăritor. Numai alci, teribile represe reorganizate de o instituție fără nume — cine îndrăznește chiar astăzi să-l rostească cu gîs tare? — o instituție care fagocită statul, care practic conducea țara, sub egida ridicării și odioasă a două istorice palete, a impiedicat încheierea unei ideologii de rezistență. Singurul ciment care consolidăza încă unitatea națională este ura făță de tiranul de fier. Sub lăzile male se legăză din seara de Crăciun, spinzurătă de creangă unui copac, o specie de efort. Dar ură nu e un ciment deținut de trainul; ce va mai rămîne din ea după ce nr. 1 și nr. 2 (de le-am putut său mai repede numele pe care-l vorbăză) au lăsat?

Alteva ne trebuie scum, și anume încredere. Cel care ne conduce o nu: este esențial să o păstreze pînă la capătul surorii fără seamă de grele pe care și-ă acumăt-o.

Pentru acesta este nevoie de trei, nu mai trei, lucruri. O întreagă rețea de complicități, de „relații”, să urzit de-a lungul anilor între oameni mai mult sau mai puțin onoști (vorba și cărui adevarătă streditor nu se cade să-l uităm niciodată). Să cum suntem, nu-i aşa? un popor blind, răbdător și indulgent, le e greu multora dintre noi să refuze să mai întindă mina celor de la care, deocamdată, nu să căptăm din cînd în cînd că ceva din fărămiturile unui gigantice trafic de influență sau, mai umil, de alimente. Cu rezultatul că nu se rapă, de la o zi la alta, toate aceste legături care, să o spunem pe scurt, ne devorau. Întransigenta revoluționară să-o împrevăză mai bine cel care ar vrea să-i facă uitate lăsatările din trecut. Grătie slabiciunii noastre și nerușinării altora, suntem în primele să vedem azi-mălne de neceșări, nămeni instalati în aceleșăi posturi. Cum e vorba de un strat social de cadre medii, fosti și actuali directori, directori de profesie, nu specialisti corespondenți a căror edificacție să fie înca necesară, există riscul ca oportunistii să intercepțe contactele dintre mase și conducători cea mai înaltă pe care ele și-au dat-o. Ar însemna confiscarea și blocarea acestor revoluții.

Al doilea dusman al nostru, să-o stii bine, este secretul. Dictatura avea nevoie de el pentru a menține climatul de suspiciune și delatunire în care am trăit fiecare dintr-o an. Când o avântă de decret ale Consiliului Frontului Salvării Naționale au abrogat o serie de legi ale regimului trecut, eu un zornăit de către sălămătate, n-am avut nimic despre legea nr. 23. Într-o formă judecătoare pe care am să o vedem neînțirizată modificată în sensul normelor internaționale în vigoare, se instituise o adverăstă manie a secretului, penitru a ne cuibăliza pe toți. O tardă întreagă sub obcov, rușina de lume, Harta Capitalei din 1955 și înca un secret. În sfărăd de interesul istoric al unui ascensor document aici, cînd o treime din centrul Bucureștilor a dispărut sub loviturile buldozerelor, nu-ni noi închipuim, în epoca fotografilor din sateliți, nici o altă importanță de care el ar mai avea-o. Suntem probabil singura lătră din lume în care Arhivele Statului nu sunt înca subordonate Ministerului de Interni, împreună cu Poliția, Penitenciarul și Pompierii. Nu se poate aminti deschiderea acestor arhive — și a celor, dintr-o rea purăță, care au ză-

vorbit trecutul părinților noștri și pe al nostru și care, dacă nu s-ar fi întâmplat ca să-a întâmplat, nu-ar fi interzis orice visitor.

În al treilea rînd, ne trebuie schimbarea cea adeverătă, din noi insine. Numai cînd vom înceta să așteptăm ordine și vom îndrăzni să gindim cu capul nostru, fără a mai trage cu coada ochiului în ce fac alții în dreapta sau în stînga, fără indicări prejulse, pe orice cale ar veni, numai atunci vom înceta să a fi niște vesniță minori tutelați și vom merită nu numai încrederei celor din jurul nostru, părtășii la aceeași opera de reconstrucție națională, ci și pe acela a morților care nu au mai văzut zile spre care au năzuit pînă la ultima suflare.

● ACCENTE ● ACCENTE

Dan Oprescu

Binele cel mic și Binele cel mare

Am învățat, parcă, prea puțin, din comportamentul cu adeverătă bărbătesc al tinerilor care au răsturnat Ieu ca preot, Doamne, cu ce preot? în regim dictatorial pus pe reie (adică să mai trăiască 20-30 de ani); pînă și biologia părea de partea sa; și mi se pare că noi, cei mai mulți, continuăm să ne comportăm — ca să spun astă — mu-

lerestă: nu ne asumăm responsabilități (dar am și început să alegem după posibilități, doar a rămas o întreagă roată de cascaval de împărțit), nu rischim (deși astăzi riscurile, într-un cadru ce va devine, treptat, democratic, să înfîntă mai mult decît cu o lună în urmă), nu să tragem consecințele faptelor noastre (vorbele ca și gindurile, sănătoșe, de care ne-am putut, eventual, răsuflare). Mai este mult de luptat cu ceaunismul: după ce vom fi scăpat cu totul de terorist, de lichidat o întreagă structură economică aberantă, în paralel cu întreaga structură luinărică și lie cărău. Cu excepția cîtorva slinți (Doina Cornea, Mircea Dinescu, Dan Petrescu și alții), chiar și opozitionii fostului regim posă dă cel puțin reflexe conditionate, mentale și comportamentale, generate de ceaunism.

Se gîndește și se acționează încă în cadrul vechi, totalitar: se așteaptă încă ordine și directive de undeva, de sus, cum se așteptau înainte de la partid sau de la minister. Se așteaptă ca mereu altcineva (Conselii P.S.N., Bileșan, Roman sau mai și cu cine...) să-și pună responsabilitatea pentru mutările următoare. Cu ceaunismul din noi vom mai avea multă vreme de luptă: obișnuit de greu era înainte de Revoluție, situația avea un mare avantaj: pe de o parte, băieți buni (sau numiți „disidenți”), pe de altă parte, băieți răi (secuiriști), nemurirea lui Ceaușescu etc.). La mijloc se afla mai toată lumea, ca o carte înțeleasă, ca de obicei cu băieți buni și mărunți, „Europa Liberă” dar martirioză în fel de fel de sedințe, plăbu regulat, cotizația de asă-zis partid și de uni-sindicate, la nevoie se ridică în pictură și aplaudă (fără convingere, desigur, dar că teama să nu fie bucată la ochi de securitate de servicii).

Am vrut binele cel mic și nostru și ai copiilor noștri: am intrat în „partid” și l-am statuit și pe el să-o facă, am lăsat și l-am statuit și pe ei să-o facă: nu participat — cu excepția slinților noștri, dar și același doar din momentul manifestării lor ca stare — la menținerea și întărirea extinderii a regimului totalitar. A făgădai Jos Sahinsahul, să nu vină Ayatollahul; mascole, inclusiv tineri, nu să-ndărarspăduabputincisitul! A făgădai el să elibereze intenționul de secu și a făcut posibilă dictatura.

Nenumărate cenzuri funcționează încă, în primul rînd în fața unor tineri blocări din cînd în urmă, dar cenzura funcționează încă la

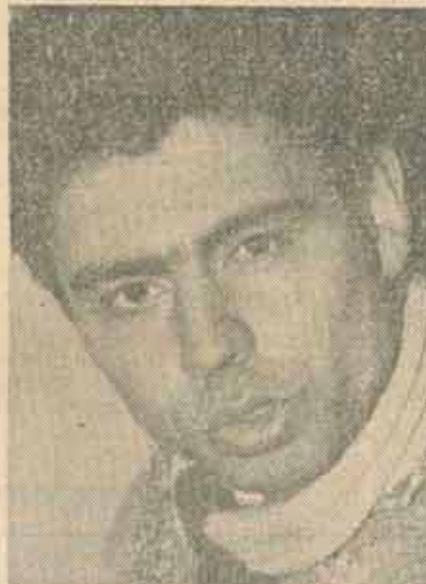
nivelurile sale de jos (ziare, edituri etc.), pentru că schimbarea denumirii n-a însemnat, de cele mai multe ori, și modificarea mentalităților și a atitudinilor. Adjective ca „liber”, „democrat” și altele asociații lor au devenit peste noapte inflaționiste: noile sedințe, de constituire a Comitetelor P.S.N., în fiecare întreprindere, institut, unitate au oferit, în desfășurarea lor, prilejul unor veritabile tururi de forță ale oportunitismului și demagogiei. Formarea acestor comitete provizori, Tinerii au fost admirabili, atât înainte de 22 Decembrie (cu puțin înainte de vacanța de iarnă, am fost contactat de un grup de studenți din Politehnica, clandestini constituitori), cât și în timpul Revoluției: zăpăcea în oră actuală este una bună (își face mină pentru democrația de milioane, nu se bat pentru cascaval, cum se incunună bisericii lor mai-vîrstnice...) din care vor învăța. Pot fi manipulati cu deșert de sumări violențe, dar și din astă vor învăța.

„Aia” își revin, după primul soc: „Aia”, care au profitat de pe urma dictaturii, vor să-și profite și de pe urma democratiei: „Aia” au oportunitismul în sine... În cadrul lor genetic: „Aia” nu gîndesc însă decât de azi pe milioane, și în acesta constă atât tărâia lor (ocupă posturi „se descurcă” oricare etc.), dar și sălăbuciumea lor, marea lor precaritate: ei văd numai binele cel mic, și să-l doresc cu orice pret. Binele cel mare se va putea înfățișa dincolo de el; fără să fie oportunisti săraci tinerelui o cale negativă, iar aceasta că, pe care zilele din urmă au evidențiat-o cu pregnanță regretabilă în altă locuri, nu poate să nu genereze scrisă, și odată cu ea dorința de a curma existența unei lumi care nu pierde prin invocarea cuoliului presidential. Să întîmpe Binele cel mare, cel de dincolo de posturi și funcții (având, evident, grija ca posturile și funcțiile să fie ocupate de cine merită); tineretul acestui Bine a și început de cîod. Tinerii său hotărîră să termine cu Ceaușescu. Grijă crește să ne fie la averea cea mare care să vadă atunci: Binele cel mare nu poate fi alături decât împlinirea adeverării, ca personalitate, a acestor tineri.

guri care au autoritate morală în fața muncitorilor sunt cei care au luptat și inițiat și au avut de suferit; oamenii curajoși, cu caracter nepărat, care nu au fost beneficiarii funcțiilor de conducere în partid și în sindicat. Nu vreau răzbunare, dar vreau să atrag atenția asupra persoanelor care ne-au facut rau și asupra numeroșilor oportunisti care nu au coperțile și înțelegerile să se întăresc, pe diferite căi, în funcțiile de conducere. Ar fi o adeverătură ruină pentru revoluția noastră, dacă le cedăm frinile conducătorilor, care sunt compromis. Adreset celor din Frontul Salvării Naționale și persoanelor din sindicatelor cu adeverătură liberă un apel să nu permită aceasta. Dacă ei nu o vor face, o vom face noi tinerii, dar și muncitorii mai în vîrstă, cei care nu au avut de suferit mai mult decât noi, și îi cunoște bine pe oportunisti!

Ceea ce m-a umit în înfrângerea lui Mihai Torja a fost faptul că vocea lui a rămas tot timpul stină. Roata înțelește grav, fără să ridică tonul, dar sub apărarea asta de Roșie om simțe un clocot tărâu nimic nu își va putea înnoptri. Am încrezut să-l determin să lasă din crăpăre, spunându-i că Mircea Dinescu intenționează să facă un „partid al timișoarelor”, dar a dat din mină și-a plecat. A plecat la „fostul U.G.S.R.”, nu văd de ce l-a chemat și a promis că se va întoarce. Il săptămăni.

DAN PAVEL

cinstire pe care îl-a făcut-o chiar primul secretar al comitetului Județean, dar Mihai Torja nu și-a adus aminte nici nu-mărește. În schimb, își aduse aminte, atunci că el „tovărășul Voinescu Florea, de la C.C. al U.T.C.”, care fusese trimis de guvern, în zilele reprezentării de la Brașov, ca împreună cu securitatea să se ocupe de linierii turbulenti.

Ioșif, treceți și la motivul propriu-zis al vizitelui lui Mihai Torja la redacție. Îmi înmormăză un ziar din județul Alba și-mi spune: „Aici se publică o platformă-program a Comitetului Național — național, da, deși să-ți autoînțelegești, să-ți autoînțelegi — al Sindicatelor Libere din România. Programul cuprinde mai multe puncte care postează că nu ar fi tocmai încrește, dar neavind o semnătură completă, să stim și noi cine sănătă cel care a format acest comitet, ce urmărestă, cine îl-ales, ce legătură are cu vechiul U.G.S.R. Dacă comitetul acesta e identic cu vechiul U.G.S.R., sau cu o parte din el — văd că pînă la dispoziția Comitetului Frontului Salvărit națională suma de 50 000 000 lei și mă-niresc de unde acesti bani, dacă nu din vechile cotizații — atunci trebuie spus că acest organism manevrat de partid, organul de transmisie al partidelui, nu are nicio valoare morală în fața muncitorilor, nu a apărăt niciodată interesele oamenilor muncii, drepturile noastre și nu are dreptul să vorbească în numele nostru. La noi în întreprindere să-și facă alegeri libere, de fapt, chiar azi trebuie să mă transfer înapoi de unde am fost a lungat, dar am considerat că e mai important să vin la București să atrag atenția asupra manevrelor. Am fost chiar chemat aici, nu să-i duce și le voi spune și lor că de acum încolo totul va trebui să pornească de jos, de la întreprinderi. Sim-

DINU SERBESCU

Mărturie despre anii din urmă

Cînd l-am vîzut, m-am convingut definitiv că nu se poate face un portret roboi al „desiguristului” din epoca dictaturii ceaușiste. Mă obisnuiesem cu revoluționarilor care au dat buzna din primele zile pe micul ecran sau la radio, vorbind lăsă, răgușit, își exprimă adezarea și citeau platforme program ale unor organizații „naționale”. Pe unii î-am recunoscut: erau fosti activiști plătiți, obișnuiți să comande „tinerei generații”, să-i reprezinte, mai ales la mese de protocol și în depășări peste hotără, și care, acum, se vedea lipsiți de privilegiul. Pe alții, cei mai abili, doar i-am băut, ascunsi în spațele ușor tineri care fusese într-adevăr pe baricade și pe care-i înțîliseaseră precauții, să tăioneze, să eliceasă programele alcătuite de ei, fostii autori de „cuvintele” și „telegrame”, de „planuri de muncă” și „articole festive”.

Mihai Torja are goceea stină și privirea încă temătoare. La cei 25 de ani ai lui a cunoscut întîi opresiunea și parca nu-i vine să credă în împlinirea visurilor sale. Privindu-l, mă gîndeam că alții își cîştigăseră, în vîchinul regim, poziții politice fabuloase, cu meritul mult mai puțin.

Am stat de vorbă cîteva ore, iar amintirile îl fac să se încrengă. Povestea lui este și povestea altor tineri: lucru la Întreprinderea „6 Martie” din Zărnești, județul Brașov, din 1994. Împreună cu alții doi colegi de fabrică, cu care era și colleg de studii — pentru că Mihai Torja facea după orele de serviciu viața la Brașov, unde era student în anul al III-lea serial, la Facultatea de Mecanică, secția automobilelor rutiere — au hotărîrt să se alăture unui bun prieten de-al lor, Victor Serban, care le propusese să înființeze un sindicat liber. Astă să-a întâmplat în toamna lui '93, înainte de izbucnirea revoluționarilor de la Brașov. Acumulaseră de-a lungul anilor nemulțumirea fată de condițiile miserabile în care populația cîștină trăia, iar ideea lor fusese de a apăra drepturile oamenilor muncii, ale omului ca individ, de a submina monstroasa putere de stat. De fapt, puterea unui om care înfrâznește și spune din nou „Statul sănătă”. Condițiile de muncă din fabrică erau umilitoare, iar cei de la partid îl mobilizau să lucreze și duminica. S-au organizat greve, și au strins doar vreo 15-20 de muncitori, majoritatea tineri. N-aveau încredere în cel din jur, iar aceștia se ferescă de ei, avind tema imprimată în sine. Lipsa de succes în munca de lămurire și coptare îi-a determinat să aleagă alte forme de luptă: au făcut manifeste prin care chemau oamenii muncii, pe colegii lor, spre a-luă o atitudine și a-și defini poziția, răspicat, împotriva dictaturii, voiau să-i consienteze asupra situației în care se aflau și a nedreptăților flagrante. Manifestele le multiplicau prin fotografii. De multe ori, au trebuit să le distrugă înainte de a le împărtăși, pentru a nu fi descoperiți.

L-am întrebat cum și-a motivat consiliul lor profesional hotărîrea. Mi-a răspuns că pe baza unor articole, „care au avut ca suport faptul că noi am determinat clădiri, peretii cu inscripții noastre. Cu această ocazie ni-a impusă și suma de 19 000 lei”. (De mentionat că la întrebarea dacă îl său dat banii înapoi, Mihai Torja a răspuns că „Nu ne-am pus încă problema aceasta, pentru că altceva ne îngrijorăm noi acum“). O bucurie a fost în acea perioadă darea afară din U.T.C.,

România, un peisaj devastat

Acest inceput îl punem sub semnul libertății cuvintului și al desfășurării cenzurii. Nu va fi însă deosebit de ușor să dezvoltăm noile libertăți cinstigăte. Un sistem parlamentar pluripartit, separarea puterilor în stat, respectarea drepturilor omului în România — aș minji dacă nu spune că am idee cum ar putea arăta toate acestea în mod concret. Să această concretă este singurul lucru care contează, pentru că, teoretic, și pe timpul lui Ceaușescu cenzura era abolită. În orice caz, cea mai presantă problemă care se ivescă în legătură cu noi, populația de origine germană din România, și anume a emigrat sau a rămîne, ar trebui să se rezolve de la sine. În lumea liberală, sfiderea într-o țară străină este ceva firesc iar durata sederii depinde doar de interese personale. Istoria și cultura României sunt de neimaginat fără contribuția minorităților naționale. Astfel, în centrul noul stele ce risare va sta, bineînțeles, românescul, dar aş preaum o stea nu poate fi gindită o stea fără raze, aşa nouă Românie va trebui să se justifice și să se mindrească cu strălucirea minorităților sale. Nu cred să mai fie mulți oameni de cultură germană care vor dori să plece acum din România. Din contră, se va arăta cum vom reuși să recăsătăm forțele pierdute prin politica dictaturii ceaușiste. Într-o primă instanță cum vom reuși să reiajăm legăturile cu cei din exil. Pentru noi, germanii din România, este indiscutabil faptul că acestia sunt necesari pentru un nou inceput real. Cel mai odios comert cu oamenii din epoca noastră, o politică făță de minorități frizind genocidul cultural, inimagineabila ură făță de cultură, în general, și clauzul ceaușist au lăsat în urmă un peisaj devastat. Rovin asupra ideii de comert cu oamenii, din moment ce, pe fiecare om instruit să-și percepe o sumă de bani stabilită în prealabil. Dacă Ceaușescu invoca motive umanitare pentru a lăsa germanii să emigreze, în fel de bine să-ar putea spune că Isus a fost vîndut și răstignit din cauze umanitare.

Despre germanistică instituționalizată care să se ocupe de literatura germană din România practic nu mai putem fi vorba (va fi deosebit de greu să vorbim despre scriitorii germani din România în România și scriitorii germani din România aflați în prezent în R.F.G.). Accesul la televiziune ne-a fost interzis ani de-a rîndul. Prezența noastră la radio-difuziune nu mai constituia decât un alibi pentru funcționa-

HELMUT BRITZ

titul cocheteană cu cel al lui Musil (Omul fără însuși) parafrându-l. Identitatea mea este înainte de toate calitatea mea reflexivă și activă de a fi om. Sunt de naționalitate maghiară într-o Românie care însărăță îmi garantează liberă dezvoltare a acelor energii specifice care descurg fără din această dimensiune a identității mele. Sunt scriitor, apărădevarul și lupt pentru devenir, numai pentru devenir. Acest clăpă de identitate este ineguabil. Totul a inceput la Timișoara. Chiar dacă presupunem, dar nu admitem că prima demonstrație de solidaritate cu pastorul László Tókés a fost incidentală, nu mai începe niciodată un dușcă să se transformă într-o adeverătură slujbă de solidaritate interetnică în care Timișoara, cea vorbitoare a patru limbă — orașul în care am crescut și pe care îl cunoște cu palma — a intonat Hora Unirii. Nu vreau că la numărătoarea martirilor să se facă specificări de naționalitate. Moarteau cu cunoșteau apartenența națională. Dar nu se va uita niciodată sper, că s-a luptat, s-a murit împreună. Astfel nu mai întreagă răsfond și cînd primele două numere libere ale României literare, (excelente alti...) în care nu spore nici o semnătură a vreunui scriitor maghiar sau german, sărb sau ucinean (fără de o poezioră a lui Kányadi Sándor, al cărui nume se ortografiă eronat) dar nu se face nici o aluzie măcar la existența acestor scriitori, sau la participarea minorităților naționale la revoluția populară și la revoluția democratică. Intenția, mai mult, străduința noastră a fost și în trecut rezistind naționalismului și sovinismului dictaturii ceaușiste — să ne simțim acasă în România, care este și a noastră. Pentru asta însă trebuie să

Apel către politicienii democrați români

TODOR ROLIN A CARANTORI CRACOVIAJUL DIN 1989 DE MANIERA CEA MAI STOCARICĂ ÎN GRANDIOSĂ. CIND GIGANTELE ÎNCĂLȚI PE SPALĂ, DURĂ CE A DESTITUȚITUA MAI ÎNSPERATĂ DICTATORUL A LUMII. TODOR ROLIN ȘI-A CINSTIGAT LIBERTATEA ȘI S-A ALĂUȚRAT TARJOC CARE DE LA POLONIA LA BULGARIA, AU ÎNCEPUT SA LEAGĂ TE ZIUNIE DEMOCRAȚIEI ÎN ACEST AN GLORIOS PENTRU EUROPA.

CU ATITDE NEAMURIRATE VIRTUTI CHIICE SI URME, REVOLUȚIA ROMÂNĂ A CINSTIGAT ADMIRAREA LUMII TĂRȚE. ÎN TIMIȘOARA, UN PROTE CALVINIST MAGYAR, LASZLÓ TÓKES, NEVOITOC SĂ-SI ABANDONEZE LIBERTATEA DE CULT SI DE CONȘTIINȚĂ, A FOST ÎNCONJURAT DE TRIOȘCĂ SI AFECTUOS UNGURILOR, ROMÂNIILOR, CĂLĂTORI SI A SERBILOR ACERCAZĂ DEMOCRAȚIEI. UNUI PASCU DE STAT CARE A UTILIZAT ARMELE COLE MAI LUDICRE, SI, FERICITATEA A MĂRÎ UCIIGASI PROTESTANTI.

LASZLÓ TÓKES SI DORINA ORNEA REPREZINTĂ SIMBOLOURI LUMINOSALE CARE ARATĂ CA CELE MAI VIRTUȚI UMANE TOT LUA LOCUL CELEI MAI NEGRE DICTATORI. ÎN ADESENU SALUTARICE NAȚIUNI PRIMENICE NOSTRUI ROMÂNI, CARE CO ALĂUȚRĂ REVOLAȚIA DEMOCRAȚIEI, UNGURII, ROMÂNI SI ETI, CECOLOVII, SI BULGARI, LE STRÂZI ÎNNEI SECRETARI CARE SĂ PĂZĂNEAZĂ FRIGUL PROTESTANT SI EXERCITIUL TOẠTNIKOR DEZPUTILEOR OMULUI, ÎNGRĂIT ÎN TIMPUL

DE AEREA ESTE ÎNTEZANȚĂ CA ROMÂNE SA ARATE MASIVITATE SI ZĂRGINDOCEZĂ DEMOCRAȚIA LA ADĂU MINUTILE INVISSI. JUDECAȚIA CONDUCĂTORILOR SI UCIGASILOR VECIULUI REGIM TERBIL SI EXCLUDĂ TOATE UNELE DE REVĂLA TOATE LEGIILE SI PROCEDURILE ROMÂNI BLOC- CRATICALE AL REGNUMULUI LUI LEOPOLD. ÎN DOMENIUL DEZPUTILOR CIVILE SI UMANE TREBUIE ANALIZATE TREBUNI INFRASTELE LIBERTATEA DE CULT ADEVĂRATĂ SI LIBERIZAREA PICĂTĂRII SA SI ALĂUȚA PREGĂTIREA PICĂTĂRII SI DE A SE LUCA LIBER SI LIBERATEA DE A CELESTI LIBER CIT DE CURMĂ ROMÂNIA TREBUIE SA INTRĂ ÎN COMUNITATEA NAȚIONALOARE DEMOCRATICĂ FRONTERELEOR PICĂTĂRII ROMÂN TREBUIE SA AIBĂ DEZPUTI EGALE IN A SI UTIȚA LUMEA MISTERIOSA LA SCALA MULTICĂLOR, PICĂTĂRII LUMEA TREBUIE CONSIDERATĂ EGALĂ NOIA SI COMPETIȚIE ÎN DOMENIUL POLITIC SI INVATĂ CULTURALA. DISTRICȚIA MONUMENTELE CULTURALE TREBUIE SFERICĂ CENTRALIZAREA STALINISTĂ ECONOMICĂ SI POLITICĂ TREBUIE SA FIE MULCITATE CU BILURILE AUTONOME LA NIVELUL LOCAL SI ÎN LOCUL DE MUNCĂ.

ESTE DE PĂREZĂ NOASTRĂ CE EXPERIENȚA SI PRESTIGIUL INTERNACIONAL AL ORGANIZAȚIILOR DEZPUTILOR OMULUI SA, DE EXEMPLU, FEDERAȚIA INTERNACIONALĂ DE LA HELSINKI POT PI DE MULT AJUTOR.

CU CIT MAI REPEZ, VĂ DORIM SA VĂ POTETI CREA ORGANIZAȚIA VOASTRE CIVILE COMPUSE DE VOLUNTARI, CARE SE PUTEA AJUTA ÎN APERAREA CONSTITUȚIONALĂ SI ZILNICĂ A DEZPUTILOR OMULUI. VĂ SALUTĂM CU OCASIA ACESTEI EXTRĂORDINARE REVOLUȚII, SI VĂ URĂM MULȚ SUCCES SI NOROC ÎN A ATINGE ACESTE OBIECTIVE.

BUCURESTI, 1 JANUARIE 1990
TENTEN COLAJETUL MAGYAR DE LA HELSINKI:

PETER HALY Gyula KORNOLAYI Ferenc KÖSZEK

Sper că pentru distrugerea sistematică a culturii românești în general și pentru cea a minorităților în special el va răspunde în față instantelor judiciare. Un simbol frâncesc lui Sándor Andrássy. El a stat sub interdicție case anul în ultimul an al dictaturii sub arest la domiciliu. Aștept premierile magnificelor sale piese interzise, eliberate de victoria revoluției. Evident, la teatrele maghiare din județ precum și pe scenele românești.

La începutul dictaturii (cind se lucea pentru captarea suflătorilor noastre) am fost numiți „naționaliți conlocuitoare”. Pe urmă s-a trecut la „fără deosebire de naționalitate”. Mai pe urmă — la timpul desfașurării aşa zisei revoluții culturale — s-a schimbat placă, vorbindu-se astfel: „indiferent de naționalitate”.

Măcar dacă am fi fost tratati cu indiferență. Au urmat ani aițării sovine și de distrugere a scolilor și instituțiilor noastre. Problema națională, susținută de dictatorul „este rezolvată odată și pentru totdeauna”. Revoluția l-a infirmat și de această dată. În ultimi ani ai asupririi — arama pe față — am fost numiți consecvenții antironăini, naționaliști, soviniști, tredențiști, horhiști, iar în fine (adică la un pas de sfîrșitul genialului teoretician) elemente care vrem să desmembrăm patria. E firesc să ne întrebăm curenții rindu-ne, ce alte noi „rezolvări” ar fi găsit „cel mai iubit fiu al poporului” în ce privește problema națională. Evident, plutonul de execuție. Căci, precum s-a adeverit — dictatura nu mai avea altă armă pentru oprirea poporului decât genocidul. Un an nou fericit! Cu fericirea nu merge aşa ușor. Vă doresc deci, măcar un an nou.

Carnetul unui om cu identitate

conlucrat la anumite acțiuni de rezistență împreună cu Alexandru Paleologu, Stefan Augustin Doinaș, Octavian Paler și Stelian Tanase): avem nevoie de o conciliere națională. Oportunitățile pot avea un loc în noua societate democratică abia în zămisire, dacă și oferă în mod cinsit cunoștințele și capacitatele, competența și creațivitatea și nu lichelismul, arivismul, demagogia și setea de putere. Am fost în a doua zi a revoluției la fosta Casa Scentei (Casa Presei Libere) și l-am văzut de Dulea intrind pe poarta Consiliului etc. azi Ministerul Culturii. Cind a fost întrebat ce cauță pe acolo, a răspuns „Am venit la trebă”. Ce trebă a făcut Dulea știm cu toții.

SZÁSZ JÁNOS

Imagini dintr-o virtuală antologie a Revoluției noastre

Premieră fără repetiții

După conferința de presă de la hotel „Intercontinental” — la care au participat mulți oameni și reprezentanți de televiziuni din lumea întreagă transmisă în direct ore întregi, dar de la care televiziunea română liberă a lipsit — prima sesiune în public a „Grupului pentru dialog social” a avut loc în teatrul „Molière”. A fost o întâlnire a cunoscatorilor de teatru și film (actori, regizori, dramaturgi etc.) și nu a decurs fără un acențu preobținut. Dacă am mîndă pe spontaneitatea interlocutorilor noștri, nu a fost în scopul unor electe de scenă, ci pentru a obține o implicare sinceră, tocînd împărtășind dialogul democratic fără precedent. Un dialog politic cu privire la dezvoltarea revoluției, ocazia a fost temo inițială. Noi credem că am reușit să atragem atenția asupra necesității legăturii întelectualității din magistratul ei politic, a implicării ei în democrație și în rezolvarea tuturor problemelor legate de reinvențarea ţării noastre în ordinul fireasă a civilizației și culturii lumii.

Nu știm dacă ideea de a umple o sală de teatru numai cu oameni obișnuiți să stoie pe scenă sau în culise este inedită. Înedită a fost însă ideea de a discuta cu actorii, regizorii și dramaturgii despre necesitățile de a gîndi politic în afara oricărui partid politic. În mod curiosă, primul care și-a dat seama de intenția „Grupului pentru dialog social” a fost „băbuia”, adică actorul septuagenar Ernest Maftal. Un adevarat „cap împărat”, cum l-a poezit Gheorghe în după-amiază zilei de 22 decembrie 1989, în incinta festivului Palat al C.C.-ului de tristă faimă. Dar ce s-a întâmplat pînă la această intervenție?

Poetul Mircea Dinescu a spart gheata cu o declarație mai degrabă înțelită decît de natură să declareze un dialog: „Nu știm care este rostul acestor întîlniri, nu știm care sunt intențiile acestui domn, care e cel mai activ dintre noi”. Ea a stîrnit un val de proteste în seale, mai ales ale celor care veniseră din Brașov, Timișoara, din toată țara și care s-au întrebăt: „E vorba de o farsă? Prozatorul Stelian Tănase, purtătorul

de convintiile „Grupului pentru dialog social” (de refuzat, numai pentru prima lumenă), a clarificat nedumeririle celor de față, explicând intențiile acestui grup informal. Impresuna cu diamant Thomas Kleinhinger, Radu Popa și Radu Berecă, scriitorul Stelian Tănase a dat astfel declaratiile de constituire și listează membrilor fondatori al grupului, explicitând apoi care este rolul oamenilor de teatru și film între inteligență. Referirea la experiența Forumului civic de la Praga, care a constituit pe nucleul micilor grupuri de actor — regizor, nu a fost întîmplătoare. „Ați fost în acești 45 de ani suțenitori cel mai sensibili și altitudinii publicului față de dictatură”, a spus domnul Tănase, subliniind faptul că și pe viitor oamenii de teatru și film, împreună cu toti inteligenții, trebuie să vegheze pentru ca revoluția să nu se termine cu un compromis, așa cum istoria ne-a urătit-o de mai multe ori, pentru că orice grupare politică constituată guvernamentală tinde în mod structural să acapareze puterea și să corupă intelectualitatea. Dacă libertățile cîștigate

de fieri în revoluție nu sunt urmărate de schimbări economice, a continua vochetorul, ele devin liberi și formole.

În sfîrșit pe rînd, în discuția au intrat Ernest Maftal, Thomas Kleinhinger (coordonatorul proiectului) și invitați imprecună cu el: Demian Dembinski (care a dat către omul înalt, pe care îl publicăm în pagină), Dumitru Solomon (cum putem întîlnișa sau blocă orice nouă înțelitățe la adresa ministrului inteligenței și a specificului său?), Stefan Radu Gheră și-a exprimat îndoiela cu privire la formulele sindicale și se constituise „la nivel național”, ca și făță de alte forme de supraveghere ale veciului structuri). Radu Popa, Mircea Diaconu (coordonatorul și adunătorul la platforma „Grupul

HIERATISM: „Societatea românească, ca civilizație, a incrementat în 1938, cînd s-a instaurat dictatura regală.” (Stefan Radu)

din nou Mircea Dinescu („multi oameni nu-si dau seama ce se poate face după această revoluție”), a spus el și a demascat „mafia prostilor”, cînd să nu ne mai ocupăm de cadavrele celor doi, ci de „cadavrul României”). Valeriu Moiseșcu („Să fim conștienți că această revoluție e un fenomen unic, nu seamănă cu nimic, și nu dace nici către perestroika, nici către glăxnost”). Sergiu Anghel („dacă nu plecăm cu o platformă nouă, ne-am întîlnit de pomana”), Dragos Păslaru („mi-e frică de energici”); „nu știm dacă Eminescu ar fi fost Eminescu în timpul Dictaturii pentru că nu a existat un Maiorescu” și alții.

Deși n-au fost concluzii, așa cum ne obișnuiesc anteriora „democrație”, oamenii au plecat de la prima întîlnire cu „Grupul pentru dialog social” convinși că exercițiul democrației care îl s-a propus nu urmărește altceva decât să arate și să promoveze strategiile și ideile de care societatea română va avea nevoie în viitor. (Dan Pavel)

pentru dialog social”), din nou Mircea Dinescu („multi oameni nu-si dau seama ce se poate face după această revoluție”), a spus el și a demascat „mafia prostilor”, cînd să nu ne mai ocupăm de cadavrele celor doi, ci de „cadavrul României”). Valeriu Moiseșcu („Să fim conștienți că această revoluție e un fenomen unic, nu seamănă cu nimic, și nu dace nici către perestroika, nici către glăxnost”). Sergiu Anghel („dacă nu plecăm cu o platformă nouă, ne-am întîlnit de pomana”), Dragos Păslaru („mi-e frică de energici”); „nu știm dacă Eminescu ar fi fost Eminescu în timpul Dictaturii pentru că nu a existat un Maiorescu” și alții.

Deși n-au fost concluzii, așa cum ne obișnuiesc anteriora „democrație”, oamenii au plecat de la prima întîlnire cu „Grupul pentru dialog social” convinși că exercițiul democrației care îl s-a propus nu urmărește altceva decât să arate și să promoveze strategiile și ideile de care societatea română va avea nevoie în viitor. (Dan Pavel)

DEFINITIA COMUNISMULUI: „este mediocritatea tehnică împotriva inteligențăi corupte. Să vă fie clar! Revoluția n-a fost îndreptată numai împotriva lui Ceaușescu, ci mai ales împotriva comunismului.” (Ernest Maftal)

pentru dialog social”), din nou Mircea Dinescu („multi oameni nu-si dau seama ce se poate face după această revoluție”), a spus el și a demascat „mafia prostilor”, cînd să nu ne mai ocupăm de cadavrele celor doi, ci de „cadavrul României”). Valeriu Moiseșcu („Să fim conștienți că această revoluție e un fenomen unic, nu seamănă cu nimic, și nu dace nici către perestroika, nici către glăxnost”). Sergiu Anghel („dacă nu plecăm cu o platformă nouă, ne-am întîlnit de pomana”), Dragos Păslaru („mi-e frică de energici”); „nu știm dacă Eminescu ar fi fost Eminescu în timpul Dictaturii pentru că nu a existat un Maiorescu” și alții.

Deși n-au fost concluzii, așa cum ne obișnuiesc anteriora „democrație”, oamenii au plecat de la prima întîlnire cu „Grupul pentru dialog social” convinși că exercițiul democrației care îl s-a propus nu urmărește altceva decât să arate și să promoveze strategiile și ideile de care societatea română va avea nevoie în viitor. (Dan Pavel)

Exemplu: un bun ofiter de interne este mai folosit pentru cauza Revoluției decît un dixit medioric.

7. pentru a nu confunda construcția cu demolare și libertatea cu liberal arbitru să delimităm rapid domeniile unde democrația nu are ce căuta: matematică, poezie, artele, cultura, talentul, Dumnezeu și El, cind a dăruit H.A.R. n-a împărțit lumea în clase sociale.

Personal az emigra în 2 ore din Republica lui Platon.

Exemple de Exerciții de libertate:

1. critica constructivă, suspicioanea dinamică și curată a domnilor Iliescu, Roman, Mazilu, Pleșu și alții.

2. salvarea lui Mircea Dinescu de anatemă ce i-o aruncă de scurt timp ce nu l-ați cîtătăciuodată și anume aceea de POET NATIONAL.

3. analiza exactă a politicii de început a lui Ceaușescu pentru a înțelege de ce în 1988 mulți oameni de bine s-au înscris în PCR de dragul „dictatorului”.

4. care au fost CALITATELE lui Ceaușescu ca să poată face cu noi ceea ce a facut?

5. analiza atentă a perioadei 1971–1988 cind vom putea observa că de fapt Ceaușescu a început să mai fie numele

unui clan cu numele TACERII, PASIVITĂII și LASITĂTII noastre a tuturor. În proporții foarte diferite l-am ajutat să devină SATANA.

6. sănătățile modul în care comuniștii au răcolat mereu și valori trebuie grabnice și cu euryj să repunem în circulație capacitatele inteligenței din toate domeniile, fără deosebirea din punctul de vedere al fostelor apărări, doar pe criterii de plăină, acceptă sănătățile unei posibilități de DEZIDEOLOGIZARE a societății noastre, ce la ora acestui discurs este mai politizat decât în anii 60–70.

Exemplu: un bun ofiter de interne este mai folosit pentru cauza Revoluției decît un dixit medioric.

7. pentru a nu confunda construcția cu demolare și libertatea cu liberal arbitru să delimităm rapid domeniile unde democrația nu are ce căuta: matematică, poezie, artele, cultura, talentul, Dumnezeu și El, cind a dăruit H.A.R. n-a împărțit lumea în clase sociale.

8. aproape de competiția noastră cam gîndită cu democrație seculară, a-si dorit să nu uită că Justitia are ochii legați dar în minti ține o SABIE.

Să acum un gînd pentru această valorosă Grup pentru Dialog Social la care deocamdată nu rălez doar cu simpatie și respect, sentimente născute față de unii membri încă înainte de Revoluție.

Prima listă a membrilor constituentei conține și cite o scurtă caracterizare a „persoanelor”. Sugerez redactorul. Pe mine domnul Gabriel Iaiceanu mă interesează mai mult pentru că a scris „In-

crecarea în poliția omului și a culturii” deoarece pentru persecuțarea sa din 1974 pentru poziția sa antimarxistă.

DOMINIC DEMBINSKI

INTELECTUALI SI GARANTILE: „Să fim sinceri cu noi însine: intelectualul are o doză de legătate, de compromis. El nu se dă afară decât cu 7.000 de garanții. Să ne folosim puterea interioară”. (Mircea Diaconu)

Problemele la ordinea zilei sunt efectele negative ale acestei Revoluții sublimă. Mostenirea coa mai gravă a trecutului pare a fi enormă CONFUZIE A VALORILOR. Ar trebui, într-un demers prioritar, să restabilim scarsa corectă a valorilor pe criteriul eficienței facind astfel mai rapid ceea ce Timpul va face oricum.

O anumă experiență istorică ne învăță că mai toate revoluțiile, în numele unor principii foarte luminate, au reușit în cele din urmă să schimbe doar o clasă cu alta. Noi avem ocazia acum, cred unică, să confirmăm această teribilă axiomă. Dar cum? Poate o primă etapă ar fi, în numele unei autentice Reconciliere, o construcție purificatoare morală. Fără echilibru interior nu se poate înfipt un echilibru exterior, social. Am senzația infirocitoare că din clipa în care Ceaușescu a fost înlăpat și a devenit mal vîu ca nici odată. Astfel SPAIMA este din prima zi de libertate parca mai teribilă decât înainte. Efectul cel mai rău al spaimei este paralizie. Oamenii paralizați nu pot înăptui decât HAOS. Exemple:

1. unorii îi s-a făcut frică de ce au făcut înainte

2. alții s-au speriat de ce n-au făcut înainte

3. unii s-au speriat că nu va fi înlocuit numai Ceaușescu ci și Comunismul

4. alții s-au speriat că va fi înlocuit numai Ceaușescu

5. mediocritățile s-au speriat că nu va mai fi suficient pentru ca să conduci, doar și fără incompetent și netalentat.

6. valorile s-au speriat că vor fi din nou marginalizate pe criterii impuse de mediocritățile martirizate sau de cele rapid schimbate la fată

gîoanteelor dar să nu facă NUMAI din bravura lor un criteriu de promovare.

3. dacă slăngem la T.V. să încercăm să reprezentăm mai mult decât să NE afirmăm și oricum să nu vorbim mai mult de maximum 10 minute.

4. să nu confundăm prin radioteleviziune această Revoluție pentru o clasă sau altă, ori pentru vreo pată socială oarecare. Valorosu nu este rezultatul al pretenției că ai nașteri, caci e data de Dumnezeu și El, cind a dăruit H.A.R. n-a împărțit lumea în clase sociale.

Personal az emigra în 2 ore din Republica lui Platon.

Exemple de Exerciții de libertate:

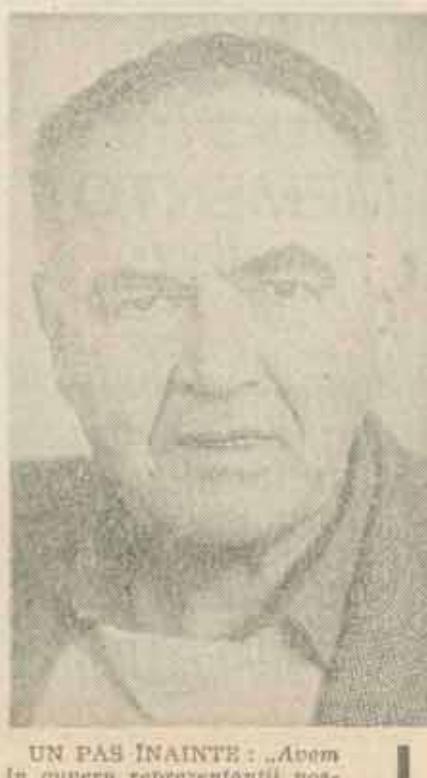
1. critica constructivă, suspicioanea dinamică și curată a domnilor Iliescu, Roman, Mazilu, Pleșu și alții.

2. salvarea lui Mircea Dinescu de anatemă ce i-o aruncă de scurt timp ce nu l-ați cîtătăciuodată și anume aceea de POET NATIONAL.

3. analiza exactă a politicii de început a lui Ceaușescu pentru a înțelege de ce în 1988 mulți oameni de bine s-au înscris în PCR de dragul „dictatorului”.

4. care au fost CALITATELE lui Ceaușescu ca să poată face cu noi ceea ce a facut?

5. analiza atentă a perioadei 1971–1988 cind vom putea observa că de fapt Ceaușescu a început să mai fie numele

UN PAS ÎNAINTE: „Avem în guvern reprezentanți noi. Dar mi se pare că nu sunt liberi să ta orice fel de măsuri, pentru că sunt prizoneri instituțiilor în care încreză. La ora actuală, inteligenția sunt datoră să fie un pas înaintea autorităților (Radu Popa)

DEFINITIA COMUNISMULUI: „este mediocritatea tehnică împotriva inteligențăi corupte. Să vă fie clar! Revoluția n-a fost îndreptată numai împotriva lui Ceaușescu, ci mai ales împotriva comunismului.” (Ernest Maftal)

Victor Bârsan, 39 de ani. Lucrează ca teoretician fizician la Institutul de Fizică Atomică, Măgurele.

Publicăm în acest număr, memoriu pe care Victor Bârsan l-a înmînat șefului său de servicii, la 19 septembrie 1989. Memoriu la care, atunci, n-a primit nici un răspuns.

Tovarășe Director General,

Subsemnatul Victor Bârsan, cercetător în Secția IV a I.F.I.N., vă rog să încovoiiți și cunoaște următoarea:

In ultimul timp am fost solicitat să participe la un număr de acțiuni organizate de Institut, solicitări de care m-am echivocat sub diferite motive. Intrucât această chealiune depășește cu mult nivelul raporturilor mele cu cîțiva colegi de secție — raporturi absolut cordiale, de altfel — și intrucât lipsa mea de elan participativ în zona vizată nu este cîtva de puțin un fenomen singular, găsesc că este corect din partea mea să aduc la cunoștința Dvs. motivele care mă fac să refuz participarea la orice fenomen adăpostitor.

Există situații în care a susținut că $2 + 2 = 4$ se pedepsește cu moarte — spunea cîndose Camus. Să verificăm dacă suntem sau nu într-o asemenea situație. Lucrurile sunt prea grave pentru a ne mai putea face că nu le vedem. Vremea eufemismelor a trecut.

O analiză responsabilă a situației în care ne aflăm riscă să obținem printre voi volum excesiv de mare. Dar ce anume ne poate interesa, ca români, mai mult decât situația României? De aceea mi-a permis să vă propun următorul traseu: problema alimentației; problema sănătății; problema sănătății; problema străinilor; problema culturii.

Crisa alimentară cu care este confruntată majoritatea conștiințelor și poporului român reprezintă un fenomen de o excepțională gravitate. Examind lucrările apărute relativ recent, constatăm că ratul noastră alimentare stabilite legal (zahăr, carne) sunt mai mult decât cele care se planau și se distribuie oamenilor, în timpul blocadei Leningradului.

Caracterul imoral, absurd și inaceptabil al acestei situații rezultă cel puțin din lipsa ei de motivație, din inutilitatea ei și din neomogenitatea participării la privatizari. Ca motive se pot invoca pentru a impune oamenilor asemenea sacrificii? Nu există în răboi (atunci aprovisionarea era incomparabil mai bună), nu supărtăm consecințele unei calamități naturale; din contra, sfîrșit din prea că trăim într-o epocă de aur, în care copilul de locuitor este strivit de tone de cereale, carne, fruct, cărbune, etc. Atunci? Cu ce drept copiii nostri sunt privați de bucuria de a-și cumpăra o ciclocoadă? Care este utilitatea unor asemenea sacrificii? Se vede clar că e un proces care nu converge, care ducă din rău în mai rău. Villorul luminoas spore care nu se spune că ne înăudrește și mai compromite decât viața de opolă a religilor.

Care e consențita acestor lipsuri și privații? În primul rînd, țărindu-să uferim, la scara națională. Există cozi de aşteptare, din sute de persoane, care se autodislocă după 26 sau 28 de ore, cînd devine clar că „nu se bagă nimic”. Apoi, o malnutriție care afectează în special copiii și care favorizează apariția unor boli specifice mizeriei. Apoi, creșterea immoralității sociale. Intrucât cumpărarea celor mai comuni alimente a devenit o chealiune de profesionalism, există un strat apreciat al lumii interioare, golani și borzai, foști și viitori pușcași, semne de strădă care controlă „bursa neagră” — o pieță clandestină lamentabilă, pe măsură crizei pe care o traversăm. Apoi, imbecilitarea și umilierea oamenilor, și cărora preocupare dominantă, obze-

devind „un sat mic”. Se prevedează să apără un „homo planetarius”, capabil de a se simți acasă în orice loc de pe Terra. În această situație, noi ne închidem tot mai mult spre noi înspine, confundând patriotismul cu un teribilism inferior. Calitatea de a fi străină a căpătat conotații malefică: în contradicție cu trăsăturile fundamentale ale poporului român — capitalitate și toleranță — străinii tind să fie considerați „ab initio” drept o ființă pusă pe reie, pe spionaj și calomnie. Această atitudine constituie o promovare a urii de rasă, contravenind flagrant principiilor formei de umanitate.

Concepția asupra străinilor care încearcă tot mai insistent să se impună este mină de nenumărate contradicții. Dozi se combat cu invurgere ideologile străine, singura ideologie adulată cu orice ocazie este eminamente străină: marxism-leninismul. Dacă străinii sunt răi și urât, de ce le exportăm tot ce avem mai bun, rămînd că noi să ne rupem nasturii la cozile de tacamuri, copite, căpățini și beregăți, care altădată se aruncau la cișinu? De ce sunt scoti oamenii din hoteluri, spre a fi căzuți străinii? În timp ce la Predeal (de exemplu) turistii români umbădui după ceva cit de cit comestibil, în holarile de la intrarea în hotelurile mari se pot contempla mărfurile românești expuse pentru a fi cumpărate de străini. Am rămas uimiti cînd cîștiga copii, care iocau vizitarea TIB-ului, misericordiosi ce văzuseră în pavilionul Ministerului Industriei Alimentației (Străinilor); ciocnitor de nu știa cine fețe, salam de Sibiu, juncă...

ochii „pe bulgari”. Cine ar fi jăcut oșa cînd acum 15—20 de ani? (Să mai rememorăm că, în vremurile de trăsătură amintire de acum un secol, protipendanda bulgără venea la „Capra” să cumărată și să transmită la Televiziunea ultimul concert simfonic sau ultima piesă de libere? Cind a transmis ultima etapă de fotbal sau ultimul meci de tenis?)

Promovarea pseudoculturii merge mind în mind cu punerea între paranteze și chiar cu persecuțarea — uneori extrem de brutală — a valorilor autentice, de care încă nu ducem lipă. În momentul de față sunt practic eliminate din circuitul cultural, neavând drept de semnătură, primii poezi (Mircea Dinescu, Stefan Augustin Doinaș), primul caricaturist (Mihai Stănescu), primul filozof al culturii (Andrei Plesu), primul ontolog (Mihai Sora), primul moralist (Alexandru Paleologu); primul teolog (Părintele Galeriu) a fost bătut cu sălbăticie. După cunoștința mea, această situație este unică în istoria ţării.

Nu poate exista viață culturală fără criticism, fără înfrântări de opinii antagonice,

Mă opresc aici cu analiza situației noastre. S-ar putea, înțeleg, continua; va fi, desigur, deficitul istoricilor din viitorul apropiat.

Continutul acestor pagini nu constituie atât un act politic, cât un act de conștiință. Vileam adresa Dvs. pentru că reprezentați autoritatea de stat în forma cea mai naturală accesibilă mie. Ele expun — măcar în parte — motivele care mă fac să cred că, în binele poporului român, bine pe care trebuie să-l aveam în vedere cu toții, e cauză să lăsăm la o parte accesele de triumfalism apoteotic și să ne assumăm responsabilitatea unei judecăți lucide.

Să ne amintim că istoria noastră nu a fost un marș triunfal, a fost, mai curind, un lung și de suferințe, jertfe și pierderi. În vremea cruciaților, vlahii sud-dunăreni erau la fel de puternici ca bulgari; acum, au dispărut practic cu total. În timpul lui Stefan cel Mare, puterea militară a Moldovei se sprinjinea pînă pe Orhei, Hotin, Soroca... Acestă putere a fost ruptă să-mavolnic din trupul sărit și demoralizat puternic; cîte să fie dacă se va mai reîntoarce vreodată la patria mamă. În razboiele acestui secol al progresului am pierdut enorm: cimitirile de eroi, care împinzelă poalele Carpaților de la Tg. Jiu la Oltu și în marturie pentru singele vîrșuri spre a ne cîștiga un loc pe harta Europei. În același razboi am avut pierderi mai mari decât Anglia. Aceste jertfe ne încumbe o enormă responsabilitate. Sistem în posesia unei independențe obținute cu preu: cum o punem în valoare? Fiecare dintre noi este chemat să răspundă la această întrebare: fiecare voce trebuie ascultată și respectată, indiferent dacă conține sau nu definițiorilor puteri.

Imi e clar că, prin această scriere, v-am pus, din punct de vedere, într-o situație inconveniente; dar imi e clar totodată că nemulțumirea oamenilor trebuie discutată deschis, responsabil. Există o suferință enormă, la care fiecare dintre noi participă cu o cotă parte; desigur că această suferință nu trebuie sporită. În același timp, situația pe care o traversăm trebuie conștientizată, analizată, spre a o putea îmbunătăți; dar nu există conștientizare fără suferință. Că drumul trebuie ales pentru a fi împăcat cu propria conștiință, dar pentru a nu fi strivit de monștri istorici? Răspunsul la această întrebare este pur individual și reprezentă, în fond, o măsură a talentului politic și fiecărui.

Ce trebuie făcut? Răspunsul este mai simplă decât pare. La nivel național: reducerea la minimum a exportului, pînă la saturarea pieței interne de produsele de primă necesitate. La nivel individual: renunțarea la minciuni.

Cu speranța că harurile care ne uneau să nu mai puternice decât cele care ne separă, vă rog să primiți asigurarea stării ce vă port.

Cu sinceritate,
19 septembrie, 1989
Tovarășului DIRECTOR
GENERAL AL ICEFIZ,
dr. MARIN IVASCU

RESPONSABILITATEA UNEI JUDECĂȚI LUCIDE

Să ne gîndim acum la cei rămași în condiții pătrînilor, moșilor și strămoșilor noștri, la plugarii și pastori prin cărora tenacitatea și-a menținut poporul român, singurul suportător al uriașului Imperiu Roman de Apus, întins din Panonia pînă în Mesopotamia. „Socrati și treierăti, noi vom luce jumătate” — au spus poșii, și după ei arăti, gezi, vandali... Fericile evenimente! Acum, găurile patrie păzește cîmpul pentru ca nu cunosc „măria și tărâmul român” — pentru a folosi expresia unui poet supraponderal — să poată luce roadele muncii sale. Străine manifestări de patriotism! An de an, o bandă parte din recoltă rămine pe climp; hiroglifici și tobolani au dreptul să o mănușe, oamenii nu. Tărâni nu au voie să-și taie vocile nici dacă sunt irreversibili bolnavi; pierdutii nu dreptul să le mănușe, oamenii nu. Înțuitul de spus că nu există aprovisionare cu carne a satelor. În schimb, în numeroase locuri, urșii sunt hrăniți de padurari, inclusiv cu carne. Plini de visoare, atunci turmele de vite, producând pagube enorme. În față lor, cîștigni sunt mai dezarmati decât în timpul danilor. Cine este beneficiarul acestui scenariu absurd? În cîteva din lume animalele sunt favorizate în detrimentul oamenilor? Spre folosul cui?

Există cercetători străini care consideră că civilizația noastră sătenescă este cea mai interesantă din Europa. În mod fatal, prin revoluția tehnică-scientifică, tărâni tind să se retragă, diseret, din scene istorice. De ce e nevoie să accelerăm acest proces, prin demolarea satelor? În plus, mutind tărâni „la bloc”, îi transformăm din producători în consumatori. Spre binele cui?

Odată cu revoluția tehnică-scientifică și cu ieșirea omului în Cosmos, Pămîntul tinde să devină „un sat mic”. Se prevedează să apără un „homo planetarius”, capabil de a se simți acasă în orice loc de pe Terra. În această situație, noi ne închidem tot mai mult spre noi înspine, confundând patriotismul cu un teribilism inferior. Calitatea de a fi străină a căpătat conotații malefică: în contradicție cu trăsăturile fundamentale ale poporului român — capitalitate și toleranță — străinii tind să fie considerați „ab initio” drept o ființă pusă pe reie, pe spionaj și calomnie. Această atitudine constituie o promovare a urii de rasă, contravenind flagrant principiilor formei de umanitate.

Căd sau cîștig? De ce noi, care ne amestecăm permanent în problemele interne ale Africii de Sud, practicăm Apartheid-ul împotriva proprietății noastre popor? Dacă străinii au altără păcate, de ce ne strădănum să ajungem din urmă nivelul lor de trai? De ce oamenii din sfîrșit revoluționari și novatori, dar căde pe peste grele impardonabile, repetate de milenii. „Lupta contra vecinului” este ea însăși o lozincă străneche, puerilă și periculoasă. Sub protecția ei înovații, bande de tulugani au înșinerat istoria. Mușatul și incendiul Biblioteca din Alexandria, creștinii au distrus relievurile antice și paginile și civilizației americanindiene. Saconărula a pus pe rug capodoperele Renasterii, „bandele bolșevice au distrus valoarea culturală înastătoare. Nu e oare destul?

SA URMĂM NE-ABAȚUT INDICE

UNIVERSALĂ LOR OMULUI

Articolul 17

- 1) Orice persoană, atât singură cât și în colectiv, are dreptul la proprietate.
- 2) Nimeni nu poate fi în mod arbitrar privat de proprietatea sa.

Articolul 18

Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept implică libertatea de schimbare a religiei ori a convincerii, precum și libertatea de manifestare a propriei religii ori convincerii în singurătate sau în comun, atât în public cât și privat, prin învățământ, practici, cult și respectarea riturilor.

Articolul 19

Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi persecutat pentru opinile sale și dreptul de a căuta, de a primi și de a difuza, fără restricții de frontieră, informațiile și ideile prin orice mijloc de exprimare.

Articolul 20

- 1) Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire și asociere pacifice.
- 2) Nimeni nu poate fi obligat să facă parte dintr-o associație.

Articolul 21

- 1) Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liberi aleși.
- 2) Orice persoană are dreptul de a accede, în condiții de egalitate, la funcțiile publice din țara sa.
- 3) Voința poporului constituie fundamental autorității puterii publice; această voință trebuie să se exprime prin alegeri cînșite ce trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și vot secret, ori conform unei proceduri echivalente care să asigure libertatea votului.

Articolul 22

Orice persoană, în calitate de membru al societății, are dreptul la asigurări sociale; acestea există pentru a obține satisfacerea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile demnității și liberei dezvoltării a personalității sale, grație efortului național și cooperării internaționale, ținindu-se cont de organizarea și de resursele fiecărei țări în parte.

Articolul 23

- 1) Orice persoană are dreptul la muncă, la liberă alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă și la protecția împotriva șomajului.
- 2) Toți au dreptul, fără nici un fel de discriminare, la un salariu egal pentru o muncă egală.
- 3) Oricine muncește are dreptul la o remunerare echitabilă și satisfăcătoare care să îl asigure, lui și familiei sale, o existență conformă cu demnitatea umană, și completată, dacă se poate, prin oricare altă mijloace de protecție socială.
- 4) Orice persoană are dreptul de a forma, împreună cu alte persoane, sindicate, precum și dreptul să se afiliye la sindicate pentru a-și apăra interesele.

Articolul 24

Orice persoană are dreptul la odihnă și la timp liber,

și în special la o limitare rezonabilă a duratei muncii, precum și la concedii plătite periodic.

Articolul 25

1) Orice persoană are dreptul la un nivel de viață suficient pentru a-l asigura sănătatea, bunăstarea, a sa și a celor din familia sa în special în ceea ce privește alimentația, îmbrăcămîntea, locuința. Îngrijirea medicală, precum și în ceea ce privește serviciile sociale necesare; ea are dreptul la asigurarea în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, de vîaduie, de bătrînețe sau în orice altă cauză de pierdere a mijloacelor de subsistență în urma unor imprejurări independente de voința sa.

2) Maternitatea și copilăria au dreptul la un ajutor și la o asistență specială. Toți copiii, născuți în interiorul sau în afara unei căsnicii, se bucură de aceeași protecție socială.

Articolul 26

1) Orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, măcar în ceea ce privește învățămîntul elementar și fundamental. Învățămîntul elementar este obligatoriu. Învățămîntul tehnic și profesional trebuie să fie generalizat; accesul la studiile superioare trebuie să fie deschis în deplină egalitate tuturor în funcție de merite.

2) Educația trebuie să vizeze deplina înflorire a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. Ea trebuie să favorizeze înțelegerea toleranță și prietenia între toate națiunile și grupurile rasiale ori religioase, precum și dezvoltarea activității Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

3) Părinții au în mod prioritar dreptul de a alege genul de educație pentru copiii lor.

Articolul 27

1) Orice persoană are dreptul de a participa liber la viața culturală a comunității, de a se bucura de arte și de a lua parte la progresul științific și la binefacerile ce rezultă din acesta.

2) Fiecare are dreptul la protejarea intereselor morale și materiale ce rezultă din orice producție științifică, literară sau artistică al cărei autor este.

Articolul 28

Orice persoană are dreptul ca pe plan social și internațional să domnească o ordine în cadrul căreia drepturile și libertățile anunțate în prezenta Declarație să-și poată afla deplina concretizare.

Articolul 29

1) Individul are îndatoriri numai față de comunitatea în care libera și deplina dezvoltare a personalității sale este posibilă.

2) În exercitarea drepturilor și în folosirea libertăților sale, fiecare nu este supus decit limitărilor stabilite de lege exclusiv în vederea asigurării recunoașterii și a respectării drepturilor și libertăților celuilalt și cu scopul de a satisface normele juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

3) Aceste drepturi și libertăți nu vor putea în nici un caz să fie exercitate contrar scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.

Articolul 30

Nici o dispoziție din prezenta Declarație nu poate fi interpretată ca implicând un Stat, grup sau individ un drept oarecare de a se deda unei activități sau de a infăptui un act ce ar viza distrugerea drepturilor și libertăților enunțate în prezenta Declarație.

„NU AM AVUT CURAJUL SĂ FIM MARTIRI”

Interviu cu dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului

Din nou despre cazul Noica ■ Fiul dictatorului a evitat să se amestece în mod direct ■ Departamentul Cultelor – un organ specializat al Departamentului Securității Statului ■ Cenzura incompetenților ■ Trădătorii dintre noi ■ Manipularea clerului ■ Telegrame și cuvinte, amenințări și teroare ■ Rotația Mitropolitilor ■ Dărâmarea bisericilor ■ Dialogul cu birocracia de partid era imposibil ■ Forma fundamentală de rezistență a bisericii ■ Despre Judecata de Apoi a fiecărui dintr-o noi ■ O biografie necunoscută ■ Spirit frățesc, de iertare creștină în relațiile cu emigrația ortodoxă română ■ Situația unitilor, a greco-catolicilor.

— Înalt-prea-sfîntia-voastră, m-ați recunoscut din prima clipă, deși nu ne-am văzut decât o singură dată pînă acum. Vă mai amintiți imprejurările în care ne-am întîlnit?

— La Păltiniș, în 6 decembrie 1987, eu prilejul înmormintării lui Constantin Noica.

— Exact. Probabil că n-ați uitat întîlnirea, pentru că atunci, la massă de poamenă care a urmat înmormintările, v-am pus cîteva întrebări delicate, la care mi-ați răspuns pe ecclite, folosind pîlde, parabole, metafore și alte figuri de stil. Sînteti de acord să reluăm discuția de atunci, dar într-un mod cu totul deschis și fără prea multe paranteze despre problemele credinței?

— N-am nici o obiecție.

— Chiar în noiembrie 1987, am petrecut o săptămână la Păltiniș. Domnul Noica mi-a povestit atunci, cu regretul în suflet, că a purtat cu dumneavoastră o discuție în legătură cu posibilitatea înmormintării sale în curtea schitului de la Păltiniș.

— De ce cu regrete?

— Pentru că spunea el: „Uite domnule, pici poplu nu mai fac acte dezinteresante, chiar și ei au încercat să mă «recreze», pentru că Plămădeală mi-a condiționat înmormintarea la Păltiniș de călugărire mea”.

— Chiar dumneavoastră ați sesizat modalitatea mesajului ambiguu de exprimare din acele timpuri. A fost o nelinieșere cauzată de acest deprindere căpătăță de noi toți de a nu spune pînă la capăt ceea ce gîndeau, de a nu ne trăda gîndurile. Mi-amintesc bine discuția cu Noica, Oricum, el era căsătorit, nu puteam să-i cer călugărirea. Stînd condițiile precare, de inconfort în care trăia, l-am propus „să via printre noi”, adică să se mute în casele noastre de oaspeți de la Păltiniș, unde n-ar fi avut probleme cu focul, spațială, mincare, și unde toată lumea îl iubea și îl purta de grăjă.

— Vreau să insist asupra faptului că nelinieșele lui Noica în legătură cu posibilitatea înmormintării sale la Păltiniș s-au dovedit a fi intemeiate, întrucât, după cum știe lățea lumea, lucru acesta s-a realizat în greu. De ce?

— Domnul Lîlceanu și Pleșu, care m-au rugat să-mi dau aprobarea pentru înmormintarea la schit și să oficez slujba, și că am fost de la început de acord. Dar în acele zile s-a făcut puternice presiuni asupra mea ca să nu-l înmormintez acolo,

— Cum adică „S-a făcut presiuni”? Pară că ești de acord să disculpi din partid. Cine a făcut presiuni?

— Cel de la județul de partid.

— La Sibiu locul fusese promovat, ca prim-secretar al comitetului județean de partid „prințulor”, fiul dictatorului Nicolae Ceaușescu. V-a interzis Nelu Ceaușescu să-l înmorminteze pe Noica la schit?

— Fie din disperație, fie din dispreț, Nelu Ceaușescu a evitat să se amestece în mod direct. Vînd să cîștige popularitate, evita să se compromiță în fața intelectualilor, a populației. Așa că a procedat prin intermediari, iar ca întărîcă a pozitiei celor de la partid, am primit sugestii care semănau cu ordin din partea organelor locale de securitate.

— Să ce-ați făcut?

— Am rămas ferm în hotărîre, n-am cedat presiunilor și după cum se știe înmormintarea a avut loc, au venit sute și mii de oameni din imprejurimi și din toată țara.

— Am auxil că asupra textului scris de dumneavoastră s-au operat modificări.

— Asupra textului scris de mină în noaptea de dinaintea înmormintării lui Noica și rostit de mine acolo, nu a intervenit nimănii. S-a intervenit abia după aceea, asupra textului dactilografiat, cind am vrut să-l public în *Telegraful român*.

— Cum s-a intervenit și de ce?

— În text există un pasaj despre Noica — mare filosof, mare personalitate a neamului nostru. Pasajul a fost sters: mi s-a spus că-n tara astă doar unul singur este „mare”.

— Cum se exercita cenzura asupra publicațiilor bisericesti și de către cine?

— De către cenzorii de la Departamentul Cultelor, tovarășii investiți cu puteri neînțimate. Textul despre Noica a fost tăiat de un anume Muntean Eugen, un cenzor celos și inflexibil.

— Dați-ne și aliile nume?

— Dintre funcționari care ne terorizau și mențineau doar pe cei mai mari: Toader, Cumpănașu, ultimul președinte al Departamentului Cultelor, de un cinism rar întîlnit. Ne-au umilit tot timpul pentru că acești cenzori nu aveau pregătirea intelectuală care să le permită înțelegerea treburilor bisericesti și religioase. Erau incompetenți.

— De ce nu vă impotriveați cenzurii?

— Cind o faceam ne amenințau cu desființarea revistei.

— Ce alte forme de teroare practiceau cel din Departamentul Cultelor?

— El exercita asupra noastră un control permanent, fiind prezent la toate adunările de la cel mai înalt nivel, facea presiuni directe în legătură cu compozitia și hotărîrile Sinodului.

— Era Departamentul Cultelor un organ specializat al Departamentului Securității Statului?

— Da, el era un organ represiv specializat al securității, deși nu s-a putut să mențină ca grade aveau tovarășii. Despre unii se spunea că sunt coloni, despre alții că sunt generali, dar ei nu veneau între alii decât imbrăcați în civil.

— Departamentul Cultelor era o formă indirectă, voalată, de amestec și control al securității asupra bisericilor. Există însă și forma amestecului direct, prin racolarea preoților în securitate. Ce ne puteți spune despre securiștii în suană? Cât de numeroși erau, sănătă?

— Stiam de existența acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

— Înțelegeam că există acestor trădători între noi, dar racolările se făceau târziu, activitatea lor era subterană. Despre număr și funcție lor lucrările nu se pot spune nimic cert, pentru că după ce mai alarmîști o jumătate dintre preoți erau securiști, informatori, provocatori, lucru de care nu îndosește. Chiar și zvonul acesta era o formă de manipulare a clocotului, de a ne lăsa sub control, sub teroare, de a preîmpingea orice impotriva sau revoltă.

Noaptea am fost anchetat în temniță, apoi mutat la Galați, la Jilava. N-am făcut decât doi ani de temniță grea pentru că am beneficiat de un secret de amnistie. Pentru că în 1948 — din cauză că eram condamnat politic — am fost căzut, adică sters din rîndul clerului, în 1950 am fost reprimt. M-am încercat la doctorat. La sfîrșitul celui de-al treilea an, am fost eliminat din facultate, dat din nou afară din preoție și monahism, tunc și bărbierit, îmbrăcat civil și lăsat să mă descurc singur. Trei ani am lucrat cu zâna la construcții, la vopsit tabă, pe unde se putea, iar în 1962 am fost angajat ca muncitor neclificat la Fabrica de mase plastice, unde mulțumiră atelierele și unde m-am calificat. Înălț în tot acest timp erau prezente la rugăciuni permanent, iar în 1969 Patriarhul Justinian m-a recuperat. Neavând voie în acel perioadă să public studii teologice, am scris un roman intitulat "Trei crasuri în iad", apărut la Editura Eminescu în 1970, care a fost primul roman despre "obișnuințele decesului" un roman împotriva opresiunii și dicasteriilor. Prin toate lecurile prin care am trecut oamenii m-au ajutat, m-au respectat — la Fabrica de mase plastice mi se spunea „părinte” — și multă cale care pot depune mărturie. Anul acela de fugă, de temniță grea, de muncă războinică și umiliță m-au marcat pentru totdeauna, astfel incit ulterior mila fosești imposibil să lupte pe față.

— Spuneți-mi ceva despre lupta disimulată, cu exemple.

— Anul trecut, în noiembrie, am editat o pastorală la nașterea Domului, cu Iisus Hristos. — Mintitorul pe copertă, intitulată "Acesta este fiul meu cel iubit, pe care o adescas protopopilor, preotilor și diaconilor cincului monahal și tuturor binecuvintătorilor creștini din Arhiepiscopia Sibiului. Deși cei de la Departamentul Cultelor au considerat-o subversivă — doar se spăla cine era „cel mai iubit fiu al poporului” — drept pentru care am primit aprobată de număr 7.000 exemplare, cu condiție să introduc un pasaj cu referire la mijlocurile propagandistice ale lui Coassoca, totuși am tipărit-o și am difuzat-o în 200.000 de exemplare, fără pasajul care mi se cerea. Creștinismul nu-l am trădat nici o clipă, iar devadă cea mai puternică a fost credința acordată de credincioșii. Nu putem să mă manifest decât în biserică, în cercuri inchise, presa noastră era limitată — cu toate acestea, am reușit ca după venirea mea la Sibiu, cind Telegraful român avea doar 4.000 de exemplare, să determină creșterea abonamentelor la 14.000 de exemplare.

— Am asistat la converzirile pe care le-ați avut cu dl. Leonida Pop, reprezentantul preoților români ortodocși din exil. Ce intenționarea bisericii să întreprindă vizavi de mesajul preotului Calciu și de alte inițiative asemănătoare?

— După cum s-a constatat din converzirile la care ați participat și din comunicatul de presă pregătit de noi, Sfântul Sinod a anulat podopapele aplicate prin constringere de către dictatura unor slujitorii ai bisericii, pe motive politice. Aceasta este primul pas către reconcilierea cu emigranția română și am căzut azi de acord să constituim o comisie mixtă, alcătuitură din reprezentanți ai bisericii, ai exilului și ai unei grupe de arbitrii, formată din intelectuali de prestigiu. Sămădăm că exilul a afirmat că Patriarhia nu reprezintă interesele poporului român, sămădăm că ei au suferit enorm, dar la această înțîlnire nu trebuie să se vină cu vechi slogană, că ceea ce mai mare sinceritate. Va trebui ca dialogul să se poarte din ambele părți în ceea ce mai deosebită responsabilitate și în spirit frățesc, de ierarhie creștină. Multă dințe nu au greșit. El vor trebui să se recunoască vina, să arate motivele, să explică ce au avut de apără. Va trebui să se facă distincție între oportunisti și cei de bună credință, între demagogi și slujitorii domnului. În fond, teroarea nu a fost necesară pentru toti. Nu am suportat totuși la fel consecințele dictaturii deși toti am făcut compromisuri, mai mici sau mai mari.

— Înalt-priac-sfintia-voastră, în incheiere, spuneți-mi cîteva cuvinte despre situația cultului greco-catolic, a unijilor: cîti credet că mai există, care sunt posibilitățile ca ei să intre în normalitate cu practicarea cultului? Ce atitudine ați avut înainte de nouă decret față de ei?

— Este greu de spus, după 10 de ani, căi greco-catolici sunt. Vrem să precizez o chestiune de principiu: Biserica Ortodoxă nu s-a identificat cu decretul din 1 Decembrie 1948 și deplinează urmările sale. Ea este deschisă oricărui dialog construcțiv și frățesc pentru trecerea în drepturi a tuturor. S-a înființat o comisie bisericească mixtă cu reprezentanții ai Patriarhiei și ai greco-catolicilor. Se vor forma comisiile în fiecare eparchie, în care va trebui să se înfrângă în dialog fară violență, la recunoașterea vinovătilor acolo unde este cazul. În ceea ce mă privește, vreau să vă spun că de aproape 8 ani de când sunt Mitropolitul Ardealului, din respect față de frații noștri uniti, eu nu m-am dus niciodată în Blaj, unde a fost rezidența Mitropolitului greco-catolic. Sunt dispus să ajutăm material aceste comisii mixte. De altfel, bisericiile greco-catolice, au rămas, sunt restaurate, pictate, păstrate în cea mai bună stare, aşa că nu ne mai rămîne decât să ne rugăm împreună pentru izbăvirea noastră, să lucrăm uniti pentru renasterea nemulțumită românească, pentru triumful deplin al adêverării și a libertății.

— Amin!

„E la nave va!”

Societatea asupra dezastrelui național în care ne-a impins autocratismul censit nu este completă. Ne-au scăpat multe din ramurile importante implicate și și aducă o contribuție firească la creșterea bunăstării românilor și a fiecărui individ. Dezvoltările unui marinier, ale unui etăjean român care a trăit urmările iraționalismului economic în forme exotice, pe cele mai îndepărtate meridiane ale lumii, ne vor întregi imaginea asupra a ceea ce avem de făcut și vor oferi cu siguranță sugestiile și pentru alii domeniul la fel de falimentare.

De multă vreme dormam să cunosc un căpitan de cursă lungă. „Corect se spune comandanță de cursă lungă”, — îmi spune Dumitru Nedelciu. Precurzor, C.L.C. El a lucrat pe toate tipurile de trăiler, inclusiv polare și are o îndelungată experiență episcopală. Trebuia să-mi închipui că un C.L.C. se ocupă și cu astăzi cova, scăzătorie din țară și expedierea corespondenței către posturile libere de radio. De asemenea, el și cu prietenul său nedescris, Gheorghe Rădulescu, profesor de română

la școală generală Făgărașul nou din Tulcea avem să preferăm comună: postul de radio Europa Liberă. Deși bogată și corăbă din țară, înălțării și infometată, poliția, jandarmeria are o mare putere.

— Cum avea și la noi?

— Da, avea. Orice flotă, orice schităbus devine o „grande infraction” și dacă nu-i dai parte, te trezoști cu amenzi cunoscute.

— Peșcheșurile în ce constau?

— În peste, alimente, carne de oaie, brânză, carne de pasăre, ulei de motor, îmbrăcăminte și altceva.

— Peșcheșurile în ce constau?

— Să treçem la probleme mai tehnice. Spuneți că flota noastră este într-o situație dezastuoasă. Vrem amănunte.

— Păiem că n-aveți un aparat de filmat color. S-ar putea face un film palpitant despre starea jalmică a navelor. În urma unor indicări prețioase privind modernizarea forțării a navelor, s-au raportat succese care nu se vor îndeplini niciodată. Totul a pornit de la stabilirea arbitrară a vîrfii unei nave la 25 de ani, neînțindându-se conț de condiții în care se lucrează, de apelurile numeroase de reducere a vîrfii lor la 15 ani. Foarte multe nave sunt stricăte: din cele 40 de nave ale întreprinderii noastre de pescuit oceanic, lăram doar cu o treime. Celelalte își aşteaptă rîndul pentru intrarea în reparări. În rîndul reparării navele este un calvar: sanctierele navale sunt incapabile să execute reparări în termene relativ scurte de săse luni, un an, la prejuri de cost relativ acceptabile, competitive cu cele de pe plan mondial. La noi, prețurile de reparări sunt fabuloase, flind uneori egale cu pretul de cost al unei nave noi.

PRECIZĂRI

Înălță înaintea oprișorii primului număr, sutele de proponeri (individuale sau de grup) de a publica materiale privind culisele unor „afaceri” din domeniile sociale cele mai diferențiate, derăvăluri, proteste, memorii etc., ne-ou puse în situația de a nu putea răspunde tuturor solicitărilor. Tinând cont de limitele noastre tipografice și de normele internaționale ale presei, nu publicăm materiale neverificabile, prolixie, senzationaliste, revandarde, ci numai texte care au dovezii ce se pot apăra (la nevoie) în instanță. De aceea, adresăm un apel tuturor oamenilor de bine, care au atită de derăvăluit, să-și pună ordine în materiale, să-și verifice sursele de informații și să ni se adreseze cu încredere.

„22“

In plus, reparările sunt de proastă calitate, implicând cheiluile suplimentare, în porturi străine, pentru a repuna navele în stare de funcționare, datorită slabicii calificării a celor de pe sanctier și a manoperei enorme, de 4-500 la sută. O consecință importantă este uzura morală înaintată a navelor, pentru că, la capacitatea existentă, pînă a navei nu se termină, celelestele năcepătură.

• Românul are șapte vieți

— Înseamnă că între timp echipajele sunt mai mari.

— Nu acesta era termenul. Se spunea că era un concesion fără plată.

— Atât fără vrednată în această situație?

— Atât eu, că și echipajul am avut, în 1968, 7 luni de concediu fără plată încă din 1968 - 8 luni.

— Cîți membri are un echipaj?

— E o poveste complicată: potrivit unui normalist de acum 10 ani, care și el fusese serios redus, echipajul unui mare traler trebuia să săibă 68 de persoane. El a fost redus la 50.

— Care sunt consecințele?

— Teribile. Să explic puțin structura navelor, o unitate economică independentă cu plan pe indicatori, al cărei echipaj se împarte în mai multe compartimente: compartimentul siguranță, care cuprinde puncte și masina, compartimentul frigorific, care realizează congelarea și menținerea mărfurilor în bord, și compartimentul pescuit, care se ocupă cu manevrarea sculelor de peșcul și prelucrarea acestuia. Pestele se prelucră în două ferme mari: congelat și făină de pestă. A treia formă, secundară, este uleiul de pestă. Consecința directă a reducerii personalului este trăsura coloră de la siguranță și congelare, după serviciul de 8 ore, prin consens, la încă 4 sau 5 ore pe zi și la compartimentul de producție, pentru a contracara lipsa de personal. Astăzi înseamnă muncă în plus, muncă grea, care nu se plătește, nervi, stres, oboseli total corelat cu un sistem extrem de precar de alimentație, cu lipsa de apă — noi distilăm apă de mare, care în felul acesta își pierdează săracurile minerale, — cu faptul că pentru ca să ne spălăm lenjeria avem nevoie de aprobare din țară și cîte și mai cito. Un impediment serios era lipsa de combustibil. Stăteam ancorezi zile întregi, plină veneau să ne aprovioreze.

— Să totuși, ce producții realiză?

— Planul pe '89 a fost de 2,5 miliarde de dolari. În ciuda tuturor pledicilor și a condițiilor nefavorabile de care v-am vorbit, el s-a realizat în proporție de 75 la sută.

• Cod, sebastă sau halabut

— Inteleg că aveți și multe soluții, proponeri.

— Da. De altfel, unele dintre ele sunt soluții și proponeri ale întregii noastre comunități. În primul rînd, să se contracneze zone bogate, cum ar fi ea a Canadei. N-am mai văzut de ani de zile pe piata cod, sebastă sau halabut. În al doilea rînd, pentru că sanctierele noastre navale nu fac față și pentru a ne apropia de cifra de plan din '89, care e de destul de 3 miliarde dolari, să trimitem 8-10 nave la reparări în R.D.G., Danemarca, R.F.G., ultimulă două specializate în reparări, reconstruiri și modernizări și sănătate apropiate de producătorul navelor noastre — R.D.G. O idee nouă în scamă este să cumpărăm nave noi și să le vinde pe cele vechi sau să le casăm întrucât sănătățile externe care vor să le achiziționeze și reprofilizeze ca nave pentru transportul mărfurilor congelate. Atenție! Să nu se mai cumpere navelle pe care le refuză rușii! Să nu se mai construiesc naveli la noi în țară, de pilotă la Brăila, unde pretul de cost este de două ori mai mare decât cele cumpărate afară, iar calitatea e sub orice critică! În fine, o idee la care în multă Dacă se va merge pe rentabilizare, multe nave vor fi scoase din uz. Se va crea un excedent de forță de muncă. Să se înfrângă agenții de muncă, cu carnetul juridic, cum sunt și în Polonia sau Iugoslavia, care să contacteze armatorii străini pe bază de teste, cu plată corepunzătoare. Să se plece în formă completă. Comandanțul și toate celelalte funcții. Toți vor avea avantaje, și noi și armatorul, iar statul — care va primi o cotă substanțială — va cîștiga mult, mai ales dacă ne va garanta dreptul la vechime, la pensie, și alte drepturi care se vor reglementa.

— Iată o idee care bănuiește că se va vehicula și în alte domenii de activitate. Vă mulțumesc!

DAN PAVEL

URBS

Nu ne-a obligat nimeni!

Așa avut — și mai am înca — întotdeauna oportunități pentru text sau, cum lucrurile săt mai multă tulbură pe lângă arhitectură și nu numai...). Pe lângă Palatul Regal există deosebită, clădirile arse, „cărțile” comuniste care au desfășurat Bucureștiul și care sunt destul de înălțăriile noastre înalte institute de protecție și la fosta Uniune a Arhitecților se înălță înălțarea în care nu intră în cadrul ce este de făcut. Au mai spus-o și alii, nu avem exercițiu democrației, va trebui să reînăștăm totul, și probabil oportunitățile și demagogia — pe care unii se grăbesc să le denumească — sunt inevitabile, ca și bătrânilor, erorile, falilitatea care sunt în noi însine. Să pentru că vreau să evit o vorbă inutilă, vreau să spun că simptomii și incertimi și ne explicăm că dacă acum (oricât de demagogie ar putea să pară) față de ceilalți și față de noi însine, este o purificare de care e absolută nevoie.

Vreau să spun că trebuie să recunoascem că nu ne-a obligat nimeni. Oricât ar fi de neplăcut acest adverb, nu ceea ce se întâmplă cu finul pixel; machetele la scară și în mărime naturală cu care s-au jucat atât vreme în chip sinistru au fost făcute de cineva. Este simplu și comun, și acum este și la modă să aruncăm vînă într-oaspea celor doi paranoici; însă în grade diferite, de la direcțori la ultimul desenator, toți am fost „colaboraționisti”. Fenomenul este cumpărat pentru că ne-a alterat conștiințele, și poate că va trece multă vreme pînă cind sociologii și psihologii ne vor putea explica în mod plăzabil: cum de a fi posibil?

Său că această asumare a vinovăției nu este nici usoară, nici comună, și să-ri putem să fie mulți aișii care se vor ascunde în spațele unor alburi gata confectionate. Dar cînd vom spuza anotimpelor impotriva celor doi care s-au înțors de acum în infernul din care au ieșit, cind vom obosi să ne mirăm cum de a fi posibil, atunci vom rămîne totuși singuri cu noi însine.

Există un film — „Procesul de la Nürnberg” mi se pare — în care Spencer Tracy, în rolul unui procuror — încercă să demonstreze că procesul de constituție este necesar chiar și acelora care nu au fost direct implicați în barbaria nazistă, dar a căror pasivitate a făcut-o posibilă, or, noi nu am făcut deloc deosebită — ne-dăm abia acum seamă! — de ceea ce s-a întâmplat în Germania lui Hitler. (De altfel se știe, și săt unii care o pot confirma, cesașul avea pe somptuoșul birou operelor lui Speer, din care se pare că se inspiră).

Oricât de mult am încercă să ne autoconvincem și să convinem și pe alții, nimănii nu ne-a obligat să producem pseudarithitectura megalomană pe care o privim acum cu atită disperare, nimănii n-a obligat pe cei care au făcut-o să somnezze planurile de sistematizare. Cu atit mai rău dacă acum unii se disculbă spunându-ne că au luptat și său sacrificat ei să... în timp ce ocupau anumite birouri și state de plată.

Lucrurile sunt însă mai nuantate, pentru că între oportunitățile crase ale celor

de lucru și mica înlătură a celor cu renumează după buget, mică față din ce să trăim și există o clasă intermediară a unor care nu intercală să fie înălțarea în condiții care se pună (și nu prea se poate) decât să vîndă marfă în Piatra Amzei. Să acușa săt, de fapt, că mai mulți! A fost bine, a fost rău? Bine oricum n-a fost, pentru că n-a limitat răul, și a dat uneori o fată onoareabilă bicoanei de fond. Să mă explic: Există arhitecti de un incontestabil profesionalism care să lucră și la Casa Poporului menționată în tratat că rezidența legionară avea aceeași denumire, și la Palatul Cotroceni, și în alte parti, (în prea multe) și la unele întăriore, sunt să recunoascem opera unor profesioniști. El sunt cunoscuți, n-are rost sădă numerosi. Problema însă este: de ce s-au dus acolo, și dacă nu văzut despre ce e vorba, de ce să ramne? De ce am acceptat eu toți, sau altă de mulți, ceea ce n-a

Cred că de aici trebuie plecat, să încearcă pe care nu le putem ocoli, și o plăină amară pe care nu trebuie să îngătină pe care că tot noi va trebui să mergem mai departe și să reparăm dacă și ce se mai poate. Pe de altă parte, să te vrea să mă fac bine înțelește, nu este cazu să aruncăm cu pietre unii în alții, cind sătem, și o recunoaștem cu toții, mai mult sau mai puțin vinovati. Dar această recunoaștere să nu se transforme într-un altă fată de noi însine și, față de ceilalți, ar fi o triste dovadă de infantilism al conștiințelor noastre. Eu sunt convins și său că și Romeo Belea și Nicolae Vlădescu de exemplu, sunt profesioniști impecabili, și am văzut și la Casa Poporului Interioară săcule „la meserie”. Dar mi-ar place să-i văd pe ei și pe alții spunându-ne (în această pagină de exemplu) cum și de ce s-a întâmplat? Care au fost resursele morale?

Faptul că palatul Cotroceni „a făsit bine”, faptul că la complexul Pantelimon sunt multe lucruri reușite, să seze oare scopul și ideea imperială pe care urmău să le slujească demoliările monumentelor istorice de acolo? Ar vrea să său macar, unde sunt osemintele lui Serban Cantacuzino de la Cotroceni? Său că cel care au lucrat acolo „nu erau de acord”, uneori și să spus-o. Dar cine i-a obligat, atunci, să continue să lucreze? Am auzit, chiar înainte de revoluție, scură posibilă că „deci să facă altii firă talent, mai bine să facem noi”. Putem accepta această poziție acum? Cred că cei în cauză ar trebui să răspundă — și ar trebui să facem toți — nu numai pentru ceilalți, ci și său față de noi însine. Nu e vorba de o dezvăluire, sau de a da soțeală culva; dar cred că trebuie să se stie ce s-a întâmplat, dacă vrem să găsim mecanismul care să nu mai permită niciodată asta ceva.

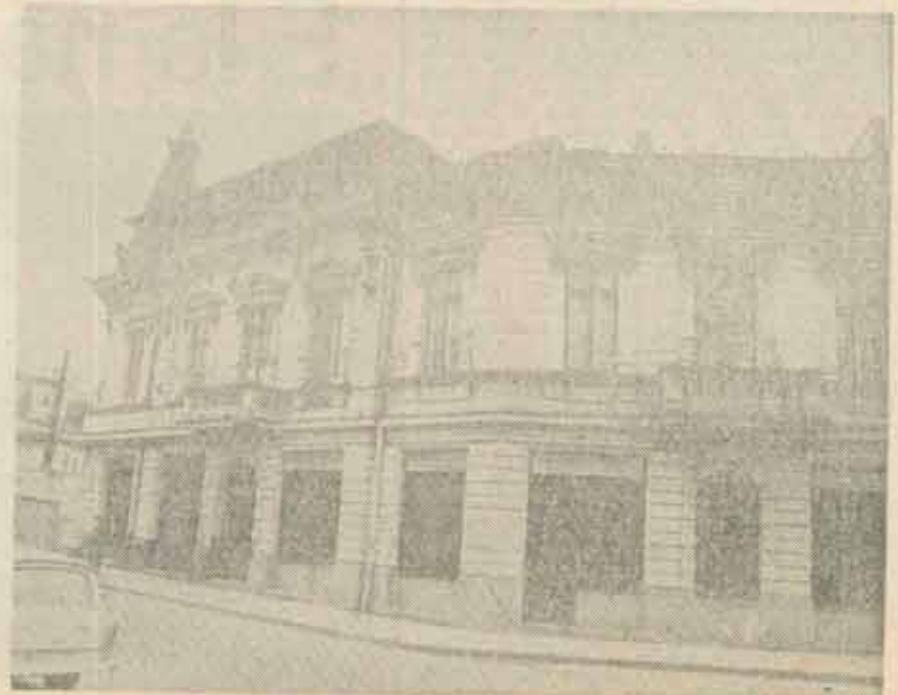
No văd în aproape cu toții că „ni se cere” că „sătem obligați” să împopănam cu coloane false și cornișe ridicolă blocurile de apartamente tip pentru oamenii lipi în această țară care aducea tot mai mult cu o satrapsie asiatică.

Dar întreb, pentru că n-am primit răspuns, și recunosc că n-am întrebat nici eu prea tare astfel: ce ne puteau face? Nu ne puteau da afară pe toți! Nu puteau planta un securist lîngă fiecare din noi!

Pe această înlătură, pe frica și pe această însigurare a conștiințelor noastre să-a clădit Bucureștiul ceaștelor, ele au dărâmat Văcăreștiul și Cotroceniul și satul nostru, pe ele s-au ridicat etările menite să reziste o mie de ani. Temelia lor este frica. Oricât de convinse am intocmai acum la arhitectura adevarată, oricât de grăbitii ne vom apăca să reconstruim și să refacem ceea ce s-a distrus, pînă nu vom exorciza frica din noi însine, creșținismul nu va mori, și cineva, cîndva, o nouă eufemistică Conducere Superioară va putea să ne dea din nou „indicări precioase” și „orientări”, un nou „architect de geniu” se va putea ridică din temebrele unor congiunțe torturătoare.

Arhitect RADU DRĂGAN

La confluența arterelor Soseaua Olteniei cu Soseaua Giurgiuului, în imediata vecinătate a cimitirului Bellu, a numeronatele alte locuri de veci, a locului unde au fost înmormântați morții luptei pentru libertate din decembrie 1989, se află în construcție începutul unui din cele mai mari complexe comerciale, al cărui amplasament, destinație funcțională și geometrie au fost stabilită de fostii dictatori. Față de lăcașurile de morți aflate împrejur, construirea unui complex comercial pe amplasamentul respectiv nu constituie oare o inadvertență? Desigur, este efectiv

Este o construcție neoclasică eclectică tipică pentru sfîrșitul secolului 20, cu o exuberanță decorativă în stuc și lemn. Adăpostea la parter un ansamblu de pavilioni funcționale păstrate ca destinație pînă la sfîrșit, iar la etaj locuințele negustorilor. Se inseră într-un ansamblu de asemenea clădiri cu destinație comercială și rezidențială combinată, situate pe străzile învecinate (Sfântul Apostoli, Sfântul Iulian). Demolată în primăvara 1994.

Bulldozerul în acțiune la mănăstirea Mihai Vodă — 1995

Biserica Antim. În colțul din față stânga Cuhna ulterioră demolată (primăvara — vară 1994)

SUGESTIE

considerăm că amplasamentul respectiv este optim pentru o clădire monumentală de cult, comemorativă, concepută în stil modern, în memoria victimelor masacrelor din România

din decembrie 1989. Subliniem faptul că studiul fizic al lucrărilor de execuție (infrastructură și partaj parter la două din cele patru corpi ale complexului) permite remodelarea ca gîndire, protecție și execuție fără demolări, indiferent de program. Menționăm că în Capitală nu există nici o clădire modernă de cult de mari dimensiuni, pe care românii o merită și pe care arhitectura română este gata să o realizeze. Libertatea reciștagă permite spiritualul liber speranță unei astfel de realizări.

Arhitect SERBAN NIȚULESCU

Victorie

GABRIEL ANDREESCU

FALS PORTRET DE MINISTRU

zațile Securității. Să obțină, la fel. De ce dău interviuri? De ce trimiți scrisori?

Sunt un trădător. Dacă să-mi mință, ar pune cîinele să sără pe mine. „Bob!“ îl strigă cîinele aflat lîngă el și îl mingile pe cap. Glasul i-a devenit o clăpă tundru. Hotărî lucru, omul și-a revărsat toate resursele de afecțiune în animalul asta. Cîinele îl căută și îl cu o surprizătoare atenție. „Bob!“ zice și directorul, arătând pe față lui întinsă cu efort cît de drăguț îl e, și îl, buldogul.

Hărtirea pe ministru în ochi. Va avea el grîjă de mine. Din păcate, a aflat prea tîrziu. „Cum de sănt primi în starea asta, cum pot fiu nemincat?“ Nu am ce căuta într-un institut. Voi fi trimis într-un virf de munte. Sau undeva, în fundul Delta. „Să-mi faceti un raport!“ îl dă el ordin lui Drăghici și Drăghici scrie de zor.

Îl părăsește fără să îl mai salut.

Merg la serviciu. La conducere institutului, ori și ministerului nu voi mai avea, o perioadă, alte discuții. Circulația deține zvonul despre o apropiată sedință a oamenilor numei. O așteptăm. Democrația populară lucrează comod și eficient. Hotărîrea Adunării generale a oamenilor municii — inclusiv evenuala desfacere a contractului de muncă — este definitivă. Nu poate fi contestată. Amenintările ministrului pot curăța generos în matca unei irevocabile voinje collective.

Zilele trec, sedința plutește în aer. Curișoarul colegilor este puțin clinic. Ca și a mea. Cum se va comporta lumea? Sectia de la Afumati și mică, oameni inteligenți, relațiile mai ales amicale. Oameni vii, nu funcții. Multi mi-au vorbit între patru ochi: dacă nu crize, totuși, criză morală. Undeva, lîngă peretele nepuținței. Pentru el vine ora adevărăturii. Vor vota o sanctiune, nu o vor vota? Mă simt dator să previn acești cozi cauză și fragili poete care tot trece năpâstele timpului, dar nu a trecut încă blazarea: nu îl se cere să-si asume un risc. Nu vor exista resențimente.

Dar sedința este pregătită și de alții. Excelentul meu partener de dialog este chemat la minister și amenințat că va fi mutat la Afumati. Măsură eficace. În ziua sedinței, unul din oamenii vădă neștiut este trimis în delegație. În schimb, sint rechemați ceilalți cercetători, pentru a se asigura numărul statutar al intrunirii: peste două treimi.

In sfîrșit...

Oamenii așteaptă de dimineață, îngheștiți, pe scaunele lor lipite unul de altul. Multe, de la om la om (Doh, aș putea fi copilul lui). Mă va ajuta, dacă este cazul. Deci, peste două zile. Voi mința, nu?!

Il salut, fără să-l răspund. Echivoc.

Peste nouă zile revin. Trebuie să traversez Bucureștiul, tot schimbând obosițoarele lui mijloace de transport, ceea ce, în acasă să zice că de grevă a foamei, nu ar fi fost de dorit. Directorul pilin al Institutului de Meteorologie și Hidrologie, Drăghici, mă aștepta cu o mină nu prea fericită. În hol intîlnim o secretară. Poartă o tavă descoptoră, unsă cu ulei fierbinte, plină cu bucăți de carne — de data asta pulpe de pui, zdrevune, rîmeni, rîmeni piñă cind pielea să facă crustă. Tava, care urcă zâncu în cabinetul ministrului și pe care se află cam tot atât carne ca mânăci familia mea în două săptămâni, va fi împărtășită între ministrul și cîinele lui: o treime primul, două treimi celălalt. Întrâm aproape imediat în cabinet și aproape imediat sint întrebă: „Ai mințat?“ Nu, nu am mințat.

Moment dificil. Buldogul castanu pe care-l sămășește în dreapta biroului vine în rîmă miroșoară. „Păi, ce am vorbit noi?“ Ministrul tot întoarcere enervată un stîlou. Vocea râmîne însă săpătină. (O performanță. Îmi vor spune că altă ocazie colegii, care nu-l cunosc pe ministru decit mirind și lătrind). „Nu mânâncă pentru că ai ce mință“, declară el ritos. El, care muncește pentru tara asta de la 13—14 ani, el face greva foamei pentru că nu avea ce nuns în gură. Si munca cu bratele, cu spatele, cu cefă... Se întindea pe sine, visă cu ochii deschisi la o bucată de carne. (El da, gîndesc, astă zic și eu un vîz împlinit?) Si iar o luce de la capăt: cu bratele, cu spiniare, cu cefă... „Si cu capul, și cu capul, tovarășe președinte!“ se repeede directorul care ascultă cu stîloul și carnea în mină, gata să noteze. „Si tu, care ai de toate!“ minte acest părăvînit, vicin sau lacom.

Un moment de tăcere. Ministrul are o ultimă idee. O ultimă încercare. „Hal să mincăm triplură!“ trezare el, ridicîndu-se aproape pe jumătate. Bratele se întind într-un gest de entuziasm sincer. Savoarea cărnii îl luminează, brusc.

„Cu plăcere, în următoarele săptămâni!“ îl însej, neputindu-mi refuza o formulă de politie.

De data aceasta nu-l rămîn la dispozitie decit amenintările. Mă acuză metodic,

dar tonul său — și urmărește atenții și, ca și flu drept, oarecum mirat — se aflată tot timpul sub control. Sunt exact acu-

flu detasat cît mai departe de București. „Trădătorule L...“ „Anumite cuvinte se numesc calomnie“ răspund la obiect, tot ceea ce adaug unei priviri explicite. „Al încălcă legea, și dat interviu unui străin“ se rățoiesc el. „Ai ceva de spus?“ „Să aplică legea!“ „O să o aplicăm. Ești detasat!“

Nu a înțeles. A aplică legea înseamnă și o respectă. Dar de unde să o stie unul ca el?

Trebuie să ajung la nouă meu loc de muncă — pentru săse luni spune ordinul de detasare — pe data de 11 septembrie. Se lansase un întreg program științific, al căruia unic scop era să motiveze misiunea mea la Gura Portilei. Gura Portilei: o limbă de pămînt între lacul Razelm și mare. Salariajii care lucrează la stația meteorologică cu același nume sunt lipoveni. Își aduc mîncare săptămânal, cu barca. Dacă nu și îl avut alte datorii pe lume, mi-ar fi placut să trăiesc în locul unde Delta se topesc în mare. Dar acum, refuz. Nu voi merge. Singurul loc de detasare pe care îl voi accepta este Buzău. Acolo trăiesc părinții. Singuri, în vîrstă, au într-adevăr nevoie de mine. Iar sămbăta, dimineață pot fi la București, alături de copii, de soție. De prieteni.

Hotărîrea mea este cunoscută. Ministrul încearcă cîteva tertipuri. Se afișă probabil și orgolul său în joc. Naivul! Mi-am găsit de lucru la sere. Securistul în uniformă de militan de la scara blocului se schimbă din 12 în 12 ore. Echipajul din Dacia albăstră — unul coborât și mă urmărește pas cu pas, al doilea ne urmează cu mașina — are același program. Securistul de la telefon, care închide cînd nu-l place cîte un cuvînt? Nu știu. Totuși Bucureștiul e mare, prieteni, cel apropiat și cel potențial, numeros. Ministerul de Interni ar prefera să locuiesc la Buzău. Știu asta. Sunt chemat, în sfîrșit, la institut. „Mișine trebuie să fim la minister“ îmi spune directorul. Iarăsi! „Se pare că veți fi detasat chiar în Buzău!“

A doua zi renunț la sere și la ora și sint la C.N.A. Găsesc ministrul ocupat: discută cu conducerea institutului vreme de o jumătate de oră. Cind intru în cabinet, am senzația că m-am lasat aşteptat. La capitolul unei mese lungi, masive, se află Badea. La celălalt, un vicepreședinte. Pe o latură, Drăghici și Neacsă. În fața ultimilor, iau loc eu.

Aștept Drăghici la cuvîntul. „Tovărășe ministru, noi ne-am gîndit că dacă veți fi de acord, am putea face mîncă schimbări în programul tovarășului...“ Dînsul a venit cu o serie de propuneră. Am zis să-l dăm o mină de ajutor. Să-l mai lăsăm să mai lucreze cîte o săptămână pe mine. „Dar și...“ termină ministrul, în sfîrșit, o antiteză searăbădină, menită să mă caracterizeze pe mine.

La sfîrșitul zilei de muncă i-am găsit pe grădiniari așezati pe o plată, sub podul de la Afumati, războinici se o sticla de tuică. Trag cîte o dușă, îl injură pe ministru, mai se veselesc cu cîte o vorbă, mai injură o dată. „Aux, nu știu eu pe ce lume trăiesc, bâga-i-as...“ zide scurt unul din ei. Evident, stie.

Sedința nu va mai dura mult. Directorul Neacsă repetă: Renunț sau nu renunț la activitatea mea? Nu deschid chestiunile de fond. Cît sens poate să sărbătorească pentru acest bîs de prezident de consiliu ideea că mie și societății ne-o foame de libertate? Sau ce valoare ar avea pentru marionetele care vorbiseră înainte o analiză a reperelor constituționale? Bătălia trebule dată în altă parte. „Îmi pare rău de situație, nu renunț“ Deasupra mesei prezidiului plutesc grămeze. „Mai la cineva cuvințul?“ „Nimic“. „E clar, conchide ministrul. Nu este reducabil. Ne vom retrage împreună — se uită el la sefi — și vom hotărî unde să-l trimitem“

Adunarea să-termină. Colegiul sănătății se întâmpină. Nu să-a înțiplat nimic dramatic. Nici un vot de excludere. Nici un vot de adesezare. Nici o criză de responsabilitate.

Pină să fiu trimis din București, a mai trebuit să trecă cîteva luni. Să să primesc acasă vizita a încă unui ziarist. După Securitate, sănătății la C.N.A.; 5 septembrie, ora 15. Ajung la ora fixată. Nu mai e nimic. Ministrul își prezesează secretarul. „De ce n-ai venit directorul de la LMJH?“ Intră singur. Încercă, scurt, să vadă dacă poate obține o promisiune de la mine să, cum nu poate, trece tot asa scurt, la vorbe joase și amenințări! În sfîrșit, se bată la ușă. „Se poate?“ Drăghici, Neacsă și Serban (al treilea director) pătrund tot trei în cabinet. „Nu v-am zis să fiți la ora trei la mine?“ tipă la el, minios, ministrul. „O să vă arăt eu voință să sănătății împărtășește el, ncietător. Mă uit la directori și rămîn consternat. Drăghici are căciile în aer, milîile îlbătate, parcă ar fi o pasări atinsă de un gînt care încearcă să-si la zborul. Neacsă, din contră, și-a frinț spatele, picioarele și mîinile sunt indiose și, împreună cu ochișorii care se rotesc de zor, își dă impresia unui soarece căutând disperat un loc să-șoarece. Singurul care-să păstrează sintele rea este Serban, poate și pentru că este cel mai puțin implicat. „Dar, tovarășe ministru, dumneavoastră ne-ati ordonat să ajungem cîteva mai tîrziu“, îngăina Drăghici. „Hm, „ne-ati ordonat“! Păcat de Drăghici. Un cercetător intelligent. Complet. Să, pe vremuri, de treabă. Si Neacsă, om așezat. La ce poate să te ducă funcția de director... „Las“ că vă arăt eu voință!“ repetă satisfăcut ministrul. E clar, aranjase ca directorul să vină mai tîrziu.

Si uitase. Desteptul! Trucuri de copil. Acum se grăbește. Directorul notează: să fiu detasat cît mai departe de București. „Trădătorule L...“ „Anumite cuvinte se numesc calomnie“ răspund la obiect, tot ceea ce adaug unei priviri explicite. „Al încălcă legea, și dat interviu unui străin“ se rățoiesc el. „Ai ceva de spus?“ „Să aplică legea!“ „O să o aplicăm. Ești detasat!“ Nu a înțeles. A aplică legea înseamnă și o respectă. Dar de unde să o stie unul ca el?

LUCA GIORDANO (secolul al XVII-lea) „HERAKLES ÎN LUPTĂ CU CENTAURUL”
uile pe pinză — avariată de gloanțe și în curs de restaurare

AL. PALEOLOGU

DOUĂ DECRETE

Părintele profesor Constantin Galea, într-o admirabilă (de fapt adjectivul acesta e cam deplasat; ar fi trebuit să spun pur și simplu: creștinăscă) emisiune televizată, și-a exprimat adineca întristare pentru una din lozinile ce s-au făcut audite, din păcate nu fără efect, la mitingul din seara de 12 ianuarie: „moarte pentru moarte”!

Desigur, durerea, durerea fără margini, durerea cutremuritoare pe care ne-o inspiră uciderea și mutilarea adolescenților martiri ai revoluției noastre, are dreptul, și are dreptate, să-și strige îmensea revoltă. Iertarea e o virtute extrem de dificilă, cind e cu adevarat vorba de a ierta nu o ofensă oarecare, ci un lucru cu adevarat grav. Efectul ei e miraculos și purificator. Dar iertarea nu e chiar totdeauna o virtute. În cazurile de diabolică monstruozitate, iertarea înceară a fi o virtute. E chiar un păcat. Ceuseștil și totă legiunea lor de slugi stupide și crăpuloase nu au dreptul la iertare.

În cazul cuplului de tirani, el și ea, părerea mea (poate greșită, dar nu mă pot opri să declar) e că nici nu era cazul de judecată. Tiranicidul nu e o crimă. Cred că nici nu e un păcat. În cazul celor doi nu era nevoie nici de probe, nici de rechizitoriu, nici de apărare. Trebuiau uciși pur și simplu.

Dar procesul ceaușismului trebuie să

cute cu cea mai ireprosabilă obiectivitate juridică și cel mai riguros scrupul procedural.

Aceste bestii nu merită nimănă, dar nici justiția nu trebuie să merite vreo crtică. Dintre cei ce ne-au fost arătați la televizor, erau cîteva figuri sinistre: Postelnicu, Bobu, Neagoe — nu le-am reținut numele tuturor. Dar Dumitru Popescu nu trebula să figureze printre ei. Nu îl simpatizez deloc și îl consider vinovat, dar nu în același fel și nici în același grad ca ceilalți. A avut nerușirea și lipsa de inteligență să apară în ziua de 22 decembrie în studioul 4 al televiziunii cu vădită intenție de a se adresa națiunii. La televizor arbora aceeași țină arăgantă care îl deseșează și cind era un personaj influent și temut. Dar cît a condus „Scîntia” ziarul era cît de cît lizibil. A exprimat în scris, fără talent, și drept, dar a exprimat opinii moderate. Se pare că după înapoierea lui Ceaușescu din prima lîu vizită în China maoistă (se știe cu ce efecte), Dumitru Popescu nu și-ar fi ascuns dezaprobație (sau măcar neplăcută impresie). El nu putea fi, aşa cred, un candidat la pedeapsa capitală pe care o cereau mulți dintre manifestanți. Exponerea lui în galeria de monștri pe care ne-a oferit-o televiziunea nu a fost la locul ei. (Nici a tinerului Valentin, care arbora un sol de ghidușie biză).

Consiliul Frontului a adoptat în seara aceea, sub presiunea strigătorilor vindicative, un decret grăbit, desă sub rezerva unui referendum fixat pentru 28 ianuarie. Zic pînă, pentru că un principiu universal al dreptului penal, un principiu care garantează funcționarea civilizată și echilibrată a justiției, este acela că în modificările legislative se aplică totdeauna inculpărilor legă cea mai blindă. Abolirea pedepsei cu moarte l-a socot definitiv pe criminalii ceaușisti de sub incidență oricărei legi viitoare mai severe (care ar avea, dacă îl să-aplique, efecte retroactice, ceea ce este inadmisibil).

Se poate discuta asupra pedepsei cu moarte. Există susținători ai ei. Dar sper că sunt puțini în lume. Uciderea la termen fix, cu forme administrative, e un lucru oribil, orice de oribile ar fi crimele pe care le pedepșește. Cînd, sau reciții, *Réflexions sur la guillotine* a lui Albert Camus,

De asemenea cred greșit decretul de scoatere în afara legii a partidului comunista. De patruzeci de ani la noi, de peste săptămâni în alte părți, acest partid nu a generat decât nenorocire, ruină, prostie, orăore. La noi el a dispărut pur și simplu la 22 decembrie și a fost înmormântat în ziua de Crăciun.

Dar scoaterea în afara legii a unui partid defunct poate crea periculoase confuzii și oribile vindicte, joscice sau ingrozitoare vinători individuale de vrăjitoare. Nu puțini oameni, onesti, capabili, curajoși, au fost cîndva comuniști. Uali au avut în ultimii 20 de ani atitudini demne, curajoase, care au pregătit într-un fel revoluția din decembrie. Să permitem ca ei să fie reeuzați de nu și să cea nullă și inocente?

TABLOURI DINTR-O EXPOZIȚIE

Incepînd din seara zilei de 23 decembrie 1989, Muzeul de Artă al României găzduiește o „expoziție” fără precedent. Exponata unei înfrângătoare crîme.

În numai cîteva cîsuri, atmosfera bine cunoscută nouă de reconfortantă liniste spirituală la care te invitau galerile de artă a fostă înlocuită violent de funestă „lucrări” și „tablouri vivante” care au dat buza prin geamurile sparte, au năvălit din subsoluri, din pereti dubli și din poduri.

In mărturisile muzeografilor, abundă cîvință fără nici o legătură cu nobila lor meserie. Le pronunțau greu, cu orări gloanțe și obuze, incendii și gaze lacrimogene, taburi și soldați. Chiar și după astăzi, oamenii Muzeului pasărau un aer de stupefacție.

Situația estimativă prezentată de dl. Cebuc, directorul Muzeului, ar putea constitui chiar catalogul acestei expoziții a crîmei: gravele avariile aduse exteriorului clădirii privesc finisajele de placă cu plătră ale coloanelor și capitelilor, timplașa metalică deteriorată, geamurile sparte în proporție de 100%, zidăria din jurul ferestrelor parțial distruse, la fel învelitoarea de fier și iluminatoarele.

In interiorul clădirii, timplașa de lemn a ars. Luminoatoarele de sticlă și sticlăplex de la etajele I și II au fost distruse în proporție de 100%. Tot la etajele II și III, zidurile au fost dărâmate de gloanțe și obuze. Parchetul și pavimentul de marmură au fost deteriorate parțial. A pînă în incendiu atelierul de restaurare cu inventarul tehnic și artistic — stereomicroscope, aparate de investigație cu infraroșii, în sfîrșit, întregul instrumentarul de lucru al laboratorului. In acest atelier se aflau circa douăzeci de lucrări de artă românească și tot atîțea de artă europeană care au ars. Incendiul de la etajul I, deteriorările grave la etajul II, ale căror structuri de rezistență de la etajul III.

Ce s-a întîmplat cu tablourile și celelalte opere de artă care populau paginile galeriile Muzeului? „Au fost evacuate, multe dintre ele nu au fost evacuate încă înainte de începe-

rea nebuniei”, răspund toti, la director la electrician. În cursul zilei de 23 decembrie, împreună cu soldați și cu bărbari de pe stradă, prin fumul gros al incendiilor, printre gloanțele care nu conțineau au fost evacuate și depozitate toate lucrările. „Dacă ați să...”, îmi spune o muzeografă, „căram tablourile prin fumul încrețitor și, cînd ajungem cu ele în depozit, le săratam”.

Muzeul de Artă. Găzda unei expoziții fără precedent.

Ca și cum am fi fost în Bală înții a frontului”, spune cîineva. „Dacă nu ar fi fost soldați, peste 500, și bărbari, încă veniți din lumea largă. Să-i, am avut și o nuntă aici. Felicia și Constantine Stan Minean și dormeau împreună”.

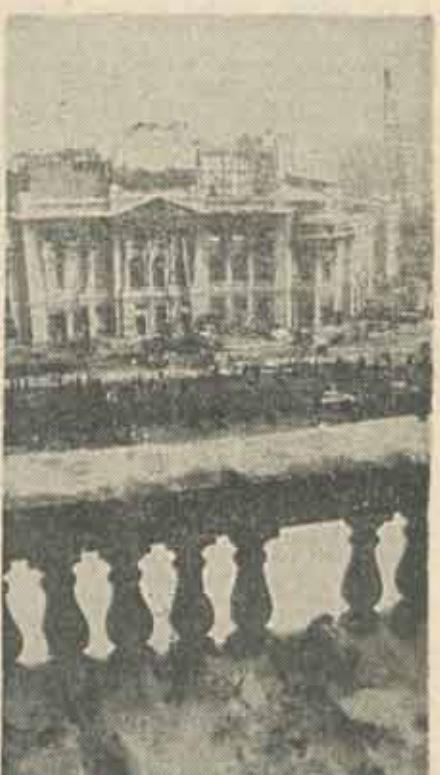
Intr-adevăr, o expoziție fără precedent. Privim zidurile cîrurilor urmărite lăsată de rame pe pereti, masa imensă pe care se tăie geamuri, soldați care încă păresc. Printre o fereastră, se văd ruinele Bibliotecii Centrale Universitare.

No amintim de interioarele fastuoase, de operele de artă găsite acolo, „A. nu”, suntem asigurați, „totul era legal. Aveam contracte de împrumut între Muzeu și Gospodăria de Partid. Aceste contracte de împrumut se faceau numai cu „aprobară” Consiliului Cultural și erau înnoite din doi în doi ani”. Suntem în plină „legătate” și în privința achizițiilor de la particulari, achiziții făcute de aceași Gospodărie de Partid prin intermediul Muzeului. S-ar crevi să facem observația că, în timp ce fondul de achiziții pe terra a tuturor muzeelor era de un milion, cel al Gospodăriei de Partid era necontrolat și, după tot ceea ce am văzut în casele președinteliale, probabil nulnit.

Pe masa de lucru a geamgilor, sticla părție. Cioburi pe joa. Navetele cu apă minerală prin colțuri. Soldați cuarma în mină. Ziduri cîsătorite. Ascunse în depozit, plinăz afumate, zdrențuite de gloanțe. Așa arată acum expoziția, expozitia crîmei din Muzeul de Artă al României.

RODICA PALADE

O ruină care va renăște din propria cenușă — Biblioteca Centrală Universitară

România — masacre și tribunale Prețul uciderii

Ceaușescu, dictatorul României, a visat. Dar singurul sentiment care-l putea determina să viseze era frica de popor. Își visul lui Ceaușescu a făcut să fie că întotdeauna: Cind un dictator începe să viseze, un popor începe să tremure.

Circulația zvonuri prin țară, zvonuri însărcinătoare, cum că sub Palatul guvernamental s-ar ofia un sistem de tuneluri, strada era largă, om trecut odesea pe ea. Vara se vedea găurile pe care le făceau tocările femelor în astfel de moile, lumeni puțina zăpodă era vînturată pe lîngă borduri. De fiecare dată cind treceam pe această stradă îmi aminteam de acel zvon și zimbream în sinea mea de tremurul poporului: Să nu te increzi în zvonuri, îmi spuneam de fiecare dată. Frica populației mi se părea o explicație îndebândă de plausibilă.

Acum, după toate cele întâpteate, ar trebui să spun: Să te increzi în orice zvon. Căci cele mai multe zvonuri nu au fost simple zvonuri ci fapte reale. Frica plecase de mult din visele dictatorului și se revărsase peste țară. S-au descoperit ecum tuneluri lungi de zece de kilometri, un oraș subteran. Este mai solid construit decât locuințele de la suprafață. Este iluminat și încălzit. Instalații de climatizare sub orașele neîncălzite, depozite de alimente sub tâmpli oamenilor informator și jefuitor, telefoane și monitoare. Să armă — mai multe gioanțe sub pamant decât bucurii necesare pentru o ilumină caselor și străzile întregii țări.

Să cel de al doilea zvon nu a fost un zvon. După cum s-a văzut în zilele acestor au fost într-adevăr recruteți copii din orfelinat pentru serviciul secret. Se spunea că în logorele de educare îndepărțate și ascunse sănătatea trupe de securitate. Sunt oameni crescuți în eprubătoare, tinuți departe de societate, fără rude sau prieteni. Cu creierul spălat de înțelept ce invadă să mergă și să vorbească.

După masacrul de la Timișoara se vede în fiecare zi că aceste trupe există. Într-adevăr. Ele trăg de pe acoperisuri, din ferestre, din spatele colțurilor de casă, din intrări și cămătire în tot ce mijloc. Au otrăvit înțintă pentru a ucide oameni. Au impuscat în solile pe cel pe care îl rămasă cu el în zile în urmă. Au impuscat medici deosebite și îngrijitoare de răniți. Au dispus conserve de dinți și mandibule. Au dat foc Bibliotecii naționale și Gărzilor naționale „Tradiții române în lumea grădiniță”, a declarat un medic din Arad.

Aceste trupe continuă să viseze, să dictatorul să-și spăle. Fără frica dictatorului ele nu ar exista. E propria lor frică. Sunt oameni și o singură proprietate. Li s-a spus un singur lucru: Să omenii să se boala provoacă frica dictatorului — să ucidă poporul și să devoreze țara. Din imaginile transmise prin televiziune s-a putut vedea că sunt de imposibili atunci cind sunt arrestați. Este oamenii înimicățitate pe care o afişă o percheie dictatorială.

Herta Müller, scrisoare de limbă germană din România, s-a născut în apropiere de Timișoara. Volumele ei de proză, un amestec straniu de literatură și grotesc, s-au bucurat de o primire foarte bună în țară și în străinătate. După emigrarea ei în Republica Federală a Germaniei (1987) Herta Müller a depus eforturi constante pentru a atrage atenția opiniei publice occidentale asupra ororilor ce se petrec în România. Este semnată mai multor apeli și scrisori deschise, ultima dintre ele cuprinzând rugămintea insistență adresată Securității de a nu trage în populație civilă și în armată. Publicăm mai jos în traducere articolele ei apărute în slavul de mare tiraj „Frankfurter Allgemeine Zeitung” din 29 decembrie 1989.

rială, înainte de execuție. „Vom punе no-năma pe voi toti, vom reveni!”, a spus unul din acești oameni cînd a fost dus la închisoare. Speaker-ul nu a tradus propoziția. Ar fi fost foarte important să facă.

Frica a fost ceea ce a dictat execuția imediată a lui Ceaușescu și a soției sale după ce un tribunal special i-a condamnat la moarte. Amenințările ale trupelor de securitate că vor elibera pe cei doi prizonieri. Să sperem că moartea lui Ceaușescu va determina aceste trupe să depună armele.

Frica nouului guvern era întemeiată, de vreme ce în fiecare noapte se deschidea, într-o clădire de televiziuni din care guvernul informase și mobilizase populația. Să cel care se gîndește ce să-ți înțeleptă dacă clădirea ar fi fost ocupată de trupe ale securității este cuprins de frică. Sunt mai mulți de salzați de mili de morți și zilnic mai mor oameni pe străzi și răniți în spitale. Dacă o eliberare a fost atât de scumpă și mai este încă și acum plătită ea trebuie apărata fie și cu prețul unei decolare temporale împreună. Căci și într-un proces public sănătosu ar fi putut fi alta decât cea capitală. Un proces public ar fi fost mai democratic, dar nu într-o situație în care se pune în joc tot ce a costat atât de multe vieți oameneschi.

Se fac audiu vocile unor nemulțumiți. Sunt vocile ziaristilor și a guvernului occidental. Cu pos. upor ei trece prin democrația lor. Mă speră mereu deosebitre dintrămine și aceste vocile: Lor nu le este frică. Sunt multe lucruri pe care nu le-au trăit. Să multe lucuri pe care le-au uitat.

Do, sănătatea poporului și a securității sănătoase nu pot fi mereu și protutindeni împotriva ei. Dar în acest caz, la ce-mi folosescă astăzi?

Cind Ceaușescu a venit la putere deasupra capitalei nu mai exista în România. El a reintrodus-o. El avea nevoie de ea. Au fost condamnați la moarte oameni care nu delapsit său, care, dacă un leu ar fi echivalentul unui dolar, reprezintă

tă o milie din bonul depusul de Ceaușescu în conturi străine. Dar un leu nu este echivalentul unui dolar. Iar dacă se transformă în dolari sumele delapidate se dezvoltă în nimic.

Și lucrul cel mai important: Acolo unde în acuzare se vorbește, și trebuie să se vorbească, de „genocid”, acolo unde monstruositatea se ridică înaintea noastră, ocolul nu se mai poate face nimic cu ceea ce se află în puterea omului.

Nemulțumiți reclamă și un proces clarită pentru oamenii din rindurile securității. Arestați pot fi numărăți, morți pot fi și ei numărăți. Cei care au schimbat frontul și care nu au putut fi deosebiți de populație nici înaintea, nici în timpul și nici după înfrântările armate, aceștia nu pot fi numărăți. Se vorbește și despre silenții, libileni, palestinieni, oameni care au fost pregătiți în aceleași lagăre pentru a deveni teroriști.

Procese cinstite! Să pentru că oameni să fie bogăți în închisorile acești oameni, pentru cincisprezece, pentru treizeci sau pentru toată viață! Să dacă ei sănătății să gîndească în fel ca niște kamikaze atunci nu se vor produce oare încercări de eliberare din interior și din exterior? Sau poate că și acești oameni cu o singură proprietate vor putea fi din nou transformati în închisorile pentru a redeveni copii care să învețe să vorbească și să meargă altfel? Oare mai pot fi soliloqui și trimiși pe străzi?

Do, sănătatea unor procese cinstite, să plede din tot sufletul oricind și oriunde pentru ele. Dar în acest caz, la ce-mi folosescă aceasta?

În lumea occidentală problema terorismului este familiară astăzi ziaristilor cît și guvernatorilor. Nu numai lor, ci tuturor celor care trăiesc aici. Să toți stiu că atunci cind este luat un ostașec el trebuie eliberat chiar și cu prețul uciderii celor care au comis crima. Asupra acestui lucru există un consens general.

Zilele trecute am găsit într-unul din

Der Preis des Tötens

Frankfurt - Material und Technik / von Herta Müller

mit der Wörter Buch- und Zeitung

Welt / 21.12.12

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Welt / 21.12.12

Das Weltkino Wörterbuch

Welt / 21.12.12

Un „Memento“ al istoriei române

Istoria este plină de învățăminte pe care din păcate, oamenii politici nu le iau în seamă. Oricât de mare ar fi progresul tehnologic al secolului nostru mentalitatea umană n-a suferit modificări de structură: fapte similare generă reacții similare. Din nefericire, cu toate că încă de la începuturile istorio-grafiei antice a fost postulată studiilor istorice valoarea de îndreptar, spre a nu fi repetate greșelile trecutului, în practica politică nu se prezintă cont de exemplele oferite de epoci revoluționate; abia cind se produce catastrofe se recunosc faptele că ea ar fi putut fi evitată, dacă s-ar fi tras concluziile corecte pe baza evenimentelor produse în alte vremuri.

Istoria română oferă numeroase exemple asupra carora merită să medităm. Nero, ultimul împărat al dinastiei julio-claudiene, încercase să introducă la Roma mentalitatea orientală, transformând treptat principatul într-o monarhie absolută cu evidente tendințe de divinizare a persoanei sale. Cetățenii romani au fost redusi progresiv, tot după model oriental, la rolul de slavi. Decizia se află numai în mișiniile împăratului și a colaboratorilor săi apropiati: împăratul singur hotără asupra vieții și morții cetățenilor, demola și construia clădiri monumentale după bunul său plac, iniția campanii militare. Pentru a putea cumula atită putere Nero trebuia să dezvolte un aparat prin care să controleze societatea și să fringă orice încercare de opozitie; aparatul de represiune era constituit din pretorieni și delatori. Delaționarea, răspândită cu generozitate de împărat, era în floare. În orice casă, în orice loc public se aflau „urechile“ principelui care raportau prompt, cu exagerării fatale pentru obținerea unor prime cît mai mari, vorbele spuse de cetățenii. Supravegherea cea mai atenționată se exercita asupra senatorilor: orice gest era imediat interpretat: nivelul tehnic al epocii nu permitea instalarea de microfoane; dar delatorii se așezau în podurile caselor, performau tavani și introduceau un tub pentru a putea asculta conversațiile din interiorul camerelor, semn că pentru ascunzarea lucruri ingeniozitatea este fără mă-

gină. Operele literare erau analizate nu din punct de vedere estetic, ci exclusiv politici: în vremea domniei lui Tiberius autorul de tragedie Manerius Scaurus a fost denunțat pentru faptul că în tragedia *Agamemnon* el l-a prezentat pe conducătorul grecilor din timpul războiului troian în culori defavorabile, ceea ce în ochii denunțătorilor constituia o insultă evidentă la adresa împăratului; istoricul Cremutus Cordus a fost judecat pentru vina de a-i fi numit pe Brutus și pe Cassius, conducătorii complotului republican împotriva lui Iulius Caesar, drept ultimii romani autentici; scriitorii au preventit prin sinucidere o condamnare iminente. În timpul lui Nero pînă și cele mai înținute fapte puteau avea consecințe catastrofale: Vespasian a căzut în disgracie și era pe punctul să fie condamnat la moarte pentru vina de a fi atât la unul din spectacolele literare în care Nero apărea ca poet și actor. Vremurile erau cumplite. Sistemul de supraveghere și de represiune era adus la desăvârsire. Împăratul se simtea stăpîn pe situație și își continua turneele artistice unde, obligatoriu, trebuia să fie aclamat cu entuziasme de către toți cei convocați la spectacol. Nimic nu părea să poată pune în discuție atotputernicia lui Nero. Să totuși tradiția română să aduvedă și mai tare decât sistemul autocratic oriental adoptat de împărat. O reînviere izbucnită în Galia a condus în final la răsturnarea ultimului tulio-claudian; acesta a dat totuși dovadă de bărbătie sinucigindu-se. Pe tronul imperial a urcat Galba, un senator membru al unei familii ilustre, prea puțin compromis în timpul lui Nero. Platforma politică adoptată de nouă principie este cea a tradiționaliștilor romani. Dar partidul lui Nero este doar pentru o clipă cuprins de panică: în scurtă vreme el se regăsește și redeline o forță politică activă. Galba în schimb, nu se hotărăște să îzbucnească decisiv și să distrugă structurile politice care au asigurat menințarea astăzi vreme a dictaturii neroneiene. El face numai operații cosmetică: „consensul oamenilor și al zeilor“ de care s-a bucurat în momentul ascensiunii și se pare suficient pentru

a domina situația. Pretorienii au fost menținuți ca un corp omogen, chiar dacă le-a fost schimbată funcția; delatorii nu au fost urmăriți; unii din înalți funcționari neroneeni au fost promovați în posturi importante, în ciuda protestelor opiniei publice române. În asemenea condiții în sensu nu se mai află o stare de spirit propice urmăririi și pedepsirii delatorilor. Starea de spirit este bine surprinsă de senatorul *Curius Monatamus* care, conform celor transmise de Tacit, a spus următoarele în timpul judecărilor delatorului Regulus: „Păstrați-l senatori, menjați-l pe acest om pentru că în tinerii noștri să aibă modele de imităț. Crina își găsește intotdeauna emuli, chiar și atunci când nu este întovărășită de succes. Oare credeti că Nero a fost ultimul tiran? Așa gindeam despre Tiberius și Caligula căi care le-au supraviețuit: și totuși a apărut unul mai deosebit și mai crud! Linxezim senatori și nu mai suntem acel senat care după moartea lui Nero cerea pedepsirea după obiceiul strămoșilor a delatorilor și a servitorilor lui Nero. Cea mai bună și după un principie tiranic este prima“.

Neașteazind energetic în zdrobiște structurile puterii neroneiene Galba a crezut că să dovedă de realism politic. Evenimentele au arătat că de mult să-a inselat; el a reușit doar să-și creeze ostilități în toate taberele: consecința acestelui atitudini a fost asasinarea sa în forul roman și izbucnirea a două războale civile care se încheie abia cu ascensiunea lui Vespasian și restabilirea în plan politic a tradiției române. Galba n-a înțeles forța și aspirațiile curentului care l-au adus la putere.

O revoluție este expresia violentă a unor aspirații. Vechile structuri care au asigurat succesul unei dictaturi trebuie distruse, pretorienii și delatorii eliminati definitiv. Altfel aceleși cauze vor produce aceleași efecte. Consensul general de care se bucurase Galba a dispărut tocmai pentru că el nu a îndeplinit idealurile celor care l-au răsturnat pe Nero. Dar este păcat ca o miscare generoasă în loc să-și vadă împlinite idealurile și, deci, să fie punctul de plecare pentru o reconstrucție reală, să devină din cauza neîntelegerilor ei un element declinător de noi crize, cu consecințe imposibile de calculat. E cazul să medităm serios asupra situației.

GH. CEAUȘESCU

Notă: Autorul acestui text este un cunoscut filolog clasic, ceea ce, în mod evident, exclude orice legătură cu clanul omonim. Adaog, dacă acuzația coniează, că este nepotul meu.

Al. Paleologu

Deschiderea unei râni în vedere spălării ei și a unei vindecări posibile mi se pare singura leșire acceptabilă pe care o provoacă adinca amâraciune.

De ce profesorii universității, în mare parte majoritatea membrilor ai P.C.R., așteaptă fie autodizolvarea, fie scoaterea în afara legii a acestui partid atât de compromis, urit și în orice caz muribund?

Au intrat în Partid în mod individual, și nu pentru că au fost obligați. Dacă, în cel mai bun caz, n-au făcut-o pentru avantajele, în orice caz au făcut-o pentru a se feri de dezavantajele în lanț ale marginalizării.

Așteaptă lărăși un ordin de sus pentru a fi absolviti? Absolviti măcar și pentru faptul că păstrează un asemenea carnet și după acele zile de eroare, cind, mai mult ca oricând, nimici nu poate să se afle în afara politicului.

Nu cred că există vreun profesor care să nu fi declarat, cu orice ocazie, vocația sa de cîrmaci în educația tinerilor.

Printre acești profesori se află unii care intocmesc istorii literare și în cursuri de literatură propovăduind marile valori universale. El n-ar recunoaște în rupța capului că nu și-au apropiat preceptele ca cele formulate de Sartre: omul este responsabil ; sintem

Creditul profesorului

Motorină și porumb

la care, de fapt, eram în concediu de odihnă, și deci plecas din localitate. De altminteri, acestia nici nu au mai apărut în instantă, deși fusese să aleșă cu mare grije de la major Minou dintr-o ospătă și responsabil de restaurante.

In a doua instantă, la recurgere, Tribunațul Judecători Calărași casează sentință în instanță de fond, schimbă încadrarea de lauare de mită în primire de folosire neavută și încearcă procesul, faptele fiind amnistiate conform art. 1 din Decretul nr. 255/1967. Ca urmare sunt reîncadrăți ca medie începător, cu salariul modificat corespunzător, considerindu-se că am întrerupt activitatea peste 60 de zile. Deci după peste 20 de ani de activitate neîntreruptă în același loc, primesc un salariu de începător (minus 1.000 lei aproximativ) și un concediu de odihnă de 15 zile.

De fapt toate cele relatate pînă aici reprezintă finalul unor persecuții și nedreptăți la care am fost supus timp de peste 30 de ani și sunt în legătură directă cu următoarele:

Sunt fost **detinut politic**. În anul 1958, după absolvirea facultății de medicina și în timp ce mă găseam în fața ultimului examen din cadrul examenului de stat, am fost arestat, judecat și condamnat la 2 ani închisoare conform articolului 202 Cod Justicei Militară și art. 209 pct. 2 litera a, CP pentru delictul de ușoară contra ordinii sociale, prin schimbarea de calificare din criza de uneilice contra ordinii sociale, făță și un extras din motivarea sentinței: „Numitul Munteanu Eusebiu a fost învinut pentru delictul de uneilice contra ordinii sociale, constând în acesta că în cursul anilor 1957-58 a purtat discursuri cu corespondență Gordon Victor, cu care ocazie a adus elogii poeziei și literaturii scrise în timpul regimurilor burgheze, făcind afirmații dușmanoase că poezia și literatura din timpul regimului democrat popular ar fi inferioară, pentru că în R.P.R.-ar exista libertatea creației. Tot în cadrul acestor discursuri înculpători a făcut afirmații calomioase la adresa R.P.R. și U.R.S.S. arătând că între relațiile dintre R.P.R. și U.R.S.S. nu ar exista reciprocitate, întrucât U.R.S.S. ar domina, prejudiciind astfel economia R.P.R.“.

După cinci ani și jumătate de execuție a pedepsei în închisorile, lagăre de muncă, de fapt lagăre de exterminare prin muncă, foame și frig, sănătatea și inferioritatea, pentru că în R.P.R.-ar există libertatea creației. Tot în cadrul acestor discursuri înculpători a făcut afirmații calomioase la adresa R.P.R. și U.R.S.S. arătând că între relațiile dintre R.P.R. și U.R.S.S. nu ar exista reciprocitate, întrucât U.R.S.S. ar domina, prejudiciind astfel economia R.P.R.“.

În ce mă privește, am socotit că pot fi mai utilă la jara.

Dar a trebuit dealungul anilor să facă presunții, amenințări și incen-

cările de discreditare din partea organizației de securitate care să-și facă simțite mai ales în ultimii 5-6 ani. Prin reprezentantul lor în teritoriul, același lt. major Minou, s-a încercat discreditarea mea în rindul cetățenilor comuni - de fapt pacientul meu -.

Infine, în cursul lunii noiembrie 1966, mi se face o percheziție la locuința mea din Cioceană, de data aceasta sub pretextul unei reclamații că aș detine motorină și porumb! Perchezitia este condusă de un maior de securitate din București ce se dă drept Niculescu și de același lt. major Minou și, de parte de căuza motorină sau porumb, îmi răscopleste cărtile și corespondența, retinând o parte din ele și conculuzionând că reclamația este neîntemeiată. Totodată susținutul maior, ma săfătuiește confidențial și amical să „flu cuminte“, însinând și perfid, îmi relatează căruia unui fost deputat politic, fost profesor universitar și om de mare valoare morală, care a fost prins furind prosopul de la un hotel din Brașov pe care tocmai îl părisea. Am înțeles aluzia și nu a trebut să aștept mult pentru a împărtasi soarta „hotărui de profesor“. Hotărirea de a mi se în-

intotdeauna „en situation“, ceea ce ne obligă să „alegem“; a nu alege înseamnă tot o „alegere“; acțiunile noastre sunt cele care ne definesc, în zadar am invoca bunicea intenții sau ideea pe care ne-o facem despre noi în sine; sau lecția de solidaritate și de responsabilitate a lui Camus: „Mă revolet, deci sintem“.

Si mai mulți sunt cel care propovăduiesc angajarea în acțiune și în scris după modelul marilor nume ale istoriei literare. Numai că astăzi vor trebui să-i numească și pe cei care, în epoca contemporană, din acest motiv, după ce au intrat în Partidul Comunist, sau deza

deza de el, de acest partid, individual și în public.

Acest gest simbolic ar fi o sansă de creditare față de studenții noștri, ar fi o posibilitate de înțelegere, pentru cei care nu au făcut-o prin disidență sau în focul luptei, ar fi o ocazie de mintuire față de cei care au scandat cu pieptul gol, în fața gloanțelor: „Nu ne temem!“

Ar fi în ceea ce urmă, un act de cultură pe care trebuie să-l învățăm, cu extrema modestie, de la cei tineri, muncitori, studenți, tineri.

Dragi colegi, să folosim arca cuvintului, cind are credit, căci este nevoie de noi mai mult ca oricând!

Vinovăi sunt însă, și nu în ultimul rind, cei care, nu numai că nu au îndeprtat, dar au reinstalat starea de neîncredere și de frică!

ACUZ responsabilii prelungirile acestel boli grele, care este oportunismul, pentru tot ceea ce înseamnă acuzația boală!

MIREILLE POPESCU-PAMPĂ

EUGEN MUNTEANU

URBANISTICĂ

„Flori” singulare

M-am întrebat tot mai mult în ultima vreme de ce bresia arhitecților n-a fost capabilă să impiedice — decât într-o mică măsură — dezlanțuirea prostului gust în expresia plastică arhitecturală, a greselilor urbanistice de organizare a spațiului, a greselilor în organizarea și amenajarea teritoriului. Au existat și realizări valoroase, și cred că nimic nu are gândul absurd că tot ce s-a construit în ultimii 10, 15 sau 25 de ani este fundamental greșit și urât. Se impune o analiză lucidă și obiectivă a tuturor localităților țării, a marilor orașe în primul rînd — în care ritmul construcțiilor a fost deosebit de intens —, care să pună în evidență gradul de afectare a diverselor zone ale acestora și posibilitățile de intervenție. Desigur, în București, construcțiile megalitice, rezolvările din zona Pieței Unirii, din Piața Victoriei, transformarea Teatrului Național și a trebule să formeze obiectul unor dezbateri speciale, dar nu trebuie să uită și marile cartiere noi din multe orașe ale țării — inclusiv Capitala — în care disconfortul datorat unor cerințe absurd de densitate, dar și altor cauze, a atins proporții comparabile „slums-urilor din primele orașe industriale.

Ajuns la concluzia existenței unei conjunctii nefericite a mai multor factori care au condus în ultimă instanță la lipsa de unitate în exprimarea părerilor, la lipsa unei coerențe în interesul breslei. Se spie că au existat colegi arhitecți care și-au exprimat deschisă părere și au criticat condiția arhitecturală și urbanismului sub regimul Ceaușescu. Numele unora dintre ei sunt cunoscute și considerația față de aceștia nu poate fi pusă la îndoială. Din păcate au fost niște „flori” singulare în masa inertă și docilă a celorlalți.

In primul rînd, aş remarcă diluarea treptată pînă la totală dispariție a acțiunilor și a influenței acelei asociații profesionale care pînă nu de mult s-a numit Uniunea Arhitecților din România. Motivații au fost și sint și sură că vor fi prezentate altădată. Doreș să subliniez însă că acest organism la care erau afiliati peste 3 000 de reprezentanți ai profesionului nu și-a exprimat niciodată o poziție oficială, critică față de vreuna din „marile citorii” sau față de complexele acțiuni de sistematizare și organizare a teritoriului, alăturîndu-se în schimb cuminte în corul — general de astfel — de vocile ce închină osanele „politicii înțelepte a partidului și secretarului său general”.

Pe locul doi, în rîndul factorilor de influență, ayacea slabă politicizare a profesionului. Este un fapt cunoscut, prezenta redusă a arhitecților în rîndul organelor de conducere la orice nivel (remarcă aici doar faptul că numeroase posturi de arhitect-șef de oraș sau județ sint ocupate de ingineri) și dezinteresul evasianism față de politică. Execuțiile de rigoare s-au aflat în minoritate la nivelul organului de decizie și s-au dovedit incapabile să influențeze mersul evenimentelor.

In al treilea rînd, am să mă opresc la insușii specificul meseriei, care face din noi niște planșieri apreciați asupra hîrtiei de desen sau calculului, și în permanență luptă cu rezolvarea unor multiple detalii funktionale și tehnice. Rîspindu-si timpul și energia în căutările imediate, arhitectul practician s-a complacut într-un semi-izolaționism

depresiv și neconstructiv. Lipsa concursurilor de arhitectură în jîră și a unor dezbateri adevarate într-o Uniune puternică au accentuat continuu această tendință.

„Vinătoarea de contracte” ayă societă- al patrulea factor de influență negativă. Nevoia de „supraviețuire” a tuturor instituțiilor de proiectare, în condiții unei reduceri drastice a instituțiilor în construcția de dotări sociale-culturale, de dotări pentru turism, parcuri de agrement etc., a condus la ideea acceptării cu mai puțin discernămînă a oricărui „lucru”, dacă aceasta era bănească. S-a creat, totodată, în mod paradoxul pentru o economie „planificată și centralizată” o stare de concurență subterană devenită de culisele unei lumi interlope. Preluarea unora dintre cele mai importante lucrări s-a realizat astfel nu pe criteriu unic al competenței profesionale, ci pe „criteriile” relațiilor și cuceririlor de influență. Astfel s-a dat mai mult sau mai puțin friu liber „amatorismului” în dauna „profesionalismului”.

In sfîrșit, un al cincilea factor este compromisul noilor promovări. În condiții unui sistem de repartitie irațional și inechitabil — prin care tinerii absolvenți erau trimisi acolo unde nimenei n-avea nevoie de el și nu se aștepta să prindă rădăcini — și a unor legi și decreti ce împiedicau pe acești să lucreze acolo unde ar fi dorit, s-au lăvit o serie de „portițe”. A fost clar că marea concentrare a investițiilor în Capitală avea nevoie de o mare forță de proiectare care să o susțină. Dar culmen! Absolvenții erau trimisi și obligați să rămână pe sanctier, în virful munților, în ocolul silvic și în alte locuri unde nici nu se știa ce-i aceea „arhitect”. Si, totuși, Bucureștiul avea nevoie de arhitecți. Si avind în vedere importanța marilor obiective din Capitală, s-au găsit că ascunse ce eludau legile (dar cine a mai ținut seama de legi?) pentru atragerea tinerilor arhitecți (de fapt, pentru cel mai mult, a însemnat aducerea acasă). Adusî însă în condiții acestea speciale, fiind permanent amenințați cu neprelungirea contractului sau delegației, ei s-au transformat în executanți cumînă. În „trăgători”, în simpli tehnicieni fără cuvînt. Acest compromis acceptat pe termen scurt a fost însă suficient ca să sprînje realizearea citorva monstruoase „citorii” (cîi stagiaři n-au „bobocit” la Casa Republicii?).

Aspectele semnante privesc poste mai mult pe arhitectul din București, care s-au aflat sub directa îndrumare a „intîlului arhitect al țării”. Aceștia reprezintă totuși peste 60 în suță din numărul total de participanți ai profesionului. În timp ce în Capitală luptau cu „îndicațiile”, dar aveau la dispoziție materiale din belșug, cu care construiau ziduri și dărâmau noaptea. În restul țării arhitecții și constructorii se zbăteau în corsetul proiectelor-tip cu prefur-plafon, în care se mai „scădeau” și lipurile de materie primă (ce lăua drumul construcțiilor elelopice). În aceste condiții precare de lucru trebuie să relevate realizările notabile și de valoare a colegilor din Timișoara, Brașov, Craiova, Constanța și alte orașe, și propun să le apreciem nu la justă lor valoare, ci la „dubla” sau „tripla” lor valoare.

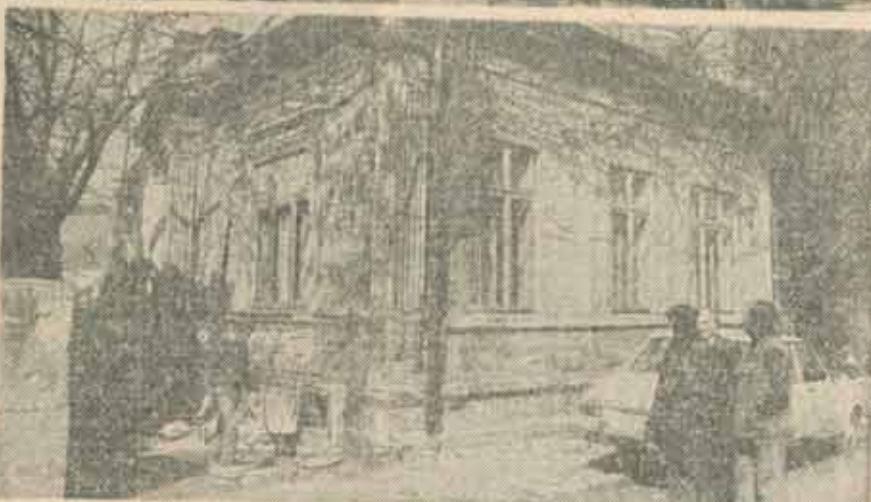
GABRIEL PASCARIU

Scoala lui Cuza, dotată în 1867, demolată în anul 1984

Casă neoclasică, de la 1890, de pe strada Sfintii Apostoli, dintr-un ansamblu omogen și închegat, constituit din clădiri de accesă categorie și perioadă, în perimetrul Sfintii Apostoli, Mihai Voda, Sapiență (probabil, decorul din Caldără mare de Caraghile)

Casă în stil neoclasic aparținând scriitorului Petre Dulfu demolată din 1984

Consultanță internațională

Grupul de inițiativă pentru dialog în arhitectură care funcționează pe lingă Grupul Pentru Dialog Social intenționează să lanseze o consultanță internațională (concurs de idei arhitectură-urbanism de genul celuilă ce s-a desfășurat în anul 1979 în Franța pentru Cartierul Halelor din Paris) privind ansamblul urbanistic din fostul Centru civic, urmărind, implicit, destinația social

funcțională a unor obiecte de arhitectură din cadrul ansamblului precum : Casa poporului, sediul ministerelor, piața etc.

— Acțiunea este în curs de desfășurare

— S-a lăsat legătura cu personalități ale vieții culturale și arhitecturale din alte țări.

— Așteptăm noi sugestii și propunerile în acest sens.

„Aștia au fost oamenii lui Ceaușescu, aceasta a fost politica lor și asta este!”

In ziua de 6 ianuarie 1990 am fost vizită la redacție de o delegație formată din cinci specialisti în problematica sportului românesc, care cu unii să-și manifestă indignarea în legătură cu unor persoane care au fost numite în funcție de conducere la noua Ministerie al sporturilor. La mosea rotondă care a avut loc cu acest prilej au participat: Ion Voinescu, Matei Dan, Cornel Simionescu, Virgil Blujdea și Valeriu Călinolu. Discuția a fost notată, din punct de vedere, de Dan Oprea.

ION VOINESCU

I.V.: Ceea ce m-a determinat să vin la dumneavoastră este indignarea mea față de procedurile folosite în mișcarea noastră sportivă și mai ales în fotbal. Fotbalul este și va rămâne un sport popular, dar el trebuie ajutat să se debaraseze de acțiuni omenești care l-au influențat în râu. Acești oameni și-n momentul de față cauță să-și păstreze pozițile ce le-au permis în trecut să aibă rolul de conductor. Consider că aceste persoane nu se mai pot menține la conducere, deoarece sunt complet compromise — prin funcțiile și legăturile ce le-au avut — este vorba chiar de ministrul actual al sporturilor, M. Angelescu, care în discuția organizată din 30.12.1989 a fost sesizat de Ion Chirilă că lăsă parte din acelle persoane care îl așteptau pe Valentin Ceaușescu în capul scărătorilor. M. Angelescu a răspuns: „Da, printre acele persoane m-am aflat și eu”. Mă întreb atunci — De ce nu-i mai este săptămâna și acum? M. Angelescu consideră că în acest fel și-a făcut autocritică? Eu cred că cea mai normală reacție ar fi fost la M. Angelescu să spun: „Recunosc. Azi după-amiază am demisionat”. Nu acesta este răspunsul pe care l-am auzit, ci un altul: „Doçă ne gindim bine să sintem și cine sintem în această sală, toți aveți o vînă mai mică sau mai mare pentru ceea ce s-a petrecut”. Pentru că mi-am aflat în sala, m-am ridicat și am spus: „Vă rog, M. Angelescu, să nu mă amestecăți pe mine în această sală!“ La scurt timp după această, M. Angelescu a găsit de cuvință să ceară sedință, pe motiv că să va avea loc ceva mult tîrziu, și a invitat pe toti ziaristii din sala, în propriul său birou, pentru discuții. Ce dovedă mai buna neputea de că nu doresă să se debată deschis o serie de lucruri care-l implica direct. Nici nu a fost bine numit în funcție și a cădăciști să-și numească oamenii dintr-o cei care au venit legături directe cu fostul căpătar dictatorial.

D.M.: Permiteți-mi să încep de la poziția politică a lui Angelescu — poziție de care răstaș de cele mai multe ori era: „Eu sunt prieten cu Nicușor, cu Valentin...“ Acest Angelescu a străbătut mai multe trepte terarii, a plecat de la funcția de președinte la U.A.S.C.R., apoi a trecut pe rînd prin C.C. și U.T.C., șef sector în C.C. al P.C.R. cu probleme externe, apoi prim-secretar al Centrului universitar de partid al municipiului București și lucrurile au tot continuat. Aderarea lui Angelescu la clasa dictatorială prin intermediul celor doi filii Ceaușescu a influențat negativ bunul mers al acestei activități. Este bine sătul că de 2 ori pe lună cel puțin era plecat la Sibiu (la Nicușor). Mă întreb de mulți ori cum se poate ca un astfel de om să fie președintele Federatiei Române de Fotbal. Abia mai tîrziu m-am duminicat că el de fapt era împins spre înainte de Nicușor.

D.O.: Deci, înțeleg că Mircea Angelescu nu a fost sportiv sau antrenor?

D.M.: Nu, nici vorba. El nu a jucat fotbal, cum se credea — chiar de curind a apărut în ziarul „Tineretul liber” din 5.01.1990 ceva, cum că să-și ocupă de atletism. Oamenii deosebiți care stau ce este fotbalul nu au fost implicați în conducerea Federatiei. În schimb, nici, deodată, ne-am putut trezi cu acest Mircea Angelescu, inginer constructor de hidroamfiorajii... care nu avea nici o tan-

gență cu fotbalul. Nu mai sătum. În 1948, cind se punese pe rampă de lansare doar cei cu spălăci acoperit; acum se pună probleme competenței profesionale și a titlului moral. Unii antrenori cunoscuți, ca Angelo Niculescu, Teșea, în discuții portate cu Angelescu îl au spus acestuia că este groparul fotbalului românesc. Astăzi n-a primit contat, se pare, pentru că Angelescu a continuat să bruscăze verbal pe conducătorii și antrenorii cluburilor — a condus destinele fotbalului românesc de pe poziția numărul 1. Primul loc era ocupat de Valentin, locul 2 Angelescu și locul 3 Ion Angelescu. El a decis în materie de fotbal românesc. Eu, ca secretar, și vicepreședintele Federatiei, domnul Pascu, am fost exclus din toate discuțiile. Secretarile erau transmise tardă ca noi să știm despre ele. Orice să-știi îl întâmpină însă, anotimp erau absolvenți de orice răspundere. Totul era spart în capul nostru și al vicepreședintelui Federatiei.

L.V.: Aproape, influența ce o poate avea acest Angelescu și în mas-media — s-a dovedit de curind într-un articol apărut în „Tineretul liber” din 5.01.1990. Acest articol face, sau mai bine zis, încreză să facă din el un ero. Pe lîngă meritele deosebite co îl se încredințau lui Angelescu, se face afirmăția că după retragerea la sorti de la 9.12.1989 (dată ne-specificată în articol) a grupelor Campionatului mondial de fotbal de la Roma, Angelescu a înrasat un C.E.C. în numele Federatiei, în valoare de 100.000 dolari. Mai departe articolul afirma că el nu a predat acesti bani — cum era normal de altfel în termen de 3 zile de la data primirii, ei trebuiau depusul — și se explică că de data aceasta banii nu au fost predat pentru a nu ajunge în vîstirea lui Ceaușescu. Eu mă întreb: De unde stiau el că pe data de 23.12.1989 va cădea dictatura lui Ceaușescu? Se vede bine ce înscrănează să facă. Cum o infrachime comisă de Angelescu să-a convertit într-un act eroic? Banii au fost depusi pe 5.01.1990, abia după 3 săptămâni! (Cine îl-a dat drept, M. Angelescu, să facă interpretări personale în numele legilor neabrogate ale juriilor?)

DAN MATEI

D.M.: Continuând ideea, referindu-mă la Cornel Dinu, fost jucător la Dinamo București, actual avocat de meserie și ministru adjunct al sporturilor (b). Este bine cunoscut faptul că Dinu a fost antrenor, de fapt să-și perindat pe la vîrstă 7 echipe — el n-a stat mai mult de un tur la vîrstă echipe.

C.S.: Eu, în calitate de observator și membru al Colegiului central de antrenori și membru al Comisiei organizatorice și de control, am discutat problema Dinu la nivelul conducerii cluburilor. S-a afirmat cărărea de rîu pentru cătătăile de tehnicieni ale lui Dinu (pus, de altfel, sub semnul întrebării), de care nu se putea oricum profita, pentru că, după puțin timp, erau obligați să se despartă de el — de omul immoral care dispărea adesea 2-3 săptămâni de la club fără nici o explicație, fără urmă. Ca jucător, Dinu a făcut parte din grupul jucătorilor-probleme al fotbalului nostru, cu nenumărate eliminări de pe teren în meciuri interne și internaționale. Revenind însă la Mircea Angelescu — noi, cel care ne-am consacrat cu tot sufletul acestor activități, l-am cunoscut prea bine. Mircea Angelescu a mai fost acum 20 de ani președinte al F.R.F. și mai apoi a actionat ca vicepreședinte al F.R.F., conducând efectiv problemele fotbalului românesc. În calitatea mea de cadre didactice, am făcut parte către anii la rînd din

comandamentele fizice de la Costinești și Băneasa — pe stansii M. Angelescu era însoțitul lui U.A.S.C.R.-ului — directorul fizic era un bărbat numit Urs, actualmente sub vicepreședinte al comisiilor de disciplina la Federatie, un cărărat bărbat nu având de sport. M. Angelescu nu avea să nu punem să un moment dat mulți speranțe în el — cîndcîne experiență, avea relații foarte multe —, credeam că moște va ajuta foarte mult, dar el a ignorat de la bun început reglementările Federatiei, și devenit un instrument dirijat de cluburile dictatoriale. La ultima sedință a Federatiei din 20.12.1989, la care, în sfîrșit, am participat (după o lungă absență de la probleme Federatiei), am vîzut cu indignare noua conducere a ministerului. În aceste funcții de conducere trebuie să ajungă oamenii care au slujit fotbalul și sportul, nu oamenii care să-și ajungă de ele. În drum spre Federatie am vîzut luminările aprinse — nemorocările petrecute în timpul revoluției — și mi-am spus: Nu și drept să facă din acesti copii care să-și sacrifică și frângă pînă care să se cajeze cît mai sus! M-am dus în sedință cu gîndul să vorbesc, dar nu să putin. M. Angelescu a motivat că are treabă cînd și-a dat seama care era spiritul în sala. S-a temut de adevar, n-a avut cu rău și amintire: „Mi-am dat domniașă”.

D.O.: În actuala structură, cu actualii oameni, este posibilă treacerea la sportivitate, cîndcînd și la atmosferă normală în acest sector de activitate, fotbalul, unde sunt interesări într-adăvăr militare de oameni? Dacă să-știi face acum alegeri perfect democratice, cred că cîndcîne „forțele binei”?

C.S.: Eu cred că se poate; exemplul îl avem clar de la celelalte discipline sportive. De ce numai la fotbal să-și bagă acești oameni? De ce numai aici să-și ajunsă să se facă transfer de conducători și nu de jucători — dacă vă puteți întrecu pe toti acești sustinători.

V.B.: În 1990 erau 4 echipe care nu aveau antrenor: Bala Mare, Brașovul, Rapid, Bihor. Culmoa, nimănui nu căuta antrenor. Toată lumea căuta un conducător, anume pe Mitica Dragomir care mai fusese conducător și la alte echipe (ex. la Scornicesti) și avea relații la Federatie. După disputele de riguroare, omul a plecat la echipa Brașovului — urmînd să fie implicat și în „processul de la Brașov”.

D.O.: Am auzit despre acest proces de la Brașov; doch vîrei, să ne spuneti, concret, despre ce este vorba?

D.M.: În 1970, antrenorul Proca a dezvoltat acest proces, decoreare avisează loc o serie de jocuri trucate, ce au implicat bani gri. Vicepreședintele Suciu a implicat în acest proces de arbitrii, arbitrii ce au fost trași la răspundere, alii condamnați ca Bărbulescu, Juja, Andreescu: pe lîngă acestia au fost implicați, cu sărăcina dovedită, și alti arbitri, pe baza simțelor declarării date de anumii conducători de club — printre acești se află și Sever (conducător de club la Constanța), care a acuzat arbitrii pentru a justifica sume mari de bani (fotoșite chipurile pentru arbitrii) ce li intrau în buzunar.

D.O.: Ce sume erau puse în joc? Ce sună putea să primească un arbitru pentru un joc răsuflat?

V.B.: Dacă într-un an de zile de activitate, în divizia A, la procesul de la Brașov, a fost declarată suma de 8 milioane lei, vă imagină... că, de fapt, tonul jocurilor era „plinătate”. În urma acestui proces a avut loc înălțarea lui Ion Angelescu de la Federatie. Vicepreședintele Suciu, aflat și el atunci în boxa acuzaților, a spus: „De ce numai noi să fim acuzați și nu și... Angelescu?”

C.S.: La cîteva zile mai apoi, la plenaria federativă, generalul Dragnea a spus:

„Cred că sunt în esențialul dumneavoastră, mulțumind tovarășului Angelescu pentru dedicația și activitatea în funcția de secretar general al Federatiei Române de Fotbal și să-l uram mai departe mult succes”. După acela, din inculpă, Angelescu a devenit vicepreședinte la Clubul Steaua și avea dese audiente la Ion Coman — dacă nu era singurul cu sădul său, căci nici Cornel Drăgușin nu făcea altfel —; astfel a ajuns la echipa națională și tot așa se face că nu a ieșit în poftă nici astăzi, la cel 63 de ani.

D.O.: Deci, există o întreagă rețea ce cuprinde aproape totalitatea manifestărilor sportive în privința fotbalului. Cum poate fi sănătatea murdară care a existat și mai există pentru că oamenii acestia sunt în funcții, ba unii chiar ocupă actualmente poziții-cheie la nivelul întregului sport românesc?

C.S.: Se preconizează acum autonomia cluburilor, a Federatiei, și este normal să fie astăzi, dar în condițile acestea, la nivelul cluburilor nu sănătatea murdară care a existat și mai există pentru că oamenii acestia sunt în funcții, ba unii chiar ocupă actualmente poziții-cheie la nivelul întregului sport românesc?

D.O.: Cine stabilă observatorii? Cine face schimburile mai apoi?

C.S.: Conducerea Federatiei, Ion Ale-

xeandrescu și Mircea Angelescu, trecuți apoi prin sita lui Mircea Ionescu. Acești oameni stabilieau total, indiferent de domeniul și de comisiile.

VIRGIL BLUJDEA

V.B.: Federatia nu ne-a sprijinit niciodată, nu ne-a întrebat nimănii, niciodată, nimic... Sunt foarte mulți antrenori capabili — ne trebuie un statut, trebuie să ne organizăm. În aceste momente de grea cumpărăt, am vîzut cu ochii mei cum Angelescu făcuse el o listă (nu se stie după ce criterii) pe care treceuse antrenorii — cum este posibil? Ce ne facem dacă rămîn acești oameni, cum ne descurcăm? Ceva foarte grav este că există anumii sustinători de-al lor care, chiar mișu spus: „Domnule, să nu fim chiar aici, omul asta a făcut totul ceeașa!“ Mai apoi, uitându-mă pe listă, l-am vîzut trecut pe toti acești sustinători.

D.M.: O altă problemă importantă este accesul arbitrilor și ei erau dirijati în toat nivelele — suma de 100.000 lei la un meci arbitrat era un lucru cunoscut. **V.B.**: Un exemplu vă pot da: eu eram cu echipa la Polana Cîmpina, jucând cu Botoșani — arbitru era Liviu Pantea — tot meciu 1-1 finat. În pauză l-am spus: „De ce îți băti joc de băieții ăștia cu care eu trăiesc o săptămână întreagă? Ești arbitru, că să te cinstisesc și el cu ceeașa?“ Păsi, de, nea Virgil, 30.000 lei nu se compară cu 8.000 lei! Treaba asta m-a scos rău din sărite. După meci am fost chemat la Federatie, la comisia disciplinară.

V.C.: Eu am fost milniță de jocurile unor echipe românești de fotbal foarte cunoscute: Steaua și Ex-Dinamo, mai cu seamă de cîştigarea Cupei României — după acel meci de finală — de către Steaua printre-o hotărîre meschină, ce a compromis fotbalul românesc. Această hotărîre nu a fost luate de Federatie, ci de cupul Valentin C. și Bobu (I). Personal, sătindură să stiu că fosta mea echipă, Dinamo, a ajuns la un moment dat pe mîna unor criminalli ca Postelnicu, Nută și ceilalți. Dragomir, cunoscut pentru procesul lui de immoralitate, a fost adus cu grad de căpitan și președinte la Clubul Victoria București, Mureșan și Ianul săduși și el de la Iași cu dosar de fraude, impărați de grade și urcați în conducerea clubului. Într-o răsuflare, am jucat la un eveniment club, că sătăiem atâtura de acesti oameni, că nu putem intra la unele meciuri, eram înținuți la poartă și umiliti. Îmi amintesc cum la meciul Dinamo Tirana — Dinamo, acest Mureșan mi-a spus: „Nes! Valeriu, se găsește destul bilete la casă!“ Nu mi-a mai acordat nici cel mai elemenar drept pe care legitimatia de antrenor și maistru emerit al sportului mi-l dădea.

V.B.: Ce ne facem cu acești oameni? E clar, cu ei trebuie să se întâmpină ceeașa să-știi întărit și cu Bostină. El bine, sună astă pentru că de curind promovarea în Federatie a să-ștăfăcătul de-vicinătate — da, ati auzit bine — cine este de exemplu Bivoliaru? Cine să fie, vecinul lui M. Angelescu. Cu acești oameni nu se mai poate lucra, cu acești cărăriști corupți nu avem treabă!

V.C.: În „Gazeta sporturilor” din 6 ianuarie 1990, articolul lui Costică Alexe cu privire la „bullele arbitrilor de fotbal”, unde erau trecuți toti aceia ce făceau jocurile echipelor Victoria și Flacăra Moreni, era incomplet; lipsau observatorii, acel neșimbulă la aceleăși echipă — ofițeri de securitate: Nită, Chișiac, Antoniești, gen. Dragu, care numiți unul un Angelescu sau un Angelescu împreună maniera de arbitraj și de joc, fără să cunoască măcar cîndcî de puțin domeniul de activitate.

D.O.: Cine stabilă observatorii? Cine face schimburile mai apoi?

C.S.: Conducerea Federatiei, Ion Ale-xandrescu și Mircea Angelescu, trecuți apoi prin sita lui Mircea Ionescu. Acești oameni stabilieau total, indiferent de domeniul și de comisiile.

D.M.: Ca arbitru, trebua designur să-ți informezi observatorul ce sumă urmă să

primești la meci — pentru a-și primi și ei partea lui — ; se fixase chiar un prag limită (inferioră, desigur) al observatorului cifra 7 (7.000 lei), sub care era bine să nu cobori nici în gind.

V.C.: Revenind la conduceră Federatia Română de Fotbal, aceasta s-a compromis evident chiar în fața publicului spectator și încă de mai multe ori. Într-un meci, talentatul jucător Lăcătuș, încurajat de această dată de „sustinutări” să în testările sale respinsive la sfîrșitul jocului, nemulțumit de meci, de arbitraj, a injurat pur și simplu pe președintele Federatiei, pe M. Angelescu. Nici nu a fost chemat în fața comisiei de disciplină și nici nu s-a luat vîrstă — probabil cel care-l dirijă. Valentin și Co., nu de au permis comisiile de disciplină să ia atitudine. Jucătorii echipei naționale devinseră persoane intangibile (1).

D.O.: Deocl. indisciplina și obrârnicia anumitor jucători se explică prin spatele dictatorial ce-l aveau asigurat.

V.B.: Da, aşa este — aşa cum atunci nici gestul „exaltat” al lui Andone nu era de văzut pe un teren de fotbal, de sport, acesta nu s-a mai stăpinit, în tribună era Valentin și Andone și-a răspuns acestuia cu un gest similar (1). Se stie ce a urmat apoi.

D.M.: Stiați că la toate mecurile cu Dinamo și Steaua arbitrilor erau timoriști, intrăi însămpințăti pe teren, le era frică nu de jucători, ci de observatorii cei năsătui și nemulțumiti nu o dată. Cel mai bun exemplu în acest sens este Ignă de la Timișoara, care la derbyurile cu aceste echipe se trecea indisponibil, se fețea să arțireze astfel de jocuri. Iată unde a dus incompetența conducerii Federației!

D.O.: Dar, nu există riscul ca alegătorie ce urmează în cadrul Federatiei să fie manipulată datorită acestel rețele — datorită marginalizării oamenilor competenți?

C.S.: Această temă ne-a adus pe noi acum nici la dv. Nu ne mai trebuie să amem cu Angelescu și Dîmă în con-

VALERIU CALINOIU

cerea Federatiei — îi cunoștem prea bine. În ce calitate apare acum Dîmă, ce prestații are acest antrenor trecut pe la capete echipe? Nol, noi cei de aici și noi îi trebuie să prevenim aceste lucruri.

D.O.: Dar cine să facă aceste lucruri, căci este vorba de alegeri democratice? Jucătorii au parte, lor, antrenorii partea lor, conducătorii de profesie, breasla lor, observatorii larăi — și au semnalat doar, aici, cazuri scandaluoase...

D.M.: Toate aceste probleme enumirate de dv. sunt de competența Federatiei. În afara rezolvării problemei schimbării conducerii: Angelescu și Compania, sunt de rezolvat problemele de statut ai antrenorilor, ai jucătorilor, ai arbitrilor și ai conducătorilor.

D.O.: Din cele ce s-au spus aici rezultă ca soluții: autonomizarea cluburilor și un statut lăpideal tuturor celor care participă la acest spectacol sportiv.

D.M.: Prezența noastră aici înseamnă dorința noastră de a preveni înainte de alegerile democratice apariția altor Angelescu. Altfel revenim la Caragiale: „Pleacă ai noștri, vin ai noștri” și n-am făcut cu asta nimic.

D.O.: Deocl. într-un secol corupt, democrația poate deveni un prilej de a manipula noile posturi, noile funcții. Currerà trebuie deci făcută înainte de alegeri, dar lucrurile n-au fost dezvăluite și mai apare atunci un pericol, acela de a se aduce ca fatădă oameni nepăsatii care de fapt să aibă foarte puțină legitimitate cu ceea ce se petrece — chiar domnul Vănescu remarcase mai înainte asta — prin exemplul lui Stefan Covaci. Este evident că această corupție a fostabil acoperită, dar nu poate fi dovedită!

D.M.: Da, ea s-a și dovedit. Aceștia nu fost oamenii lui Ceaușescu — accusația a fost politica lor și asta este. Cu ei trebuie să se procedeze ca și în cazul lui Boștină.

Spre o strategie a reconstrucției economice

— partea I —

Folosind limbajul “sec” al dictionarului, strategia reprezintă „un ansamblu de opțiuni pe care o persoană le poate face pentru fiecare varianta posibilă de combinare a imprejurărilor”. Reținând doar semnificația originară, militară a termenului, dictionarul Larousse (ediția 1980) o consideră „artă de a combina un ansamblu de factori în scopul obținerii victoriei”.

Procesul dezvoltării unor economii după cel de-al doilea război mondial și, mai ales, după anii ’70, a consacrat termenul și în domeniul economic, la cele trei nivele de agregare a acesteia: micro, mezio și macroeconomic.

Chiar dacă spărențele ar putea să ne facă să gindim astfel, în perioada 1945–1989 dezvoltarea României nu a avut la bază o strategie economică. Programele naționale sau pe domenii (tot mai numeroase după 1980), planificarea productiei, intervenția statului în economie sub formă conducerii centralizate, urmărirea statistică a fenomenului economic — ca premise ale elaborării unei strategii a dezvoltării economiei naționale — nu au condus la apariția acesteia deoarece:

— nu a existat o concepție economică bazată pe o teorie economică;

— nu s-a realizat unitatea ansamblului de elemente ce contribuie la apariția unei strategii;

— nu au fost folosite în procesul decisiv informațiile furnizate în mod curent de aparatul statistic referitoare atât la mediul intern cit și la cel extern în care a evoluat economia;

— procesele au fost abordate în mod linear, prin extrapolări simple, fără a fi luate în considerare modificările intervenției în mod obiectiv în modul de combinare a factorilor creșterii economice;

— nu au fost previzionate orizonturi temporale nici pentru etapele intermedii și nici pentru perioadele viitoare. Delimitările în timp au intervenit post factum.

Procesul reconstrucției economiei naționale — obiectiv necesar pentru perioada următoare — nu poate fi realizat fără elaborarea unor strategii proprii de dezvoltare. În opinia noastră vor fi ne-

cesare strategii specifice pentru cel puțin două variante de combinare a circumstanțelor: cea de menținere a actualului statu quo geopolitic și cea în care apare o modificare a acestuia. Istoria noastră modernă arată că, dacă am supraviețuit ca nație și ca stat, acest lucru s-a datorat existenței unor variante alternative de salvare și continuitate.

Ca elemente definitorii pentru strategia reconstrucției economice a țării importante au apăr rolul preponderent al efortului propriu național, potențial de atracție economică și organizatoric din exterior și stabilirea unui obiectiv al dezvoltării optimale. Pentru acesta din urmă propunem să se permanenteze, delimitând urmărind să apere numai pentru durata de folosire a mijloacelor specifice. Esențiale în prima etapă să spăr:

— ajungerea la o stabilitate a situației economiei, atâtă de mai multi ani într-un declin tot mai accelerat. În atingerea acestei stabilități, relativul rolul hotărător va reveni specialiștilor din fiecare ramură economică. Aceștia cunosc cel mai bine realitățile și măsurile de urgență ce se impun. Azi numai această etapă drept „etapa acțiunii preponderente a tehnicienilor”;

— refacerea tabloului statistic al economiei mai întâi pe baza indicatorilor deja existenți și, ulterior, prin concepția unui sistem nou de indicatori, care să reflecte în principal aspectele calitative ale fenomenului economic, apropiindu-ne astfel de statisticile din țările civilizate;

— învingerea inertiei acumulate în ceea ce privește acțiunea fiecărui cetățean în procesul de producție, conducere și organizare a vieții economice și, pe același acela, renășterea treptată a lui „homo

economicus”. Să nu uităm că inertăția în trecută la muncă este mare, să nu uităm că muncă cinstită este cea mai grea muncă. O reconstrucție solidă nu poate fi realizată decât printr-o muncă cinstită și competentă;

— punerea bazei cadrului juridico-economic care să demareze manifestarea inițiativei, particolare și să favorizeze apariția pe baze legale a acțiunilor economice a unor parteneri externi pe plată națională;

— cristalizarea gindirii economice și a concepției pentru reconstrucția economică a țării și realizarea unui consens larg național în privința acesteia. O strategie elaborată în primă măsură beneficia de aceste elemente și, implicit, nu va conduce la rezultatele așteptate.

In opinia noastră, această primă etapă ar urma să fie parcursă în următorii 3–5 ani.

SORIN TĂNASESCU

P.S. Până la soluționarea acestei probleme de perspectivă nu chiar imediată am gindit și azi, ca economist, la o propunere concretă legată de destinația clădirii ce fusese numită „casă pomeranică”. Sugerez studierea posibilității de constituire și de funcționare în acest edificiu a unui organism specializat al Națiunilor Unite care să fie consacrat Problematicii Dietaturii (și, eventual, a Crimelor Impotriva Umanității). Edificiul ar putea găzdui nu numai sediul acestui organism dar și un institut internațional de studii și cercetări, precum și un muzeu cuprinzător în care fiecare stat membru său interesat ar putea să prezinte material propriu pentru ilustrarea acestui mod abșerant de distrugere a tot ceea ce a creat mii de pret natură: Flinta Umană. În elaborarea acestui studiu sugerăm de asemenea, colaborarea părții române cu specialistii ai Națiunilor Unite și ai grupului Japoniei Mitui. Dacă se va forma un astfel de grup de studiu, își ofer serviciile,

9. Graham Bannock s.a.: „The Penguin Dictionary of Economics”, Second edition, Penguin Books.

Tone de frică pe cap de locuitor

Acestea sunt primele rânduri pe care le scriem de cind a început timpul să schimbe consistența fiecărui secundă.

Este duminică, a treia duminică de când moartea se-nghesuă să-si facă loc printre oameni la Timișoara, de cind noi ne înghesuim pe lingă radiouri, apoi în stradă, în piețe, fără să mai conteze ce vrea moartea, flindă în vacărul de gloanțe și tunuri lipite și urlete se surzează tot mai lăpide sunetul clar al eliberărilor. Apăruta liniste care se asează aduce în spatele ei același zgornot surd al bătăliei neterminate, bătălia dintre memorie și speranță. Memoria exactă a tot ce s-a petrecut de jumătate de secol, începută în creier ca o armă cu infraroșii.

Nepuțină de a ierta și a ulta acest lagăr de exterminare din care leșin amputați, bolnavi, suspicioși, isterici din nou amestecăți cu aceiași oameni „blajini și foarte harnici” care au tinut bicele și cheile în mîni. Lumina după atâta zeci de ani de întuneric ne crisează, gesturile se văd mărite și tulbură, recunoștiții pașnicil care au băut, tinând drapelul în stradă, vezi gura celor care au preamarit preamând din nou, ce-i care te însărcină zilnic se gudură pe culoare, se cățără pe ziduri, îi intră prin firul de telefon, vocea lor dubă vesnică imprimătoare, mila care semnă delășui facă cuminte tabele de morți, „majoritatea”

alege „majoritatea” și confuzia între simpatii mediocre construiește atelaje administrative medlore. În care tu cel care ai rezistat surd o viață la momenta lor înfrângătoare, nu te-ai lăsat prins în cîrful unui carnet de partid, n-ai sporit numărul de stăviri pusi la sărat, te simți din nou la marginea. O margină subțire și lănețoare în care judecătore și mai tâioasă decât un bisturiu de disecție. Atunci

observi tonele de frică asezate pe fiecare cap de locuitor. Productia de frică singura care să depășească întotdeauna planul, care a fost „frunzașă pe toată lângă” păstrându-și frumos locul pe creștetul fierului locuitor.

Mă gindesc la ilegalitățile de atunci din 1921 și... toti tinerii, foarte tineri, gata să moară pentru idealul lor, care nu pot să săgădă imaginea nici măcar o secundă spre ce se va duce sacrificiul lor, ce societate se va construi, cu ce legi și ce reguli și ce puteri dementiale.

Au plecat spre o utopie și au trăit; în absurd. O societate a cărei numire mi-e frică să o pronunț de teamă că se va mai naște odată. Fellini sau Ionescu sănătoză și metodistic în „Cinărea României”!

Realitatea prin care am trecut este mai absurdă decât poate încăpătări imaginație.

Aș vrea să fiu la scolă și să fac ore de anatomie socială, să înțeleag unde sănătatea, creierul, măduva acestui dezechilibru.

Frica față de Dumnezeu, cu închiziția cu tot, să se transformă în „frica față de tătuci și de partid” — acum vă pluri-oartă, vor inflăchi la rindul lor ierarhii și lupte? Din nou carnele, carnele, cartonașe, legitimății, vor căpăta forță magică... o frică animalică se îndreaptă spre mine și mă întrebă: — „Ce crezi peste alti 50 de ani, copiii care se nasc acum, vor trage în copii de atunci?” Fetele care s-au născut în zilele astăzi poartă numele de Victoria, dar Victoria trebuie să se nască în fiecare zi și pentru totdeauna!

IOANA CRACIUNESCU

Față și reversul revoluției

RESTITUIRI

Momentul adevărului pentru mănăstirea Văcărești

De-a lungul invaziei campanii distrugătoare inițiate de criminalul dictator Impotriva monumentelor istorice din România, în scopul evident al pierderii memoriei collective a unui întreg popor și al anulării istoriei acestuia, episodul dispariției mănăstirii Văcărești a reprezentat momentul cel mai dramatic. Înălțată în urmă cu trei secole, la începutul secolului al XVIII-lea (1716–1722), de către urmași în scumul Tărilor Românești ai lui Constantin Brâncoveanu, membri ai familiei domnitoare a Mavrocordatilor, mănăstirea Văcărești a fost atunci și a rămas pînă în urmă cu patru ani una dintre cele mai strălucite clădiri medievale românești, cu loc de frunte în patrimoniul de artă și de civilizație al sud-estului european. Ea aparținea în egală măsură tezaurului istorie românească și celu european.

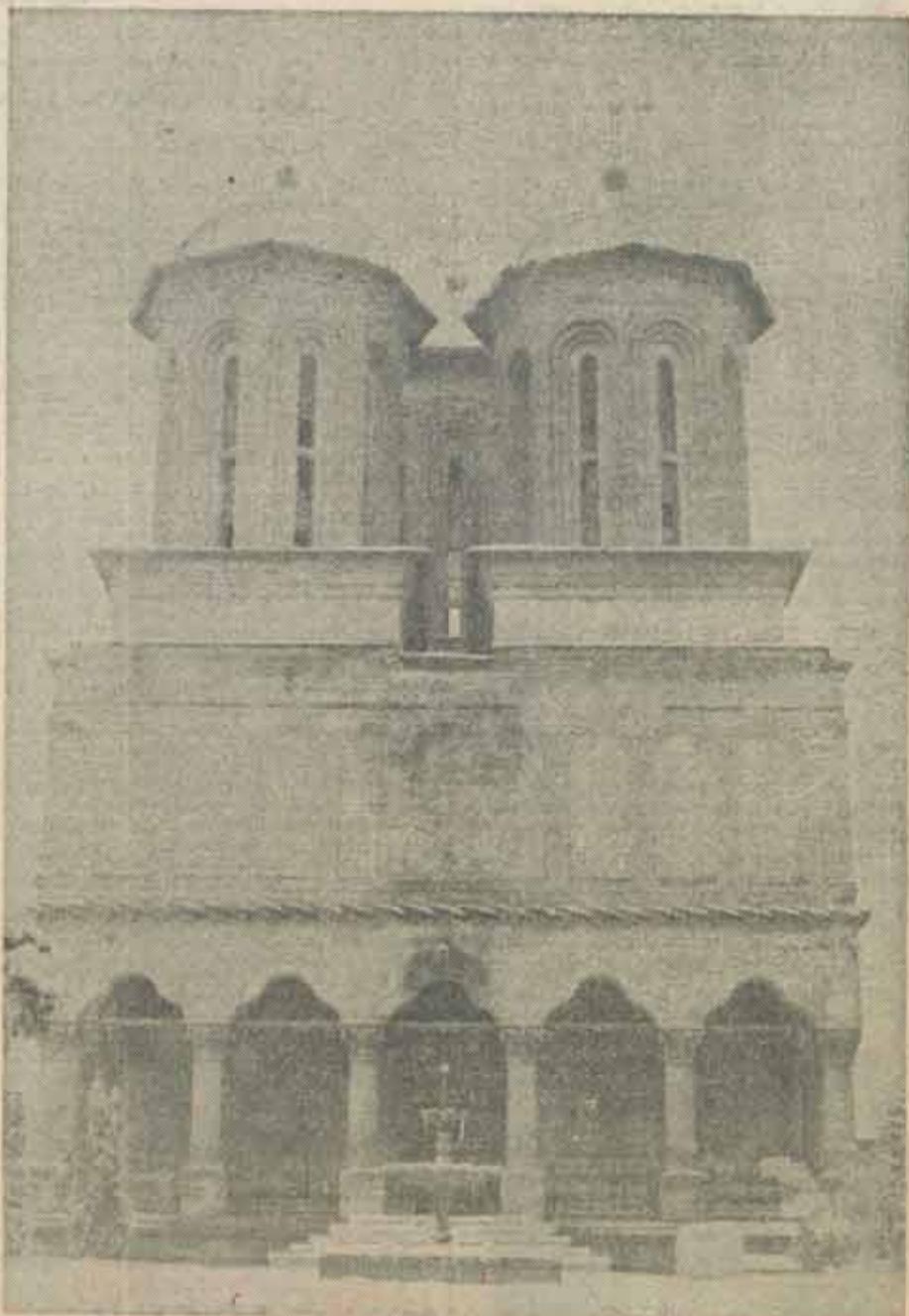
Complex de monumente desfășurate pe o mare suprafață, constând din numeroase construcții — casă domnească, arhendarie, corpușe de chilii dispuse pe două nivele, paraclet, culmi etc. — dispuse în jurul bisericii mari care adăpostea un ansamblu de picturi murale de excepțională valoare și semnificație istorică, mănăstirea Văcărești a reprezentat de-a lungul secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului următor expresia cea mai înaltă a artei și culturii românești din epoca luminilor. Aici s-a aflat cea mai importantă bibliotecă a vremii. Rustrind prin dimensiuni și conținut conectarea poporului nostru la ideile generoase ale iluminismului european. Rafinată atenție a volumelor arhitectonice, monumentalitatea spațiilor interioare, decorul de neasemnată bogăție și sculpturilor în piatră, mesajul cuprinzător al picturilor murale, toate acestea la un loc și încă multe situri permitteau aprecierea complexului ca fiind una dintre culmile creației poporului român.

Instrucțiunea mai puțin decât sumară a perecului criminale Instanță samavarie la cîrma destinelor țării, sau mai degrabă crasa ei incultură, i-a interzis înțelegerea valorii și semnificației Văcăreștilor. Au înaintat totuși că un asemenea complex de monumente medievale păstrat la marginea Bucureștilor reprezintă o stavă în fața planului lor dement de a remodela istoria românească în sensul începerii ei de la fâlfosul și de tristă amintire Congres al IX-lea. Doar astfel se explică invazionarea lipsită de orice altă logică pe care au manifestat-o de-a lungul anilor în care au planuit și pînă în urmă au reușit stergerea din moștenirea civilizației românești a acestei mărturii. Dacă pentru mănăstirea ctitorită de Mihai Viteazul pe marginile Dimboviței, pentru bijuteria de artă și arhitectură reprezentată de biserică Sf. Spiridon Vechi din capul Căii Victoriei, sau pentru alte numeroase monumente din București și din întreaga țară, nu putut fi invocate false argumente decurgind din principiile bicozoase ale unei demențiale „sistematizări“, în schimb pentru mănăstirea Văcărești situată în afara halucinantelor trasee ale distrugerii Capitalei nu s-au putut găsi justificări. Ele nici n-au fost elutate de altfel, probabil că simpla proiectare a siluetei sale majestuoase pe orizontul Bucureștilor ajungea pentru luarea deciziei. Mai mult decât în ocirea altă parte, tragedia Văcăreștilor dovedește semnificația gesturilor și deciziilor „buldozeristului de onoare“ al istoriei românești.

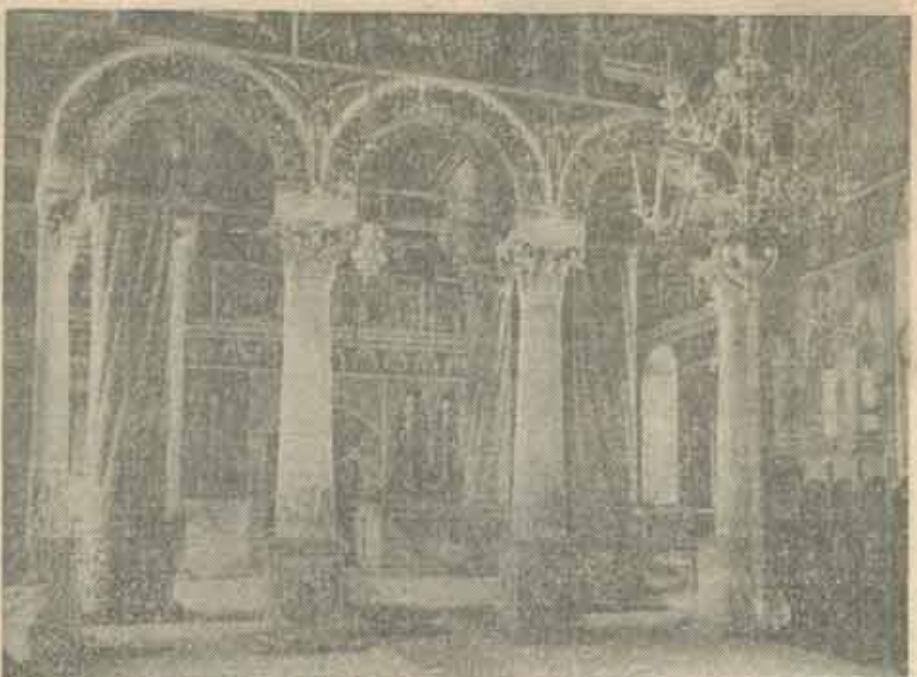
Pelul în care s-au desfășurat lucrurile, etapele succitive ale acțiunii distrugătoare, numele complicitelor direcți și indirecti ai acestor crime, responsabilitățile care prelînd implicații procuraturii și judecății vinovătilor de instanță întregului popor, se cer toate clarificate de altă instanță. Nu ne putem totuși mulțumi cu asta. N-avem dreptul să ne limităm cu consemnarea în neagră carte de istorie a odiasei epoci de aur și dispariției Văcăreștilor. În urmă cu o jumătate de vîcă, din porunca expresă a unui alt mare criminal dement ce a dus omeneirea pe maginimea prăpastiei — l-am numit pe Führerul care în foarte multe privințe prefigurașă pe sinistrul nostru Conducător sau Cîrmașul națiunii, după cum li plăcea lui Adrian Păunescu să-l numească —, Palatul Regal din centrul Varșoviei a fost transformat în cîmp de ruine iar zidurile rămase în picioare nu depășeau nichiori statura unui om. Acolo, ca și la noi, intenția mai chiar sau mai puțin clar exprimată a fost accesă la distrugerea trecutului unui popor, a umiliirii lui, a tăierii rădăcinilor istorice. Polonezii nu au vrîa de a nu accepta faptul împlinit. Într-o impresionantă mobilitate a constituției naționale, cu sacrificii materiale demne de admirare și cu contribuția întregii diaspoze poloneze, Palatul Regal din Varșovia a renăscut și domină azi centrul istoric al capitalei, cu fiecare detaliu decorativ, fiecare fereastră și fiecare ușă refăcută după planurile și documentările de arhivă. Este o plăză luminosă și deosebit de singulară, deoseboroșă asemănătoare cu cea din Germania ruinată la sfîrșitul ultimului război mondial, în Ungaria vecină, în Franță sau în alte părți ale continentului.

Văcărești își aștepta deci Renașterea din cenușă și acenșă acțiune, priorităță sub toate aspectele și cu adincă semnificație. În acest început de eră nouă în care ne-am cîștigat dreptul scump plătit al cultivării patrimoniului nostru istoric, trebuie să devină realitate în lunile următoare. Asemenea Văcăreștilor, judecînd cu luciditate și competență de la caz la caz, zecile și sutele de monumente lăsată de libeliște, ruinate intenționat sau ca urmare a unei politici criminale adoptate în acest domeniu, uneori chiar rase de pe suprafața pămîntului, așteaptă să renască și să-și reia locul cuvenit în zestreia noastră istorică. Este o latură deosebit de neînjorabilă a revenirii noastre în coordonatele europene.

RADU POPA

Mănăstirea Văcărești 1985

Mănăstirea Văcărești. Detoliu

Construită între 1716–1722 de Nicolae Mavrocordat, demolată în decembrie 1986 – ianuarie 1987.

„Cea mai importantă realizare a arhitecturii românești a secolului al XVIII-lea“
Vasile Drăguț, „Dicționar enciclopedic de artă medievală românească“

„Monumentul cel mai complet, care, în raport cu cele anterioare, a constituit un adevărat salt calitativ în domeniul arhitecturii ansamblurilor mănăstirești“
Grigore Ionescu, „Istoria arhitecturii în România“.

„Dar mănăstirea Văcărești este, cu Hurezul și cu Palatul Mogosoaia, cca mai deosebită expresie a artei românești din secolul al XVIII-lea“
G. M. Cantacuzino, „Izvoare și popasuri“.

„Ceea ce ne este propriu, ceea ce ne spune Văcărești, e spiritul în care noi am întrebuințat formele de altădată, insușirile noastre proprii, propria noastră sensibilitate și specifica noastră concepție a armoniei“
G. M. Cantacuzino, „Arcade, firide, lespezi“.

Colecția de redacție: DAN ARSENIU, DAN OPRESCU, RODICA PALADE, DAN PAVEL — redactori; STELIAN TĂNASE — redactor șef; AUREL GÂRBOVU, DINU LAZĂR, EMANUEL PIRVU — foto; DINU ȘERBESCU — caricaturi; DUMITRU DAMIAN, CONSTANTIN SERAFIMOVICI — secretariat de redacție; GABRIEL FLOREA — coordonator

„22“ — Publicație săptămânală editată de Grupul pentru dialog social — București, Administrația: EDITURA PRESA LIBERA — tiparul: COMBINATUL POLIGRAFIC BUCUREȘTI — Comanda nr. 17/07 — Piața Presa Liberă

Pagina 24 — 5 LEI